

bat et confortabat. Hec idcirco uniuersa re-
plicam. ut ostenderent quare apostolus in hac
ul' potissimum epla obscurus sensus et ig-
nota seclis sacramenta cogesserit. et de
scorum contrariarumque uirtutum docuerit
potestate. quod sunt demones. quod ualeant quod
an fuerint. et quomodo post aduentum christi sit
diruta atque destructa. De quibus ait. Non est
nobis colluctatio aduersus carnem et sangu-
inem. sed aduersus principatus et potestates. aduersus
rectores tenebrarum istarum. aduersus spiritualia ne-
quicie in celestibus. Et in alio loco. permanebo
autem effessi usque ad pentecosten. ostium enim
in apertum est magnum et efficax. sed aduersarum
multi. Permanet autem effessi usque ad pen-
tecosten. tempus leticie atque uictorie. quod non flecti-
tim genua. nisi etiam in terram. sed cum do-
mino resurgentes ad celestia suscollimur.
Et permanet quod apertum ei erat ostium.
et non ostium modicum ul' paruum. ut uic-
to foris atque superato. domum eius inuadet.
spoliaret. euerteret. et captiuam duceret cap-
tiuitatem. quod satellitum suorum agminibus con-
gretatis. tota contra apostolum acie dimica-
uit et uictus est. Qui scilicet autem ephesum. et
hic ul' maxime comparatur. quod sicut iohannes
mysterium natiuitatis antiqui domini reue-
latus in pectus eius recubuit. et de pu-
rissimo fonte hausit riuulum doctri-
narum. ita et huius in abeuntis pauli col-
lum irruentes. oculis atque amplexibus
suis indicauerunt unum se cum eo habere
scientie thesaurum. et magister desiderium
lacrimis contestati sunt. Illud quod in prefatione
comoneo. ut sciatis origenem tam uolu-

h
o
r
a

mina in hac epla conscripsisse. que et nos
ex parte secuti sumus. apollinarum etiam quod
didimus quosdam commentarios edidisse.
equibus licet pauca descripsimus. et innulla
nobis uidebantur adiecimus siue subtraxi-
mus. ut studiosus statim in principio lec-
tor agnoscat hoc opus ul' alienum esse. ul'

Explicit prologus. In cuius comitarij beati Hieronimi presbiteri in epla sancti pauli ad ephesios.

Paulus apostolus ihesu christi per uoluntatem
dei. Si per ipso. ministerium
ei per que res agitur ostendit. uidet
in in illa sententia sensus iste con-
gruere. nemo ueni ad me. nisi pater
meus attraxerit eum ad me. atque ita
fiet. ut et illud quod in iohannis euangelio legi-
tur. omnia per ipsum facta sunt. hanc dubium
quin per filium non preiudicet domino nostro ihesu
christo. quasi ex eo minor sit quod patris obtem-
peret uoluntati. quoniam et nec non preiudicat
pater. quod per uoluntatem eius paulus apostolus ihesu
christi sit. Alii uero ita locum istum intelligunt.
ut paulum apostolum ihesu christi. per uoluntatem dei
que sit christus ostendi putent. ut sic sa-
pientia et uerbum et uirtus dei et uita et re-
surrectio et uia dei. ita etiam uoluntatem ap-
pelleat. Non nulli nichil referre existi-
mant. utrum per uoluntatem dei. an ex dei
dixit uoluntatem. quia hys propositionibus
indifferentem utat apostolus. et id ipsum per uolu-
tatem significare. quasi dixit. ex uolun-
tate dei. **S**cis omnibus que sunt ephesios. **Q**ui-
dam curiosi putant quam necesse est ex eo
quod moysi dictum est. hec dices filiis israel.
qui est misit me. etiam que ephesios sancti scilicet et

fideles. essentia uocabulo nūcupato. ut
 quom a scō scī. a iusto ita. a sapiente sa-
 pientes. ita ab eo q̄ est. hū qui s̄ appellen-
 tur. i iuxta eundē elegisse dñm que n̄
 erāt. ut destrueret ea que erāt. **I**piā q̄
 scriptam que in testimoniu adducta
 ē ita edisserit. ut destructionē eorū que
 erāt ex cōsequentib⁹ intelligam. ut nō
 mōt glouet omīs caro in cōspectu dei.
Si enī aut quispiā ex eo qd non erat
 in id qd est. a deo eē pficiēs n̄ datori g-
 tiā referat. s; sui meriti ⁊ uirtutis esti-
 met qd subsistit. ita qd est. eē destr-
 uitur. ⁊ n̄ eē quod fuerat. **A**lii ū simpli-
 cit̄ non ad eos q̄ s̄. s; q̄ ephesi scī ⁊ fidele
 sūt. sc̄ptū arbitrant. **E**t fidelib; i xpo
 ihu. **Q**uonā sc̄ficata ē mulier infide-
 lis i fr̄e fidele. ⁊ uir infidelis sc̄ficat⁹
 ē in muliere fidele. ⁊ s̄ uasa q̄ scā et
 multe pecudes q̄ dō mactant in tēplo.
 p̄tēa eos q̄ scōs dixerat uocauit ⁊ fide-
 les. quia fides ex m̄tis ipe decēdit arbi-
 trio. sc̄ficatio ū ex sc̄ficantis m̄dū ab-
 s; uoluntate nr̄a sumit largitate. **Q**d
 aut aut fidelib; i xpo ihu. ⁊ hoc ad distic-
 tionē diligentissime obseruatiōis ē po-
 sitū. **S**t quippe plures fideles. s; n̄ in x̄
 ihu. **S**iquis reddat depositū. sic ut cō-
 m̄data non abneget. fidele se amicu
 exhibeat. ^{animā} aut magis quā fide
 parat sit p̄de. quod de n̄nullis phylo-
 sophis legim⁹. q̄ ne illi quidē iati glo-
 ri ent. atheniensis meretrix p̄petra-
 uit. ite quidē fidel est. s; n̄ ē fidelis
 in x̄ ihu. **G**rā uobis ⁊ pax a dō pat

nr̄o. i dño ihu xpo. **S**ue ambo ad u-
 trūq; hoc est q̄ grā et pax tā ad dñm pa-
 trē quam ad dñm nr̄m ihm xpm. si-
 ue ad singlōs referenda s̄ singula ut
 grā ad dñm patrē. pax ū referat ad x̄.
 siquidē. ita sequit. in laudē glē grē
 sūt. m̄q̄ gratificauit nos in dilecto. ut
 grā patris in eo sit qd filiū. p salute
 nr̄a dignat⁹ ē m̄tē. pax ū filij i eo
 qd p ipm pat̄ reconciliati sum⁹. ⁊ de-
 structo medio pariete inimicitias i
 carne euacuās fec̄ utruq; unū. **B**e-
 nedictus d̄s ⁊ pat̄ dñi nr̄i. qui b̄ndix̄
 nos i omni b̄ndictione sp̄uali in celes-
 tib; in xpo ihu. **Q**uom sc̄dm subam
 atq; naturā d̄s bon⁹ cōmuniōne sūt
 efficiū bonos. ⁊ loquit ad isrl̄ scī esto
 te qm ego sc̄s sū. ita ⁊ ipe b̄ndict⁹. nō
 p̄stat eē b̄ndictos. **D**at quippe legisla-
 tor b̄ndictiōes. et b̄ndictio dñi sup ca-
 put iusti. cognom̄tū h̄t baruch. qui ^{cu b̄ndictiōis}
 in lingua nr̄a b̄ndictū sonat. **B**ene-
 dix̄ autē nos n̄ in una b̄ndictiōe s; in
 cunctis. n̄ quo omīs om̄ia cōsequimur.
 s; dū singuli ul singlās ul plures ha-
 bemus. ex omnib⁹ omnes p singlās pō-
 s̄ s̄de m̄. ⁊ n̄ in t̄renis b̄ndictiōib⁹. s; i sp̄alib⁹.
St quippe ⁊ t̄rene b̄ndictiōes. h̄re quem-
 piam liberos. affluere opib⁹. honore
 et sanitate gaudere. **S**ue t̄rena bene-
 dictio. usq; ad irrationabilia iunta
 descendit. **D**ictum ē quippe de illis.
Bndix̄ eis dñs ⁊ dix̄. crescite ⁊ multi-
 plicamini. **S**p̄uales b̄ndictiōes in celes-
 tib; s̄. quia t̄ra b̄ndictionē n̄ capit

ss
ss
ss

cu b̄ndictiōis

ss

spūalem. Siquidem i bñdictioēs ille que
 in leuitico dei p̄cepta seruantiū p̄mit
 tunt. ubi causa a'tius gentib; f'rene
 rari. plena ē horrea frumtus. bñdictō
 eos ē in urbib; bñdictos in ags. i cetā
 his similia i p̄phetias n̄ uidem' exple
 ta hōib; qui imelotis i capnis pellib;
 errauerūt. in egestate. in angustia. i de
 sertis montibus. in speluncis i icauin'
 petrarū. p̄secutorū impet' declinantes.
 Spūalit' g' accipienda sūt omnia. i spū
 alia n̄ in t'renis locis s; i celestib; expec
 tanda. Qd' u' aut bñdix' nos in omni
 bñdictione spūali i celestib; quasi iam
 in p̄tito factum sit. i n̄ in futō p̄mis
 sū. id est bñdix' i n̄ bñdictus ē. queri
 t' quom' adhuc i t'ra nos positos. celesti
 benedictioē bñdixerit. Siue g' qd' con
 uisatio n̄ra in celis ē. i n̄ sumus d'm
 do isto. s; deposita imagine hae. por
 tam' imaginē sup' celestis. i icarne n̄
 uiuim' s; in spū. i thesaurizam' nob' in
 celis ubi cor habem' dicim' nē celesti
 bñdictioē bñdicti. siue certe qd' omis
 benedictio spūalis in x̄ licet i t'ra
 sit. tam' de celestib; cōputet'. Bñdixit
 nos iquit in omi bñdictione spūali in
 x̄po. in sermōe d'i. i sapiā i uitate. ceti
 q; u'itutib;. Duplicit' autē intelligendū.
 bñdict' d's et pat' dñi n̄ri ihū x̄pi. ut
 sit bñdictus d's qui uniuersoz ē conditor.
 i huc uic; distinctio. de n̄ sub
 et pat' domini n̄ri ihū x̄pi ita. ut i d's
 pat' ad d'm n̄rū in cōmune referat'. be
 nedict' d's. ei' qui assūpt' est hoīs. i pat'

Hunc locū. aliqua
 q' secunt' inepta pla
 ni' apuunt' ad palma
 chui. marcellā.
 Et u'is. multoz
 l'it'is didici

icelestib;

huc uic;

Qd' sit
 katabole

P'mut
 rephen
 sionet
 mos
 de p̄desti
 natione

ei' qui in p̄ncipio ubi d's erat apud
 d'm. n̄ quo alius assūpt' homo. i ali' sit
 sermo qui assūpserit. s; q' un' atq; idem
 p' uarietate causarū nunc sublimi nē
 humilis p̄dicet'. Sicut elegit nō i ipō
 an' mundi cōstitutione. ut essem' scī
 et imaclati corā ipō. P'ro cōstitutione
 mūdi in g'ro scriptū ē. iaprokataboles
 kosmoy. Non idipsū aū katabole qd' cō
 stitutio sonat. Vnde i nos prop' paup
 tate lingue. i rerū nouitate. i sicut qdā
 ait. qd' sit grecoz et sermo latinoz. i lingua
 felicez. conabim' n̄ tam ubum trāsfer
 re de ubo qd' impossibile ē. quā uim ubi
 quodā explicare ceuitu. Katabole p̄prie
 d'r. cū quid deorsū iacitur i inferiorē
 locū mittit' de sublimi. ul' cū aliq' res
 sumit exordiū. Vnde i hy q' edū fu
 turarū p̄ma iaciūt fundamēta. kata
 bebakone. id est deorsū initia fundamē
 toy iecisse dicunt'. Volens itaq; paul' os
 tendē quod d's uniuersa sit machinat' ex
 nichilo. n̄ conditione. non caturā. n̄ fac
 turā s; katabolen. id est. initū fundamē
 ta ad cū retulit. ut n̄ iuxta manicheū
 i cetās hereses q' factorē matiā ponit.
 aliquid un' create facte sūt antecesserit
 caturas. s; omnia ex nichilo substiterit.
 Quod aut' electos nos ut essem' scī et
 imaclati corā ipō hoc ē. dō ante fabri
 cā mundi testat' ē. ad p̄sentiā d'i p
 tinet. cui omnia futā iam facta sūt. et
 anteq' fiat uniuersa sūt nota. sic hierē
 mias i u'io eligit. scificat. roborat'.
 i typo x̄. p̄pha i gentib; mittit'. Alius

u qui dñm iustū conat ostendere qd n̄
 ex p̄iudicio sc̄ie sue; s; ex m̄ito electoy
 unūquēq; eligat. dic̄ ante uisibiles ca-
 turas. celū. terrā. maria. et om̄ia que
 int̄ ea s̄t. fuisse alias iusibiles carās.
 in quib; r̄ aiās que ob q̄sdam causā so-
 lu deo notas deiecit s̄ r̄ deorsū i ualle u-
 tā lacmarū. in locū afflictiois r̄ p̄gna-
 tiois nr̄e. in quo sc̄s dauid cōstitut̄ ora-
 bat ut ad sedē p̄stinā reūteret̄ dicens.
 heu m̄ q̄ icolat̄us m̄s p. ha. cū. ha. ce. o.
 peregnata ē aiā. o. **Q** in alio loco. Mis-
 ego homo q̄s me libabit de corpe mor-
 tis huj;. i melius ē reūti r̄ eē cū x̄. **I** ali-
 bi. Ante quā humiliarer ego deliq;. **C**e-
 tera h̄ys similia. Itaq; p̄us q̄ aiē in quos
 p̄cipitarent̄ in mundū r̄ mund⁹ ex aiā-
 b; fieret cū habitacib; suis. in infi-
 mū ip̄e detectus. elegit paulū d̄s r̄ et
 similes corā se q̄ erāt sc̄i q̄ imaclati.
Nemo aū eligit n̄ de plurib; et ubi s̄t
 aliq̄ uiltiores. ibi electio p̄petrat̄. Quom̄
 aū in babilonia ciuitate q̄n anabucho-
 donosor i chaldeā abductus ē p̄pls. mis-
 si s̄t p̄ph̄e. ezechiel. daniel. tres pue-
 eri. ageus r̄ zacharia. n̄ quo r̄ ip̄i me-
 ruerit̄ captiuitatē; s; ut essēt in solatio
 captiuoy. ita i illa deiectioe mundi eos
 qui aū quā mund⁹ fieret electi erāt adō.
 missos esse i eruditionē animarū p̄ua-
 ricatey. ut ad p̄dicationē eoy reūteren-
 tur i eundē locū unde corruerāt. hoc
 ē qd̄ a moysē i octogesimo psalmo d̄r.
 dñe refugū fact̄ es. n. a. g. i. g. anteq̄
 montes firmarent̄. q̄ fieret tra r̄ orb̄

trarū qd̄ sc̄l̄ ante q̄ mund⁹ fieret
 r̄ uniuersa genatio principi un-
 sumēt. sc̄is suis d̄s refugū fuerit.
Quod aut̄ ait. ut essem̄ sc̄i r̄ imaclā-
 ti corā ip̄so. int̄ sc̄m r̄ imaclatum hoc
 int̄est. qd̄ sc̄s. imaclatus q̄; intelligi p̄.
 imaclatus ū. n̄ statū r̄ sc̄s. Paruuli q̄p-
 pe imaclati s̄t. quia int̄q̄ corpe nul-
 lū fecere peccatū. i tam non sc̄i. q̄ sc̄i-
 tas uoluntate r̄ studio cōpat̄. i quod
 imaclatus dici pot̄ ille q̄ peccata n̄ fa-
 ciat. sc̄s aut̄ is q̄ uirtutib; plen⁹ sit.
 iuxta id qd̄ in quodā psalmo scribit̄.
Cabulat sine macla. r̄ op. it. **I** canonic̄ canticoy
 tota sp̄osa p̄ria mea. i oada n̄. i te. **C**rit̄ q̄m
 sc̄s q̄s. i imaclat̄ corā d̄o s̄t. e. p̄pha testat̄ d̄ic̄. n̄
 itificabit̄ i o. s. p. e. v. **A**ut̄ enī sc̄i. i imaclati co-
 rā d̄o i eph̄es̄. i falsū ē h̄ qd̄ d̄r. n̄ itificab. i o. s. p. e. v. **S**
 aut̄ si nemo itificat̄ i o. s. p. e. v. falsū ē qd̄ p̄cessit.
 sanctos r̄ immaculatos esse in conspec-
 tu dei. **A**d quod bisarie respon-
 denduo
Nō enī ait paul⁹. elegit nos aū con-
 stitutionē mundi cū essem⁹ sc̄i r̄ ima-
 clati. s; elegit nos ut essem⁹ sc̄i. hoc ē q̄
 sc̄i r̄ imaclati aū nō fuim⁹ ut p̄ea esse-
 m⁹. **Q**uod r̄ de peccatorib; ad meliora
 cōuersis dici potest. r̄ stabit̄ illa sen-
 tentia n̄ itificabit̄ in o. s. p. e. v. om-
 nis uiuēs. id. tota uita sua. i om̄i q̄
 i mundo isto ḡusat̄ est tēpe. **Q**d̄ quidē
 ita it̄lectū. q̄ adūsū eū facit. q̄ ante
 quā mund⁹ fieret aiās electas dic̄ eē
 p̄t̄ sc̄itātē. r̄ nullū uitū peccatoroy.
Non enī ut antea d̄yrim⁹ eligunt̄ p̄v

Quod sit inter
 sc̄m r̄ imma-
 culatum.

Iustitia

Solutio

i imaculati.

ius et qui ei similes sunt quia erant
sani et immaculati. et eliguntur et predestinantur
ut in sequenti uita per opera atque
uirtutes sancti et immaculati fiant. Deinde
sic sentiendum est quia non dixit. non iusti-
ficabitur in conspectu tuo quisquam uiuens. sed
omnes uiuentes. id est non iustificabuntur omnes.
iustificabuntur uero alii. **I**n karitate pre-
destinas nos in adoptione filiorum per ihesum
christum in ipso. quando credidimus in fili-
um dei. **D**upliciter intelligendum: ut kari-
tas uel cum superioribus uel inferioribus co-
puletur. Cum superioribus ita. ut essemus sancti
et immaculati coram ipso in karitate
et per ea sequatur. predestinas nos in adopti-
one filiorum per ihesum christum in ipso. et uel infe-
rioribus aut sic. in karitate predestinas nos
et reliqua. **D**ifferentiam uero greci sermonis pro-
phetos et oriscentos. latinus sermo non expli-
cat. Superior quippe sermo ad eos refertur
quod antea non fuerit. et prius quam fieret dehi-
cogitatum est. et per ea substituerit. inferior uero
de eo quod nulla cogitatio. uoluntas nul-
la precessit. sed semper fuit. et nunquam. ut esset. ac-
cepit exordium. **V**nde recte nec quod cum an-
te non esset per ea substituerit de prophetis.
de filio uero hoc est de domino nostro ihesu christo in ali-
o loco scriptum est oriscentos. quia semper
cum patre fuit. et nunquam eum ut esset. patris
uoluntas precessit. **E**t quod colligit semper pa-
trē. semper fuisse filium. et in quibus eterni-
tas coequalis est. eandem esse naturam. **H**ec non
etiam hoc inferendum. quod cum predestinet
nos siue prefirmat deus in adoptione filio-
rum per ihesum christum. tamen non ante filij esse

possumus. nisi filij eius ihesu christi fidem et in-
telligentiam recipiamus. **E**t ille quidem natu-
ra filius est. nos uero adoptione. **I**lle nunquam
filius non fuit. nos antequam essemus predes-
tinati sumus. et tunc spiritum adoptionis
accepimus. **S**ecundum placitum uoluntatis
sue. in laudem glorie gratie sue. **V**erbum
eudokiam quod latinus est interpretatus pla-
citum. apud grecos compositum est ex duobus
integris. apotoy eukai. toydekeyn. a be-
ne et placito. quod nos non possumus dicere
beneplacitum. quia non statim omne quod pla-
cuit. et bene placere potest. sed ibi tantum
eudokia hoc est beneplacitum dicitur. ubi quod
placuit recte placitum comprobatur. **H**unc
autem sermonem de hebraico reson septu-
aginta interpretes transtulerunt. rebus
nouis. noua uerba fingentes. **I**nuadit
itaque in hoc loco occasione. qui ante con-
stitutionem mundi animas putant eorum
angelis et ceteris uirtutum nominibus
in caelesti iherosolima fuisse uisatas. quod nec
beneplacitum deo nec in laude glorie eius
et gratie possit intelligi. alios nudos. bar-
baros. seruos. debiles. alios diuites. ro-
manos. liberos. sanos. non cause precesse-
runt. quibus ex meritis animarum unaque
que sortita sit. **E**t illud quod ad roma-
nos scriptum se quidam putant nosse nec
norunt. an non habet potestatem figulum
de eadem massa facere aliud uas in ho-
nore. et aliud in contumeliam. ad eundem
sensum refertur. ut quomodo uita bona seu
mala. laboriosa. uel facilis. frustum in il-
lo mundo agit. nisi credamus dei fictu-

¶ nobiles. ignobiles in diuisa ceteri parte generantur.

mal' populentos et
opulentos

dehnt

rum esse iudiciū: ita et diuinitas in hoc mundo nascentiū iusticiā dei arguat. nisi animarū merita p̄cesserit. Si enim inquit hec n̄ ita accipim? nec beneplacitū uoluntatis dei erit. nec in laudē gl̄e gratie ei? alio? eligisse ante cōstitutioneō mundi ut esset sancti & inmaculati. i ha-beant adoptionē p̄ ihm. xp̄m. alios uult me? ditiōi? p̄petuis destinasse. **I**n lau-dem gl̄e gratie sue. inq̄ gratificauit nos in dilecto. **Q**ue laus inquit gl̄e gratie dei ē. alios gratificare in xp̄o. alios et̄nis p̄parare supplicis. amare iacob ante q̄. ci-atur ex utero. odisse esau. prius quā dig-na odio p̄petraret. n̄ cause p̄cesserit que iusticiā dei p̄bet. **O**mnis ḡ gratia quā cōsequim̄ in gl̄am & laudē eius q̄ nō gra-tificauit i dilecto. hoc est in xp̄o dño nō- tro i saluatore complet. qui absq; sapia-ueritate. iusticia. pace. redemptioē. cete-risq; uirtutib? nullū bonū intelligi potest. **H**ec putandū quod in latinis codi-cib; habet. scriptum eē in dilecto filio suo: s; simplicit̄ in dilecto. **E**t si quidē esset additum dilecto dei. uel dilecto pa-tris. est; simplex intelligentia. & omni-um opinione uulgata. quod dñs nost̄ iherus diligeret a patre. S; n̄ magnum aliquid p̄prietati filij concederem? cū sic filius diligeret ut cetera. **D**icit quip-pe ad eum. Diligis omnia & nichil odis-ti eoy que fecisti. neq; enī odio qd habes condidisti. **A**ut si esset appositū inq̄ gra-tificauit nos in dilecto p̄ omnibus. uniuersus serupulus fuisset ablat. quia

et patriarchas & p̄phas. i omnes scōs tu-ros scimus a deo fuisse dilectos. **H**unc ū quod absolute locutus ē dicens in dilec-to: ita in intelligendū uidet. ut subau-diat ab omnib?. **S**i enim. xp̄e ut sepe iā diximus sapientia ē. iusticia. pax. gau-diū. continentia. & cetera hec uirtutum uocabula. etiā h̄y qui sequi nequeūt dili-gūt. **E**t nullus tā confessi sceleris est. ut n̄ sapientiā. & iusticiā amare se di-cat. **S**uom̄ et de substantia dei omnū hominū sentit opinio quod diuina sit. & nullius sensu facile cōphenda-tur. errat ū unusquisq; dum talem & talem eam putat. ita et. xp̄m scdm̄ qd diuinas uirtutes sonat om̄s diligunt. licet plures factis. p̄bare n̄ possit it̄ qd diligunt. **I**ste est dilectus. quem esti-mo et in ysaia significari. cantabo dilecto canticū dilecte uinee mee. & uinea facta ē dilecto. **E**t in uicesimo octauo psalmo. **C**onteret dñs cedros libani. & cōminuet eos tanquā uitu-lum libani. et dilectus sicut filiū u-nūm. **I**n quo habent̄ redemptionē p̄ sanguinē ipsius. remissionē pecca-torū. **I**lle redimit̄ qui captiu? est. et in hostiū ueniēs potestate. liber esse desinit. Ita et nos quidā dicūt i hoc mundo esse captiuos. & sub princi-pib; & potestatibus iugo seruitutis teneri. nec ante uinctas explicare ma-nus cathenis. & oculos sursum attolle-re. nisi redēptor aduenit. **Q**uis iste tan-tus est & talis. qui possit p̄cio suo

I

xi. capitulu
ysaie.

ss
ss

totū orbem redimere. ^{autē dī} Ihesus xp̄c̄ ip̄
um sanguinē dedit et nos de serui-
tute eripiens libertati donauit. **E**
re uera si hystorijs gentiliū credim⁹
qd̄ codrus. & curtius. et decū. mactes. pes-
tilentias urbiū & fames. et bella suis
motib; represserūt. quanto magis hoc
in dei filio possibile iudicandū ē qd̄
cruore suo non urbem unā. s; to-
tū purgavit orbem. **D**upliciter ū
sanguis xp̄i & caro intelligit̄. l̄ spi-
ritualis illa atq; diuina. de qua ip̄e
dicit. caro mea uere est cibus. & san-
guis meus uere ē potus. et n̄ man-
ducaueritis carnē meā & sangu-
nem meū biberitis. n̄ habebitis
uitā eternā. ul̄ caro & sanguis que
crucifixa ē. et qui militis effusus
est lancea. **I**uxta hanc diuisionē
& īsanctis eius diuisitas carni &
sanguinis accipit̄. ut alia sit caro
que uisura ē salutare dei. & alia
caro & sanguis que regnū dei ne-
queat possidere. **C**onsequēt̄ autē
post redēptionē sanguinis xp̄i. re-
missionē scribim⁹ accepisse peccatorū.
quia n̄ redempti fuerim⁹. frust̄ no-
bis peccata donant̄. nec ante ueniā
accipere possum⁹ delictorū & serui
esse cessamus. nisi p̄cūm p̄ nob̄ cru-
entus quondā uictor accipet. **S**e-
cundū diuitias gr̄e eius. que ha-
bundauit ī nobis. **Q**ui intelligit
hoc quod dictū est. gr̄a estis salua-
ti et n̄ ex operib; & quinquaginta.

P quid sit ueritas
sapiētiā & pru-
dentiam

ss
ss

& quingentorū denariorū. quod cui
plus dimittat̄ plus diligat̄. iste po-
test scire quod scdm̄ diuitias suas
dei gratia habundauerit in nobis. max-
ime in ecclia de gentib; congregata. q̄
aliena fuit a testamto & promissio-
nib; isrl̄. cui delicto nos salutē conse-
cuti sum⁹. **A**n n̄ est magnitudo gr̄a-
rū in paulo & ceteris sanctis de quib;
dicit̄. nescitis qm̄ angelos iudicabim⁹.
Et in alio loco. In quem desiderāt an-
geli prospicē. & rursū. Pater da ut q̄
modo ego et tu unū sum⁹. sic & ipsi in
nobis unū sint. **H**as diuitias gratia-
rū ille in se n̄ facit uacuas. q̄ quantū
ualet humana fragilitas. n̄t̄. labo-
rat. contendit et cum ap̄lo loquit̄. gr̄a
eius in me uacua n̄ fuit. **C**ui ū benefi-
cū magnitudinē n̄ recordat̄. ad deteri-
ora dilabit̄. in ista diues gratia dī. o-
pulenta largitio paup̄tate tenuatur.
In omni sapientia & prudentia. notū
faciēs uobis mysterium uoluntatis sue.
Sapientia & prudentia esse diuisas. sto-
ci quoq; opinant̄. dicentes. Sapientia ē
rerū diuinarū humanūq; cognitio.
Iuxta hanc diuisionē possumus sapi-
entiā inuisibiliū & uisibiliū dicere.
prudentiā ū tantū uisibiliū. **Q**ueri-
tur itaq; quom̄ nobis d̄s in omni sa-
pientia et prudentia notū fecerit
mysteriū uoluntatis sue. **E**t quidē pri-
mū simplici accipiendū. quod myste-
riū uoluntatis ei sit redēptio n̄ra p̄ sanguinē
filij eius. i. remissio peccatorū scdm̄ di-

P prudentia uero. mortalium tantum

uitas gr̄e eius que habundauit ino-
 bis. quod scilicet in dñi passioē cre-
 dentes que ē stulticia n̄ credentib⁹. sa-
 pientiā possideam⁹ atq; prudentiam⁹.
 deinde quod p̄ scripturas suas nota no-
 bis fecit uniuersa mystia. quom̄ pri-
 mū celū & terrā machinatus sit. et
 omnia que intra ea s̄ fecerit ordina-
 ri atq; distinxerit. ut plasmat⁹ homo.
 & usq; passionē xp̄i mund⁹ impletus
 sit. quom̄ ex uisibilib⁹ ea que sūt iui-
 sibilis cognoscant⁹. ad extremū qđ et-
 iam que in trā sunt sapientia indige-
 ant atq; prudentia. Quot⁹ enī quisq;
 n̄m̄ scit. quid sit illud qđ aues in ae-
 re suspendit. pisces i fluctib⁹ n̄ necet⁹.
 hominū gressus pmoueat. rabiem i-
 citat bestiarū. **S**; qui diligēs lector est.
 statū nobis hoc opponit. **S**i ex parte
 cognoscit paulus. ⁊ ex parte pphetat. ⁊
 nunc uidet p̄ speculū in enigmate qđ
 modo ul' ipsi uel ephesus in omī sapien-
 tia atq; prudentia dī mystium reue-
 latū est. **H**ac itaq; necessitate cōpelliō
 mutare ordinē lectionis. & facere se-
 cundū placitū uoluntatis sue. i laudē
 gl̄e gratie sue i qua gratificauit nos
 indilecto. in quo habem⁹ redēptionē p̄
 sanguinē ipsius. remissionē peccatorū.
 scđm diuitias gr̄e eius que habunda-
 uit i nobis in omī sapiā & prudentia.
 ut cū huc usq; distinxerimus. qđ scili-
 cet omī sapiā ⁊ prudentia ad sup̄io-
 ra iungantur. deinceps inferam⁹ no-
 tū faciens nobis mys- **terium** uo-

luntatis sue scđm ^{benē} placitū suū. **P**otest
 autē ⁊ hac manente sententia & pru-
 dentia. dici reuelatū esse mysteriū. n̄ qđ
 ipsi in omni sapientia ^⁹ mysterium di- ^⁹ prudentia
 di cerit. ⁊ d̄s in omni sapiā atq; pruden-
 tia. iuxta quod cōseq̄ poterāt eis mys-
 teriū reuelauit. **S**ecundū placitū su-
 um qđ p̄posuit in eo i dispensatione ple-
 nitudinis tempoz. **S**upra dixerat se-
 cundū placitū uoluntatis sue. n̄ scđm
 placitū suū. uoluntate detracta. **I**bi pro-
 oris moy. idē predēstinationē in adoptionē
 filioz per ihm xp̄m posuit. **H**ic ū p̄the-
 sin. idē p̄positionē. **I**nt̄ predēstinationē au-
 tem & p̄positū hū qui solent int̄ ūba
 discutere hoc asserit interē. quod pre-
 destio alicui rei multo ante in men-
 te eius qđ dēstinet quid futurū sit p̄-
 figuret. p̄positū autē cum iā uicina
 sit machinatio ⁊ penē cogitationē
 sequat̄ effectus. **Q**uod ū ait p̄-
 posuit i eo. ad mystium referendū ē.
Si quidē sup̄ dixerat. ut notū faceret
 nobis mysteriū uoluntatis sue. qđ mys-
 teriū dispensatio ē plenitudinis tem-
 poz. ut statuto tempe omīa comple-
 antur. **Q**uom̄ enim heres quādiu par-
 uulus est licet ipsi bona sint. tamen
 needū ei debet hereditas. ita & myste-
 riū quod predēstinatū fuerat adō in
 adoptionē filioz ei. ante n̄ potuit
 dispensari n̄ suo ueniret tempore.
De quo & alibi nuō singulari paulus
 ait. **U**t autē uenit plenitudo tempo-
 ris misit d̄s filiū suū. qui ante ue-

*Quid sit int̄
 p̄dēstinationē
 ⁊ p̄positum*

nire n̄ potuit nisi mysteriū temp̄s
impleret. **R**ecapitulare om̄ia in xp̄o
que in celis & que in t̄ra in ip̄so. **P**ro re-
capitulare ī latinis codicib⁹ scriptū ē
instaurare. **E**t miror cur ip̄so greco uer-
bo n̄ usi s̄ it̄ translatores. cū istiusmo-
di licentia dialētica quoq; & philoso-
phia sicut in greco habent̄ assumpse-
runt. Nam & oratores iēpylogi s. uel an-
te ep̄ylogos in fine causarū propter
memoriā iudicū et eorū q̄ audire ne-
gotia recordationē. anakephaleosin so-
lent facere. ut que p̄us latius dispu-
tarūt breui postea sermone compre-
hendat. & unguisq; recordari eorū in-
cipit que audiuit. Sensus itaq; in p̄-
senti loco hic ē. **O**mnis dispensatio q̄
ante mundū & postea cē cepit in mū-
do tā uisibiliū quā inuisibiliū crea-
turarū aduentū dei filij polliceba t̄.
q̄d adam qui de paradiso eiectus est.
p̄ saluatore reuocand⁹ erat. q̄d in fabri-
catione turris linguarū unitas est.
in actib; ap̄loy portendebat dona lin-
guarū q̄d ysaac in typo dñi cruce su-
am ip̄se portauit. q̄d samson scām co-
mā nutriens dālile paupis dilexit
amplex⁹. & omnia cordis sui secreta cōfessus ē.
saluatoris ⁊ ecclie ex gentib⁹ uere pau-
peris ⁊ egenē mystium significabat.
In cruce itaq; dñi ⁊ in passioē eiu⁹ re-
capitulata sūt om̄ia. idē in hac ana-
kephaleosi supputata. Quod ut mani-
festus fiat. cotidiane cōsuetudinis a-
liqd̄ ponam⁹ exemplū. Verbi causa,

viginti denarios erogauit. rursū quinq;
& alios quindeci. triginta quoq; & ter-
decē p̄ diuisa temp̄a dedi. **H**ec si unū
uoluerō supputare. centenariū in nume-
ri summa succrescit. & in uno num̄o
habebo omnia que ante descripserao.
Sic itaq; uniuersa mysteria ⁊ om̄is dis-
p̄tatio uetustatis. n̄ solū que in t̄ris
s; etiam que in celis gesta ē. in xp̄i pa-
sione complet̄. **C**um enī semel in xp̄e
passus fuerit & sepultus. & resurre-
xit. ⁊ ad pat̄re uictorū ascenderit. n̄ ne-
cesse habeo ueterē numerū. quia in u-
no om̄ia teneo. **D**iligent̄ attendite qd̄
n̄ solum om̄is hystorie scripturarū q̄s
in t̄ra gestas scriptura cōmemorat.
sp̄s sanctus enumerat. s; etiā in cele-
tib; que nobis occulte sūt. in xp̄i rec-
apitulate passioē teneant. **I**n qua ⁊ sor-
te uocati sumus. scdm̄ p̄positū ei⁹ qui
uniuersa opat̄ secundū consiliū uolun-
tatis sue. **V**erbū hereditatis ⁊ sortis
p̄ quas in xp̄i sorte uenim⁹. ostendit
nos de alia in aliā potestate transmi-
grasse. ⁊ scdm̄ qd̄ in deuteronomio scriptū
est. quando diuidebat altissim⁹ gentes.
cū disseminaret filios adam. de angelo
rū conditioē ad partē dñi esse trāslat⁹.
& illi quidē aliena et s̄ uel cōmissa. uel u-
surpata tenuerūt. iste uero recepit sua.
⁊ ascendēs in altū captiua duxit capti-
uitatē. idē eos qui ante captiui fuerāt
in p̄ditionē. ip̄sē cepit ad uitā ut re-
duceret ī excelsū. ⁊ quodāmodo est
capta cap^o tuitas. dū p̄ secundā

captiuitate qui prius captiui fuerant liberant. **C**onsidandum quod hic poris mos et pthesis id est predestinatio et ppositum simul posita sunt. iuxta que operatur deus secundum consilium uoluntatis sue non quo omnia que in mundo fiunt aut dei uoluntate et consilio pagantur alioquin et mala deo poterunt imputari et que uniuersa que faciat consilio faciat et uoluntate que scilicet ratione plena fit et potestate facientis. **N**os homines plerumque uolumus facere consilio et nequaquam uoluntate sequitur effectus illi autem nullus resistere potest. quoniam omnia que uoluerit facit. **V**ult autem ea quecumque plena sunt rationis atque consilii uult saluari omnes. iustitiam ueritatis uenire. **S**ed quia nullus absque propria uoluntate saluatur. liberi enim arbitrii sumus. uult nos bonum uelle ut cum uoluerimus uelit in nobis et ipse suum implere consilium. **V**t si mus in laude glorie eius qui ante sperauimus in christo. **S**i sperauimus tantum diximus in christo et non promissis ante sperauimus quod grece dicitur pelpikotes est manifeste sensus eos qui sperauerunt in christo sorte uocatos esse et predestinatos secundum ppositum eius qui uniuersa operatur iuxta consilium uoluntatis sue. **H**uc uero ppositionis adiectio ad illam nos intelligentiam trahit de qua superius disputauimus exponentes hoc quod scriptum est quoniam benedixit nos omni benedictione spirituum in celestibus in christo sicut elegit nos in ipso ante constitutionem mundi ut essemus

sancti et in maculati coram ipso. **Q**uod scilicet sicut iam nos benedixerit in omni benedictione spirituali in celestibus et elegerit ante constitutionem mundi ita etiam nunc sperasse ante dicam in christo ex eo tempore quo electi et predestinati in celestibus sumus et benedicti. **A**lius uero hoc dogma non sustinet quod ante sumus et sperauimus in christo. **I**sto capite degimus illo intelligentiam transferunt ut in aduentu domini saluatoris quoniam dicat in nomine eius omne genua flectent celestium terrestrium et inferorum et omnis lingua confitebitur quia dominus ihesus christus in gloria est dei patris cum ei fuerit uniuersa subiecta alios uoluntate alios necessitate subiciendos et eos qui ante presentiam maiestatis eius sperauerunt in eum futuros esse in laudem glorie eius et uocari per pietatem eos uero qui reperi fuerint necessitate credentes eo tempore quo nec diabolus et angeli eius poterunt negare regnatum esse sperantes et non in laudem glorie eius. **Q**uod quidem et nunc ex parte uidentur expleri quia alia sit merces eius qui uoluntate sequatur deum alia qui necessitate. **H**eruntammodo siue per occasionem siue per ueritatem tantum christus annuntiet dum in seiat et sperans et ante sperans quod diuinitate spei diuersa sunt premia recepturi. **I**n quo uos audito uerbo ueritatis euangelii salutis uere in quo et credentes signati estis spiritu sancto promissionis. **I**n quo hauri debui quoniam in christo inter ceteros qui audierunt uos que ephesum uerbum ueritatis

ss
ss
ss
s

salutis uere

audistis euangelium salutis uere.
cui credentes signati estis spiritu re-
missionis sancto. Videtur autem iuxta ordi-
nem lectionis non stare sententiam. nec ei
quod prelatum est. in quo et uos audito
uero ueritate euangelii redditum
aliquid quod sequatur. quia statim ponitur in
quo. *Quod supra sublatum in medio. po-
test textum reddere lectioni.* Hoc autem pa-
tebat paulus de nimio amore christi. ut
cum semper quem diligebat etiam superflue et
extra ordinem notaret. quod potest ab
siquis nobis in omnibus epistolis eius lector dili-
gens inuenire. Unde et in uinculo secundo positum
in quo. ordinem deprehendit turbasse
sententiam. et anteriori propositionem reli-
quisse pendente. Neque uero parua lau-
dationis ephesiorum est. non predicationis. sed uerbum
ueritatis audisse. Siquidem inter predi-
cationem et uerbum ueritatis multam esse
distantiam. et in alia epistola legimus. Et uer-
bum inquit meum et predicationis mea non
in persuasibilibus sapientie uerbis. sed in ostensi-
one spiritus et uirtutis. Queramus diligentius
ubi alibi scriptum sit. quod uerbum quod
audierit ueritatis. ut ex collatione eorum
possit perspicue pauli sensus aperiri. ubi quod
euangelium nominatum sit. siue cum ad-
ditamento. siue absolute. uerbi gratia. cum
ad ditamento. euangelium meum. et euangelium
ihesu christi. et euangelium eternum. uel quod
nunc dicitur ad ephesios. et euangelium sa-
lutis uere. absolute uero. ut cum loqui-
tur de luca. cuius laus in euangelio per
omnes ecclesias. Signatur autem qui audierit

Quod
est signa-
culum dei.

uerbum ueritatis et crediderit in conspi-
ritu remissionis sancto. quia multi sunt
qui audierunt. et increduli permanentes
nequaquam signaculum sancti spiritus consecuti
sunt. Sicut et ad principem tyri tu es
signaculum similitudinis dei. Signacu-
lum autem dei est. ut quomodo primum ho-
mo ad imaginem dei conditus est. sic in se-
cunda regeneratione quicumque spiritum sanctum
fuerit consecutus. signetur ab eo. et figura
conditoris accipiat. Querendum etiam
ubi alibi scriptus sit spiritus remissionis sanctus.
uel quid significet. Ego enim estimo quia
sicut spiritus sanctus sanctum facit eum
cui fuerit infusus. et spiritus sapientie sapi-
entem. et intelligentie intelligentem. et con-
siliu cautu atque consultu. et fortitudinu
forte. et scientie scientem. et pietatis piu.
et timoris timidu dei. et timore tre-
pidante. ita et spiritus remissionis. uel spiritus
dei sponsore et deum facit eum in quo ha-
bitauerit. quomodo contrario immundus
spiritus immundum facit. et spurca sibi do-
mum preparat spurco habitatore. fornicato-
ris quoque spiritus efficit scortatores.
de quibus propheta loquitur. Spiritu fornicato-
ris seducti sunt. Et nequa spiritus ne-
qua facit homines atque perversos. et de-
moniacos demones. qualisque fuerit li-
quor qui noue teste fuerit infusus. talem
diu testa et odorem retinet et saporem.
Qui est pignus hereditatis nostre. in redemp-
tionem adoptionis. in laudem glorie ipsius.
Pignus latinus interpres per arrabonem
posuit. Non idipsum autem arrabonem

quod pignus sonat. Arrabon future
 emptioni quasi quoddam testimonium
 et obligamentum datur. pignus uero hoc est
 quod pro mutua pecunia opponitur. ut cum
 illa reddita fuerit. reddenti debitum pignus
 a creditore reddat. Rursum in eo ubi
 ait in redemptione adoptionis. non habet
 iosephianam; periesin. quam nos adquisi-
 tionem siue possessionem possumus dicere.
 Nec tamen uim sermonis expressimus.
 Multa enim uerba sunt que nec de greco
 in latinum transferri ualent. nec de hebreo
 in grecum. et recipere nec de latino in
 grecum. nec de greco in hebreum. Quicumque
 igitur non tantum spiritum sanctum sed spiritum
 sanctum remissionis accepit. simul con-
 sequitur et arrabonem hereditatis. que he-
 reditas uita perpetua est. Et quomodo ex arra-
 bone estimatur qualis emptio sit futu-
 ra et que possessio. ubi causa ex decem solidis
 centum solidorum uilla. ex centum solidis mil-
 le solidorum possessio. ita et ex uarietate
 arrabonis hereditas que postea secute
 magnitudo cognoscitur. Quamuis autem
 sanctus sit aliquis atque perfectus. et omnium iu-
 ditio beatitudine dignus putetur. tamen
 ad futuram hereditatem nunc arrabonem
 est spiritus consecutus. Si autem arrabonem
 tantus. quanta erit ipsa possessio. Quo-
 modo autem qui in nobis tribuit non
 est extra nos sed in nos est. sic et ipsa here-
 ditas hoc est regnum dei quod in nos est.
 in nobis usatur intrinsicum. Que enim
 potest esse maior hereditas. quam contem-
 plari et uidere sensu pulchritudinem

sapientie. et ubi. et ueritatis. et lumi-
 nis. et ipsi ineffabile. et magnificam
 dei considerare naturam. omniumque qui
 ad similitudinem dei conditi sunt sub-
 stantiam contueri. **I**ste autem spiritus
 remissionis sanctus. qui est arrabonem here-
 ditatis nostre. ideo non sanctus datur. ut re-
 dimantur et copulentur deo in laudem glo-
 rie ipsius. non quo deus laudem alicuius in-
 digeat. sed quo laus dei laudatoribus pro-
 sit. et dum per singula opera maiestatem ip-
 sius magnitudinemque cognoscitur. ad lau-
 dandum eum miraculo stuporem erum-
 pant. **P**ropterea et ego audiens fide-
 uram in domino ihesu et in omnibus sanctis. non
 cessando gratias agens pro uobis. memoria
 uestram faciens in orationibus meis. ut deus
 domini nostri ihesu christi pater glorie det
 uobis spiritum sapientie et reuelationis. et
 agnitione eius illuminatos oculos cor-
 dis uestrum. **L**icet ubi ad uerbum expressa
 translatio possit a plerumque diligenti ac-
 cusare lectorem quod uideat omnis sen-
 tentie scaterere contextus et soloecismos
 fieri. tamen et in greco uerbum sonat. **I**n-
 de et nos grecis potius calumpnato-
 ribus respondentes. conabimur ita iux-
 ta sensum tempore ordine lectionis
 ut dicam. audiens fide uestram in do-
 mino ihesu et in omnibus sanctis eius. non ces-
 sando gratias agere et memoria uestra fa-
 cere in orationibus meis. ut deus domini nostri
 ihesu christi. pater autem glorie det
 uobis spiritum sapientie et reuelationis. **Q**ui
 autem sequitur illuminatos oculos cordis

F

ss
ss
ss
ss
ss
ss

uidensque differentiam
 facti uere in domino et
 omnes sanctos.

Propbaton e' r'isensio /
quedā. ubi. ordi.
nem turbas.

urī. ita p'pbaton reddi potest. **P**ro-
perea ^{ego} audiens fidē urām in dño ihe-
su. in agnitione eius illuminatos oculo-
los cordis urī. et in omīs scōs. non cesso
gratias agēs p' uobis memoriā urī fa-
ciens i orationib; meis. ut d's dñi nrī
ihu. xpī pater glōrie det uobis spiri-
ritū sapientie. et reuelatiois in agniti-
onē. ut sciatis que sit spes uocationis
urē. et cet. Porro dñi nrī ihu. xpī. pat-
r autē glōrie ita intelligendū. ut quom-
dñs nr̄ ihe. xp̄c ipse est sermo. sapien-
entia ueritas. par. iusticia. fortitudo.
ipse sit etiā glōria. scdm illud qd alibi
dicit. apparebit glōria dei. et in omni
pene ueteri lege scriptū est. sup taber-
naculū testimonij uisam eē glōriam dei.
Et psalmista canit. **E**xurge glā mea ex-
urge. **Q**ue glā illuminās suo fulgore
mundū. templum s̄ de uirginali ute-
ro fabricata est. cui' templi pat' glē ef-
ficū d's. **U**bi xp̄c glōria ē. ibi tantū
pat' dicitur. **I**bi ihe. ibi d's eius absq;
additamento aliquo nominat. **I**ste g' d's
assumpti hominis. pat' uero glē. sapi-
entie. ueritatis. dat credentib; in fili-
um suū spm̄ sapie. et reuelatiois. ut sa-
pientes fiant. et reuelata facie glām
dñi contemplant. **Q**ue sapia et reue-
latio dñi cum eos sapientes fecerit. et
mystia illis occulta aperuerit. statim se-
quit' ut habeat illuminatos oculos cor-
dis. **E**t ubi p'sentib; approbat' scdm ex-
terioris m'bra hois. etiam int'iorū m'bra dicit.
Ecce enī manifeste oculos cordis appella-

Quid i
ter no
tione. e
agnos

ut. quos absq; sensu. m̄te. intelligē n̄
possum. **H**uc illud psalmiste congruit.
Illumina oculos meos. ne. un. obd. i. o. or.
Et alibi. **S**apientis oculi in capite et. **S**i e-
nim simplicit' oculos carnis accipimus.
utiq; n̄ solū sapientis. s; etiā insipien-
tis oculi i capite et s̄. **C**aput itaq; sa-
pientis sensus accipit' qui alio ubo mēs
et anim'. et principale cordis appellat'.
Quod ū ait in agnitione ei'. idē p'irno
sin. quidā sic intelligūt. ut inter mo-
sin et epyrnosin hoc est int' notionē
et agnitionē illud inter sit. qd notio
eoy que ante nesciuio. et ea post ea
scire cepim'. agnicio ū eoy q' p' scientes
deinceps scire desuim'. et eoy post ea
recondam'. **E**t priore quandā uitam i
celestib; suspicam'. postquā in corpa
ista deieci. et obliti dei pat's. nunc cū
p' reuelationē cognouim'. scdm illud.
remunscēt' et conuertent' ad dñm
uniūsi fines t're. et cetā his similia re-
plicantes. **V**t sciatis que sit spes uo-
cationis eius. et que diuine glē heredi-
tatis eius in scīs. atq; sublimis mag-
nitude uirtutis eius in uos q' credi-
dim'. scdm opationē potentie ei' quā
opatus ē in xp̄o suscitans illū ex mor-
tuis. **C**ui semel iuxta rationē pau-
li datus fuerit spē sapie et reuelatiois
ut aptis oculis cordis aspiciat. iste sci-
et que reposita s̄ uocatis. et que spe-
randa scīs dei. que habundant. et lar-
ge his q' hereditatē ipsius sustinent
est daturus. **A**dquā noticiā magnū

55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

tudo uirtutis dei ē necessaria ⁱⁿ his q̄ iux-
 ta similitudinē pauli credentes uocā-
 tur: p̄ quā opatus est in xp̄o ih̄u. quē
 a mortuis suscitauit. **D**upliciter autem
 intelligenda hereditas. siue qd̄ pri-
 mogitus om̄is creat̄e hereditas ^{an̄ime}
 dñi nr̄i ih̄u xp̄i. qui ex corpe ⁊ anima
 assūptus est hominis. nosq; cū heredi-
 tate aīa hereditem⁹ dei uerbū. siue qd̄
 in xp̄o hereditas nr̄a sit. patris ⁊ filij ⁊
 sp̄s sancti una diuinitas. ut qm̄ uocat
 hereditas domoy atq; uillarū. ⁊ ea ipsa
 que ab heredib; possident. sic ip̄e d̄s he-
 reditas credentiū. **D**e q̄ scriptum ē. ⁊ in ^{an̄. sic̄.}
 ueteri testam̄to. filijs autē leui n̄ dabitis
 hereditatē in medio fr̄um suoy. quia ego
 pars eoy. **E**alibi. Dñs hereditas eoy ē. Et s̄s
 qui extra dñm nichil habet se nouit. audac-
 ter loquit. Pars mea dñs. ⁊ tu es par⁹ he-
 reditatis mee ⁊ calicis mei. **N**on enī par-
 uū ē ut sciam⁹ sp̄em uocatiois ⁊ diuiti-
 as gl̄e hereditatis dei in sc̄is. **E**a quippe <sup>diuini-
tatis.</sup>
 indigem⁹ ad hec agnoscenda uirtute. q̄
 etiā in filio suo usus ē d̄s suscitando. quē
 suscitauit n̄ semel s; semp a mortuis.
 ⁊ fecit eū in mortuis liberū. nulla mor-
 tis cōtagione maclatum. **C**otidie xp̄c resur-
 git a mortuis. cotidie in penitentib; sus-
 citat. non quo n̄ habuerit etiā iuxta car-
 nē potestātē anime sue ponende. ⁊ rur-
 sus sum̄de eius. nemo quippe tollit eā
 nisi ponat illā a semetip̄o. s; quod iuxta
 dispensationē carnis ⁊ filij homo. ⁊ fili⁹
 a deo ⁊ patre resuscitat⁹ esse dicat. **E**t
 sedere eū faciēs ad dexterā suā sup om̄

nē principatū ⁊ potestātē. ⁊ uirtutē
 ⁊ dñationē. ⁊ omne nom̄ quod nōiat
 n̄ solū quod nōiat in hoc secl̄o s; etiā
 in fut̄o. **P**er humanā similitudinē d̄i
 potentiā demonstrauit. n̄ quo solum
 ponat⁹ ⁊ d̄s pat̄ in eo sedeat. secūq; filiū
 habeat residentē. s; quo nos alit̄ iudican-
 tem atq; regnantē. nisi p̄ nr̄a uerba i-
 telligere nequeam⁹. **A**d hoc p̄tinet illud.
 quod in centesimo nono scriptū ē. **D**ix-
 dñs. no. meo. se. a. dex. me. do. po. mi. tr.
 scabellū pe. tu. **S**i enī iuxta regnan-
 tis habitū filius ad pat̄s dexterā se-
 det. necesse ē ut iuxta eandē simili-
 tudinē maior sit ab eo qui i leua par-
 te cōsederit. **Q**uā ut sciam⁹ aliter intel-
 ligendū quā litt̄a sonat. idem psaloy
 in consequentib; resonat dicens. Tu es
 sacerdos in et̄num sc̄dm ordinē mel-
 chisedech. dñs a dext̄s tuis. **Q**uom̄ e-
 num cū filius pat̄ ad dexterā sedeat.
 rursus pat̄ adextris eius eē phibet.
Aut qua ratioē terra scabellū est pe-
 dum eius ⁊ celū thron⁹ ipsius. cū et
 terrā sc̄dm ysaiā pugillo dicat. ⁊ ce-
 lū palme extensione metiri. **N**on e-
 nī potest int̄ id esse quod ab eodeoy
 continet. nec in manu inclusū tenet.
Aquo ip̄e iuxta sedentis habitū
 circūdet. **S**ic ḡ proximū esse deo. ul̄ ab
 eo p̄cul recedere. n̄ sc̄dm loci spatia. s;
 iuxta merita sentiendū est qd̄ sc̄i iux-
 ta eū sint. peccatores ū de quib; ait p̄-
 pheta dicens. ecce q̄ elongāt se ate p̄bit.
 ab om̄i uicina ei⁹ submoueant. sic et

55

55

5

4

55

55

in dextris ul' in sinistris dei esse accipien-
dū est qđ sancti adextris eius sūt. pecca-
tores ū a sinistris. Saluatore quoq; id ip-
sum ī euuḡlio compbante. cū oues a dex-
tris hēdos memoret a sinistris. **S.** et ipsū
uerbū sedere. regni significat potesta-
tem. per quā eis d's beneficiū tribuit.
sup quos sedere dicat. qđ scilicet regat
eos & in curru suo habeat. et ad nutum
ppriū uaga prius et libera colla conuer-
tat. Post hec querit quomō id quod seq̄t
possit intelligi. sup omnē principatū
et potestatem. et uirtutē. et dñationē. om-
ne nom̄ quod nominat. non solū ī hoc
seculo s; etiā in futō. Equidem de dextis
ac sinistris. et de sessione iā dictū est. Nūc
querendū ubi apłs hec quatuor nomi-
na principatū loquor potestatem. et uir-
tutē et dominationē scripta repererit.
& in mediū unde ptulerit. Neq; enī fas
est cū qui diuina fuerat ^{lectione} instruct. aliqđ
locutū putare qđ in sc̄is uoluminib;
n̄ habetur. Arbitror itaq; illū aut de
traditionib; hebreorū ea que secreta sūt
in mediū ptulisse. aut que ^{antequam} iuxta hys-
toriā sūt scripta cū intelligeret esse
spiritalia. sensisse sublimi. et quod de
regib; atq; p̄cipib; ducib; q; et tribu-
nis. et centurionib; innum̄is. et in regū
libris referit. imaginē aliorū principū
regūq; cognouisse. qđ scilicet ī celesti-
bus sint p̄cipatus. sūt potestates. sūt
dñationes. atq; uirtutes. et cetā muni-
terioꝝ uocabula. que nec nos possum;
notare. nec ipsū paulū puto ut in

Secs loc
rephensi
om̄is.

qui corpusculo cōstitutū enumerare ua-
luisse. Si autē sūt principatus et potesta-
tes. et uirtutes et dominationes. necesse est
ut et subiectos habeat. et timētes. et serui-
entes sibi. et eos qui sua fortitudine ro-
borent. Que distributiones officioꝝ nō
solum ī p̄sentariū s; etiā in futō secu-
lo erūt. ut p̄ singlōs profectus et hono-
res. ascensiones etiā et descensioēs ul' cre-
cat aliquis ul' deēscat. et sub alia atq; a-
lia potestate. uirtute. principatu. et do-
minatione fiat. Nos homunculi cito ī
cinerē et puluerē dissoluentur. si consen-
su hominū leuē in reges. tanta ba-
bem; ministioꝝ diuinitates et multitudi-
nes. quanta facilius possum; sentire q;
dicere. ubi causa. quot p̄fectos. ^{ipare} ciuili
iudices p̄ prouincias et ordinē suū ha-
beat. rursum militia in tot comite. duce.
tribunos. et multiplicē scindat exercitū.
& putam; dñm dñm dñorū. regemq; reg-
nantū simplici ministio tantū eē cō-
tentū. Et omnia subiecit sub pedib;
eius. et ipsū dedit caput sup omnia ec-
clesie que ē corpus ipsū. plenitudo ei
qui om̄ia in omnib; adimplet. **H**ic
illud uidet esse contrariū quod alibi
scribit. necdū enī uidem; ei omnia sub-
iecta. **S.** et illud. oportet enī illū regnare.
donec ponat om̄is inimicos sub pedib;
eius. Si enī necdū ei subiecta sūt om̄ia
quomō nē sub pedib; ei dñs uniuersa sub-
iecit. maxime cū et in alio loco paulus
ipse testet. cum autē ei subiecta fuerit
omnia. tē et ipse filius subiecit ei q; sibi

et oportet eum regnare donec ei subiciant om̄ia.

subiecit omnia. ut sit d's omnia in omib;.
Erigo aut scdm prescientia id quod fu-
 turu est quasi ia factu esse comemorat.
 iuxta sensu quem sup memoravi ubi
 ait. benedix nos in omni benedictioe spi-
 rituali in celestib; in xpo. aut certe si
 de p'terito sentiendu est. sic debent acci-
 pere. quod etia ea que n sunt ei uolunta-
 te subiecta. nate conditione deseruiant.
 uerba causa. demones. iudei. i gentiles.
Non eni seruiut xpo nec subiecti st pe-
 dib; ei. q tam quia ab eo in bona parte
 creati sut subditi sut potestati ei inui-
 ta. ta i si adu'sum cu repugnet liberi ar-
 bitry uoluntate. **I**n h'e sensu i illud qd
 sequit coaprat. **E**t ipsu dedit caput
 sup omnia ^{me. bra} que est corpus ipsius.
Quom eni caput plurima sibi habet m-
 bra subiecta. equib; sut non nulla uitio-
 sa i debilia. ita i d'ns nost ihesus xpc cu
 sit caput ecclie. h'e m'bra eos om's qui i
 eccliam congregant. tam scos uidelicet q.
 peccatores. s; sanctos uoluntate peccato-
 res u sibi necessitate subiectos. atq; ita
 fit ut etia inimici subiecti st ^{sub} pedibus
 eius. **Q**ua prop't in eo qd ait omnia. ui-
 det face questione. **N**am illud quod dic-
 tu est. sede a dextris meis donec ponā i-
 inimicos tuos sub pedib; tuis. i alibi. o-
 portet eu regnare. donec ponet om's
 inimicos sub pedib; eius. n magnopere
 querit int'pretem. ut ea que inimica
 sut cum fuerit supata subiciant ped-
 bus. i inuictous transeat potestate. **C**ur
 autē omia. id: angeli. troni. dnationes

i uirtutes cet'e que nunqua fuerunt
 contrie deo eius pedib; subiciant. uide-
 tur obscuru. **P**otest itaq; responderi qd
 absq; peccato nullus sit. i sidera ipsa n
 st munda corā deo. omisq; create paue-
 ant creatoris aduentu. unde i cruce sal-
 uatoris n solum ea que in tra. s; etia ea
 que in celis erat purgasse phibet. alias
 u omnia n uniuersate s; ad ea tantu
 refert de quib; disputatu est. **V**el hoc
 m. omis ciuitas cōclamauit. n quo ali-
 quis tacēs in urbe n fuerit. s; ex par-
 te ^{maxima} etia que ^{ca} minora st appel-
 lauit. **E**t ipse paulus apl's. om's inquit
 sua querit non ea que st dei. i om's
 me dereliquerit. n quo timotheus i ce-
 teri discipuli qui illo i tempe q epys-
 tole sebebant illum reliquerit. s; id
 circo quia a plurib; st delict. ab om-
 nib; id: a maxima parte se desertu
 esse cōquerit. **S**imile huic qd i psal-
 mo sonat. **O**m's declinauerit si. in ut.
 fac. s. n ÷ q fa. bo. n ÷ usq; ad u. **S**i eni
 om's declinauerit. ergo declinauit et
 ipe qui loquit. **E**t alibi. **E**go dixi i ex-
 cessu m'ris mee. omis homo mendax.
Aut eni uerū est hoc qd dixi. aut fal-
 su. **S**i omis homo m'dax ē. ergo men-
 dax ē i ipe qui loquit. **S**i autē men-
 dax est i ipse qui loquit. nec hoc q
 dem qd ait uerū ē. omne hominem
 esse m'dacē. **P**orro si uera sententia ē.
 om's sic accipiendu ut sup'dixim. quod
 magna pars hominū mentiat. **S**eri-
 bit i alibi apl's. docentes omne

H

T
N

N

homine. et rursum. comonentes omne
homine. in quo omnes homines docuerit.
quanti enim sunt qui usque hodie nec
doctrinam apostoli audire uel nomina; quod
eos omnes doceat et amoneat qui ecclesia sunt.
et cupiunt scire que dei sunt. Sequitur.

Et plenitudo eius que omnia in omnibus
adimplet. Quod quidem sic accipiendum
quomodo et illud. Tunc subicitur ei qui sibi
omnia subicitur. ut sit deus omnia in om-
nibus. Ne enim deus per partes in sin-
gulis est. hoc est in alio iusticia. in alio
castitas. in alio temperantia. in alio sa-
pientia. in alio fortitudo. et difficile est
etiam in sanctis uiris atque perfectis omnes pa-
rit esse uirtutes. Cum autem in fine
rerum et in consummatione mundi fue-
rint uniuersa subiecta. adimplebit
omnia in omnibus. ut iuxta id quod deus est
cunctis uirtutibus plenus. omnia in om-
nibus adimpleat. et sint uniuersi habentes
omnia. que ante singula singuli pos-
sidebant. Sed et de hoc quod ait. et ip-
sum dedit caput super omnia ecclesie. que est
corpus ipsius. plenitudo eius qui omnia
in omnibus adimplet. non solum homi-
num sed etiam angelorum cunctarumque uir-
tutum et rationabilium creaturarum. ecc-
lesia intelligi potest. Neque enim hoc que
omnia in omnibus adimplet. nequaquam
ita ut resonat accipiendum. Non enim
ait. que omnia in omnibus adimplet. sed
qui omnia in omnibus adimplet. Si quidem
aliud est implere aliud impleri. quia
in altero agentis. in altero patientis est

Aliud implere.
aliud impleri.

uerbum. Sicut ergo adimplet imperator
si cotidie ei augetur exercitus. et fiat no-
ue punitie. et populorum multitudo access-
cat. ita et dominus noster ihesus christus in eo quod sibi
credunt omnia. et per dies singulos ad fi-
dem eius ueniunt. ipse adimplet in om-
nibus. sic tamen ut omnia adimpleat in om-
nibus. id est ut que mecum credit cuncti uir-
tutibus pleni sint. et iuxta euglium faci-
ant eum perficere. etate sapientia. et gratia. non so-
lum apud deum sed apud homines. Et uos
cum essetis mortui. aliquando secundum se-
culum mundi huius. secundum principem
potestatis aeris. spiritus. qui nunc operatur
in filiis inobedientie. in quibus et nos omnes
conuersati sumus. in desideriis carnis nostre.
facientes uoluntatem carnis et cogita-
tionum. et natura filii ire. sic et ceteri. Deus
autem qui diues est in misericordia. propter mul-
tam karitatem suam qua dilexit nos. et cum
essemus mortui peccatis conuificauit
nos. christo. Ante quam de singulis uerborum
sensibus disputemus. uideat nobis ita
lectionis ordo reddendus. Quos cum esse-
tis mortui delictis et peccatis uestris. con-
uificauit christo deus qui diues est in mi-
sericordia. propter multam karitatem
suam qua dilexit nos. et cum essemus mor-
tui delictis in quibus aliquando ambula-
uimus secundum seculum mundi huius. secundum
principem potestatis aeris. spiritus
qui nunc operatur in filiis diffidentie. in
quibus et nos omnes conuersati sumus. aliquando
in desideriis carnis nostre. facientes uolu-
tates carnis et inuoluntatis. et eramus natura

filij ure couivificauit nos xpo. ut sub
 audiat quasi bis dictu et nos couifica
 uit xpo. Coniunctione u causalem i
 eo loco in quo ait. ds aute qui diues e
 in mia. arbitram aut ab indoctis septo
 rib; addita. et uitiu moleuisse paulatim.
 aut ab ipo paulo qui erat imperit ser
 mone n tamen scientia. supflue usur
 patā. Manifeste aute mors aie dicitur
 esse peccatu ex eo qd ait. et uos cu esset
 mortui delictis et peccatis uris. iuxta
 illud quoq qd in ierzechiel scriptum e.
 Ma que peccauit ipsa mouet. et quia
 delicta grece parantomata nūcupant.
 iuxta eiusde lingue ethymologia ppre
 ubum septurarū licet delicta panme
 die rectius transferant. Querim^{us} quid
 significet q; distantia a peccatis. id e; quid
 inest int parantomata et amaritia. A
 uir eni quod parantomata qsi initia
 peccatorū sit. cum cogitatio tacita sur re
 pit. et aliqua ex parte corrueunt; nobis
 necdu tam impulsit nos ad ruinam.
 Vnde et in psalmo. xviii. scribit. delie
 ta hoc est parantomata q; intelligit.
 quia scilicet difficile sit radices et initia
 intellige peccatorū. peccatu u esse cum
 quid ope consummatū puenit ad finem.
 Querimus q; quod sit in quib; aliquan
 do ambulastis sedm seculū mundi hu
 ius. utrum nā et aliud seculū sit qd n
 ptineat ad istū mundū. s; ad mundo
 alios. de quib; et clemēs in epla sua scri
 bit. oceanus et mudi qui trans ipsū
 sūt. an un' iste sit mund'. qui ab initio

quo fact' est adā usq; ad tūmū suum
 uoluat et transeat. uel certe mund' alio
 noie appellet. princeps aeris hui' q; nē
 opat in filiis diffidentie. Scribit et ad
 galathas. ut eruat nos a p'senti seculo
 nequā. et in hac eadē epla. redimētes tē
 pus qm dies mali sūt. et dies iacob mo
 dici dicunt et pessimi. siue qd temp'
 istius uite p quod tenem in seculo gra
 ue sit et laboriosū. siue qd ipse sata
 nas mudi hui' ut sup'dixim' et secu
 li uocabulo nūcupetur. De q; statim
 i sequentib;. Secundū principē inqt
 potestatis aeris hui' spiritus. q; nunc
 operat in filiis diffidentie. Princeps
 aeris et spc potestatis que i aere is
 to e; diabolus intelligitur. q; nē ope
 rat in filiis diffidentie. In hys eni q;
 dno credūt. opari n potest. De q; et in
 fra ait. Non e nobis colluctatio aduer
 sus carnē et sanguinē. s; aduersus pn
 cipatus et potestates. adūsus rectores
 tenebrarū harū. aduersus spūalia ne
 quitie in celestib;. non qd diabolic' et
 satellites ei' qui p mundū istū uagā
 tes peccata hominib; insinuāt in ce
 lo uersari queāt. de quo ob sua meri
 ta corrueūt. s; celū istud dicit aer iste
 qui sup nos e. iuxta illud saluatoris
 eloquiū. Considerate uolatiua celi. et ce
 tera. Manifestū quippe e. qd uolati
 ua n p celū uolitent s; p aerē. Sēpt
 In quib; et nos om's aliquando couer
 sati sum' in desiderijs carnis nrē. faci
 entes uoluntates carnis et mtiū. Ad

Manis peccm

Quedam ma a peccat

ait in quib; ad delicta referendū ē. Su-
perius enī quia duo parit̄ posuerat. y
uos cū essetis mortui delictis ⁊ peccatis
ur̄is. ⁊ ad peccata retulerat dicens. in q̄
b; aliquando ambulastis: ad delicta ū
nichil tale uidebat̄ secutū quod sensū
possit explere. nō ait. in quib; ⁊ nos om-
nes cōuersati sum; **S**imulq; ne ī eo qd̄
dixerat ⁊ peccatis ur̄is in quib; aliqñ
ambulastis se p̄ supbiā a peccato uide-
ret excipe adiunxit. in quib; ⁊ nos cō-
uersati sum;. Cui autē in eis cōuersa-
tū esse se dicit. de p̄teritis delictis ⁊
nō de p̄sentib; confitetur. Conuersati inq̄t
sumus aliqñ non in uno desidio. s; in
desiderijs carnis nr̄e. Caro quippe de-
siderat aduersus sp̄m. ⁊ sp̄s aduersus
carnē. **F**acientes nō unā uoluntate uo-
luntate carnis s; plures. **N**ō solū uolu-
tates carnis s; etiā m̄tū. p̄ quib; ī la-
tinis codicib; habet̄ cogitationū. **I**nt̄
peccatū autē carnis ⁊ m̄tū hoc int̄esse
puto. qd̄ carnis peccatū est impudica
atq; luxuria. **I** p̄ ministū eū in
libidinib; explenō m̄tū ū delictū
ad dogmata p̄tinet cōtrā ueritati.
⁊ hereticā prauitate. ita ut possim; ^{⁊ p̄tinet}
dicere plerosq; hereticorū quāqñ hoc
rarū sit. uoluntates m̄tū facē ⁊ nō
uoluntates carnis. ⁊ multos e contra
ecclesiasticos carnis ⁊ nō m̄tū facē uo-
luntates. ⁊ cō plures q̄ carnis ⁊ m̄tū
um parit̄ faciūt uoluntates. **H**ec au-
tem dixio; nō quo ⁊ heretici carnis nō
faciāt uoluntates. **P**lura quippe

ap̄ eos corporis sūt uicia quā nr̄a
s; exemplo posito facili; quod uoleba-
mus possit intelligi. **E**ram; inquit
natā filij ire sic ⁊ ceteri. **R**espondeāt he-
retici qui diuisas naturas eē contendit.
quom̄ paulus quē utiq; sp̄ialis natu-
re esse nō dubiū ē fuerit natā filij ire
sic ⁊ ceteri qui adhuc in errore sūt po-
siti. **H**os ū dicim; esse p̄mū om̄s homi-
nes natā filij ire. ut ip̄t corpus humi-
litatis corpq; mortis. ⁊ qd̄ ab adolescen-
tia mēs hominū apposita sit ad mali-
tiam. unde salomon ait. non ē iustus
intra qui faciat bonū ⁊ nō peccet. uel
qd̄ ex eo tempore q̄ possum; ^{habere} noticiā dei.
⁊ ad puber̄tate uenim;. om̄s autē ope
aut lingua, ^{aut cogitatione} peccem;. **E**ram; ḡ natā fi-
lij ire sic ⁊ ceteri. ⁊ om̄s sc̄i qui ab ira san-
guine xp̄i redempti sūt. **S**i enī paulus
qui iuxta iusticiā quē ī lege fuit ire-
prehensibilis conuersatus. dicit se natā
filij ire fuisse. cur timeam; etiā retro
sc̄os uiros filios ire fuisse testari. de q̄
bus om̄ib; uere dici possit. cū autē ue-
nit mandatū peccatū reuertit. ip̄i ū
mortui sūt. **F**ilios autē ire sic accipien-
dū. ut filios p̄ditiois. filios iniquitatis.
filios mortis. nō q̄ aliq; mor̄ uictā ⁊ p̄ditio substil-
tati natā sua quē filios habeat. s; q̄ filij
dicunt̄ ei; rei quē operet̄ in singulis.
sic appellant̄ gehenne. q̄ gehenne igni-
b; consum̄di sūt. alios ire filios sic uoca-
tos. **U**t filio; diaboli. **D**iabol; enī
p̄ditio ē. ⁊ ira ⁊ mors. **D**eiorant̄ mor̄
in ualescēs. ⁊ nouissim; inimic; destru-

Ad sic it̄ p̄co
carnis et
mentu
uo

etur mors. & ad ipsū diabolū. **P**ditio factus ē. factus inquit propa uoluntate. n̄ ab initio sic creat. Quom̄ ḡ mors dicit̄ ex eo qđ inuidia diaboli mors int̄iuit in orbe trarum. & p̄ illū s̄ mortui q̄ ante uivebāt. & p̄ditio qđ p̄dat quoscūq; decepit. sic & ira d̄r̄ propter quod exeret aduersus homiēs feritatem. Sūt qui illud in regū lib̄s quando dauid numerauit pplm̄ isrl̄. irā dei iſe puocā. sc̄ptura dicente. & appositā ē ira dñi succendi in isrl̄. & incitauit d̄ dicit̄. irā dñi. diabolū significari putent. **E**tenim iuxta greci eloquiū ^{ip̄tate} n̄ dicit̄ genere feminino irā dñi. hoc ē ^{accrofa.} que diceret̄. s̄; irā dñi. id̄. q̄ diceret̄ genere masculino. **N**itat siquidē dñs irā & furorē suū p̄ angelos pessimo. **D**s̄ ḡ qui diues ē in misericōdia. **D**iuēs. ^{pp̄} karitatē qua dilexit humanum genus. & karitatē non simplicē. s̄; multam. Cū essem̄ mortui pp̄t̄ delicta n̄ra ^u uiuificauit nos. & n̄ solū uiuificauit. **p**arū quippe hoc erat bonitati & magnitudinē ei. s̄; uiuificauit cū xp̄o ihu. u nā atq; eandem nobis t̄buens uitā habē cū xp̄o. **P** p̄ natā proxiis. siue om̄ino. quia uerbū ysi ambiguū ē. t̄nt̄ tulert̄. Quod & sic sonet. iuxta ea q̄ dixim̄ apponendū ē. **S**i n̄ sūt condig ^{grā sal} ne passionēs hui' tempis ad uenturam ^{um estis.} glām que reuelabit̄ in nobis. gratia magis sum' quā ope saluati. **N**ihil enī possum' retribuere dño. p̄ omnib' q̄ retribuit nobis. **E**t coexercitauit simul

q; fecit sedere in celestib' in xp̄o ihu. **S**up̄ dixerat qđ suscitauit d̄s xp̄m a mortuis. & sedere fecerit ad dexterā suā in celestib' sup̄ omnē principatū. & potestātē. & uirtutē. & dn̄ationē. et omne nom̄ quod noīat̄ non solum in hoc seclō s̄; etiā in futō. nuno ū addidit quia & nos suscitauit cum eo & sedere fecerit i celestib' ad dexterā suā. **C**uerit̄ ḡ quom̄ deus qui nos saluo' fecit & suscitauit. simul fecerit sedere cū xp̄o. **E**quidē qui simplici' est responsurus. hoc asserit qđ iuxta p̄scientiā dei id̄. quod futurū ē. quasi iā factū esse dixerit. & quia mos iste sit sc̄pturarū. ut interdū p̄ futō tempē. p̄teritū ponāt. ūba causa de cruce dñi. **R**oderit man' meas. & pedes. **E**t alibi. **A**b iniquitatib' ppli mei. deductus ē in mortē. **E**t itē. **Q**uasi ouis ad uictimā ductus est. **E**t adhuc de iurys flagelloy. **L**iuore eius sanati sum'. **H**oc autē ideo. ne q̄a futā semp̄ incerta s̄. hominū spes fluctet & uacillat. ea que d̄s futā cognouit apud quē nichil ambiguū ē. q̄si iā facta memorant. aut quia p̄terita sc̄dm̄ phylosophos q̄ fieri in p̄fectiō possit. qui audierit. quasi iā facta habeat que futā sunt. **A**lius ū qui resurrectionē & regnū xp̄i sp̄ualit̄ intelligit. deliberabit dicē. iam sc̄s sedere & regnare xp̄o. **Q**uom̄ enī nequaquā carne sc̄s est cū uiuit in carne. & habet cōsationē in celestib' cum gradiat̄ i terra. & caro eē desistēs. totus uiuatur

Estio

T

Quidā pro quo n̄ exposuim'. & erant natura filij ue.

in spū. ita cum sedere in celestib; cū
xpo. Regnum quippe dei int̄ nos ē.
i ubi fuerit thesaurus n̄r ibi erit. con
n̄r m̄ firmi q; i stabiles sedem' cum x.
sapiā. uerbo. iusticia. & ueritate. Potest
autē i hoc dici. ut q̄modo arrabonē spē
sc̄i accepim'. necdū totam ei' plenitudi
nē consecuti. sic i sedē nos cum xpo at
q; regnare. necdū p̄fectā in celestib' ses
sionē t̄nentes. **V**t ostenderet i secu
lis sup̄uenientib' habundantes diuiti
tas gr̄e sue in bonitate sup̄ nos in xpo ihu.

ss
ss
ss

locus cephen
sionis locus.

Quanta sit beneficij magnitudo. et q̄
multiplex gr̄a. qua nos dn̄s de seculi
hui' p̄turbationib' liberatos sedē fecit.
& regnare cū xpo. hinc ut maxime
cōp̄batur. qd̄ in futuris seclis n̄ uni
s; omnibus suā cunctis rationabilib'
creaturis sup̄ nos ostensur' est gr̄am
suas q; diuitias monstratur. quod nō
qui quondā tenebam' lege inferni et
propter uitia atq; peccata. opib; car
nis. erām' supplicij destinati. nē i x̄
regnem' sedeam' q; cum eo. Sedeamus
autē non in humili quocūq; loco. s;
sup̄ omnē principatū & potestātē &
diuitias. & omne nom̄ qd̄ nominat' non solū in
hoc seculo s; etiā in futō. **S**i enim. xpo
suscitat' a mortuis sedet ad dexterā
dei in celestib' sup̄ omnem principa
tū i potestātē i uirtutē i cetā. i nō
sede m' regnam' q; cum xpo. necesse ē
ut sup̄ his que sedet ille sedeam'. s; q̄
diligens lector ē. statim requirit i dicit.
Quid g'. maior homo angelis i cune

diuitias. &

q. Sto

tis i celo potestatis. **Q**uod quia picu
losum ē respondere. principat'. potes
tates. i uirtutes. i donationes. i omne
nom̄ quod nominat' non solū in hoc
seculo s; etiā in futō. maxime quia om
nia xpi subiecta s̄t pedib'. non ad bo
nā partē s; ad contrariā refert. ut di
cat eos esse angelos refugas. & principē
mundi istius. i luciferū qui mane ori
ebat. sup̄ quib; sc̄i in finē cum xpo ses
suri sunt. illis quoq; tribuentes bene
ficiū. quia nē infreni i male liberta
te sua abutentes. passim uagant'. i p
p̄cipua peccōz corrūt. Sum autē ta
les habuerit seflores. iuxta sedentiū
uoluntātē incipiet gubernari. **A**uē
ū hoc quod ait. ut ostenderet in secu
lis sup̄uenientib' habundantes diui
tias gratie sue in bonitate sup̄ nos i
ihu ad illam intelligentiā transfert. qd̄
n̄ s' im' merito saluati s; gr̄a eius. et
maioris bonitatis iudicium sit. p̄ pec
catorib; magis quā p̄ iustis mori. pro
bono ^{enim} fessitan quis audeat interire.
& datur' sit nobis que nec oculus u
dit. nec auris audiuit. nec i cor hōis
ascenderit. que om̄ia ex parte iam de
derit i xpo ihu. quia nullū absq; x̄
bonū dici potest. **G**ratia enī enī es
tis saluati p̄ fidē. i hoc n̄ ex uobis dei
enī donum est non ex opib; ut neq; s
gloriet'. **I**deo inquit habundantē di
uitias gratie sue in bonitate sup̄uen
turis seculis ostensur' est. quia grati
a saluati estis p̄ fidē. non p̄ opa s̄t

Et alio genere nrm e qd saluam.

hæc ipsa fides n̄ est ex uobis: s; ex eo q̄ uoca-
 uit uos. Hoc autē ideo. ne forsitan cogi-
 tatio occulta subriperet. si p̄ opera n̄ra
 saluati sumus. certe uel p̄ fide saluati sumus. si
 addidit itaq; i dixit. fidem quoq; ip-
 sam n̄ n̄re uoluntatis eē s; dei munus.
 n̄ q̄ liberū tollat homini arbitrium.
 e scdm̄ illud apli ad romanos. n̄ sit uo-
 lentis neq; currentis. s; miserentis dei
 uerū qd̄ arbitry ip̄a libertas d̄m̄ ha-
 beat auctore. q̄ ad illius beneficiū cūc-
 ta referant. cum etiā bonū uelle ipse
 p̄miserit. Hoc autē totū propt̄ea. ne
 quis gloriēt̄ a semet ip̄o. q̄ non a d̄o se
 esse saluatū. **I**psiū enī sumus factura
 creati in xp̄o ihu in opib; bonis. que
 p̄parauit d̄s ut in illis ambulemus.
Redit causas quare gr̄a saluati s̄ im̄
 p̄ fidem. i hoc ipsū non ex nobis s; ex
 munē dei dicens. ipsius enī factura
 sumus. hoc ē qd̄ uiuim; quod speram;
 qd̄ intelligim; i credere possum; ip̄i
 est. quia conditor n̄r est. Et diligent̄
 obserua quia n̄ dixerit ipsius figu-
 ratio sumus atq; plasmatio. s; ipsius
 factura sumus. Plasmatio quippe o-
 rigine de terre limo t̄bit. factura ū
 iuxta similitudinē i imaginē dei
 sumpsit exordū. quod quoq; in cen-
 tesimo octauo decimo psalmo positū
 diuisa significat. Manus tue fecerūt
 me. q̄ plasmauerūt me. Factura p̄mū
 locū tenet. deinde plasmatio. Et quia
 creatiois i conditionis nom̄ ad mag-
 na semp̄ solet opera copulari. ubi cau-

sa. illa urbs condita ē. i ab initio ca-
 tus ē mundus. i unquiscq; sc̄p̄ per
 uaria dogmata atq; uirtutes in se-
 met ip̄o mund̄ est totus. p̄pterea
 n̄e creati in xp̄o dicim; i creati i o-
 perim; bonis siue que ip̄i fecim;
 ut facturi sumus. siue in alijs sc̄ptu-
 ris ad que n̄ra conūsatio transfe-
 renda est. ut que parauit d̄s in il-
 lis ambulem; spe magna iā nobis
 data. dum in his ambulaturi sum;
 que d̄s magnop̄e p̄parauit. Et quia
 semel ad nom̄ creature uenim;. i sa-
 pientia ip̄uerbis salomonis dicit
 se creatā in initio uiarū dei. multa q;
 timore ne xp̄m creaturā dicere cō-
 pellant. totum xp̄i mysteriū negāt.
 ut dicāt n̄ xp̄m in hac sapiā. s; m̄
 di sapiām significari. nos libere p̄-
 clamam; non esse piculi cū dicere cre-
 aturā que uerme i hominē i cruci-
 fixū ^{malidictionē} tota spei n̄re p̄fiteim;. maxime
 cū ex duob; uisculis qui p̄cedūt ip̄a
 sapiā p̄mittat se eē dicturā que p̄
 secula f̄t. Cum autē secula xp̄i fece-
 rit. i que deinceps loquit̄ ea sūt que
 post secula dicturā se esse p̄miserit.
 ad incarnatiois mysteriū. non ad na-
 turā dei referenda sūt que sequunt̄.
 licet i hebraicis codicib; non habea-
 tur. d̄ns creauit me initū uiarū
 suarū. s; d̄ns possedit me. Int̄ posselli-
 onē autē q̄ creationē multa distan-
 tia ē. quia qui possidet. utiq; est atq;
 subsistit. q̄ est p̄prius possidetur.

ad ū
 sic picu-
 li. x̄c
 aru-
 ra
 di
 e
 re

Int̄ posselli-
 onē i casu
 nē multum
 distat
 uuu

creatur. ū ille qui n̄ erat ante quā
fieret. aut certe de eo quodd erat trās-
fert̄ in aliud. sicut & nos n̄ creati
dicim̄ in xp̄o ih̄u. **C**reati utiq; n̄ quia
ante n̄ fuim⁹; creati in opib; bonis.
¶ **D**avid q; in psalmo quinquagesimo
deprecatur dicens. **C**or mundum cre-
a in me d̄s. & certe mundū cor ante
peccatū habuerat. quando de eo d̄ns
loquebat̄. inueni david filiū iesse se-
cundū cor meū; ut ibi creatio instar
rationē sonat. ita & in nobis et in xp̄o
p̄ singula opa & p̄fectus. creatā atq; co-
ditio accipi potest. ut cotidie in cre-
dentib; qui uarie sedm̄ diūsa merita
montes dicunt & ualles. colles atq; cā-
pestria. xp̄e creatus natus & cōditus
sit. **P**ropt̄ quod memores estote q̄
aliquando uos gentes in carne. q̄ dice-
bamini p̄putium ab ea que appellat̄
circūcisio in carne manufacta. quo-
niā eratis illo tempe sine xp̄o. alie-
nati a conuisione isrl̄. & peregrini
testam̄torū repmissionis. spem n̄ ha-
bentes. i sine deo in mundo. **G**entes
ephestios in carne uocās. ostendit in
spū esse n̄ gentes. sic e contrario iudei
in spū gentes sūt. & in carne israheli-
te. **Q**uadrifarie q; iudei diuidunt̄
& gentes. **A**ly sūt in carne circūcisi
& in spū. qualis fuit moyses & aaron.
et apli & nathanael. cur̄ occultū iuda-
ismum d̄ns intuens ait. ecce uere is-
rahelita i quo dolus n̄ est. **A**ly q; nec
in carne nec i spū circūcisi sūt. qua-

lis fuit nabuchodonosor & pharao.
& hodie barbararū & romanarū gen-
tū multitudo que n̄ credit in deū.
Tercij qui tantū in carne s̄ circūcisi &
sp̄m in circūcisum habent. ad q̄s pro-
pheta dicit. **C**ircūcidimini deo uro. &
nolite circūcidere carnē p̄putij uest̄.
Et alibi. om̄s gentes incircūcise carne.
dom̄ uero incircūcisi s̄ corde. **S**̄c̄m̄
de quib; n̄ dicit̄ quia aliquando uos
gentes in carne qui dicebamini p̄puti-
um ab ea que dicit̄ circūcisio in car-
ne manu facta. qualis hodie uniuersa
est t̄ba credentium & totus genti-
bus mundus plenus ē. **A**d distincti-
onē igitur spiritualiū gentium iv-
deorum. ephestij gentes in carne uo-
cant̄. quia secundum sp̄m isrl̄ ite
sūt. **N**am & in alio loco carneū isra-
helem scriptā commemorās ait. uide-
te isrl̄ secundū carnē. quia in spi-
ritu nouat̄ isrl̄. **P**ulchre autē en-
am uerba moderatus ē. qui diceba-
mini p̄putium. **D**icebamini inquit
p̄putiū nec eratis ab ea que di-
citur circūcisio in carne manu fac-
ta. n̄ quo sit circūcisio. s; quo ipsa
sibi hoc nom̄ assumat. et sit uera
circūcisio manufacta n̄ spū. **S**imul
q; illud ē attendendū quod nō q̄d
sine xp̄o. alienatos q; quondā a con-
uisione isrl̄ esse memorauit et
peregrinos a p̄missionib; & testam̄-
to dei. n̄ postquā in xp̄o credidit.
sicut & repmissiones & testam̄ta ei⁹

J

accepim⁹ ita conuersationē quoq;
habere dicam⁹ isrl. Quomodo cō
uſatio uniuersa legalis implet in no
bis. Quia uidelicet lex spiritalis ē
magis circumdam⁹. & sabatizem⁹ in
spiritu. spiruales uictimas offerē
tes. illoꝝ templo altari q; destructi.
nos deo fructuum nꝝꝝ decima of
feramus. nos immolem⁹ agnum in
maculatū. & accincti lumbi s. & pe
dū pascha comēdamus. Sicut enī
circumcisio dicit⁹ in carne manufac
ta ita ad distinctionē eius intelligit⁹
alia esse circūcisio que nō diximus ma
nufacta s; spiritu. Quod autē ait
spem nō habentes ⁊ sine deo in mū
do. nō quo plures deos ante quā i xpo
credere⁹ epheſy nō habuerint atq; ve
nerati sūt. s; qd̄ qui absq; deo uero sit.
nullū deum habeat. & significant⁹
additum ē. sine deo i mundo. Habe
bant quippe dñm quē eos habituro⁹
deus ante cognouerat. ⁊ apud p̄sci
entiā dei nō erant sine deo. s; in mū
do erāt absq; deo. Nunc autē in xpo
ihu uos qui eratis aliquando longe.
facti estis ipe in sanguine xpi ipse ē
enī pax nꝝꝝ. Deus ubi ē. ⁊ totus u
biq; est. A quo quis potest
separari. cū in eo sint omnia. ⁊ ipe
p̄ prophetā loquat⁹. ego d̄s appropin
quans. ⁊ non deus a longe. Et psal
mista testat⁹. Si ascendero i celum
tu illic es. si des. ad infer. ad. Cū q;
in eo sūt omnia. p̄cul tam⁹ ab impi

is esse dicit⁹. iuxta illud. longe ē dñs
ab impijs. Iste aquo impy longe sūt.
uicinus ē sc̄is. Deniq; cum ab ephe
sīs ess; p̄cul in sanguine ihu ppe
eis factus ē. Et diligentius intuen
dum qd̄ absq; cruore dñi nꝝꝝ ihu
xpi nemo appropinquet deo. ipe
est pax nꝝꝝ dicens p̄cē meam do
uobis. pacem meā relinquo uobis.
Quom⁹ enim sapiā sapientes facit. ⁊
iusticia iustos. & sc̄ificatio sc̄os. ⁊ ui
ta uiuentes. sic ipe pax nos facit esse pacatos. ut dicam⁹.
pacificus. Si autem xpc creden
tū pax ē. quicumq; sine p̄cē ē. cō
sequent⁹ non hēt xpm. Qui fācit
utraq; unū. ⁊ medium parietē ma
cerie soluens inimicitiam in carne.
legē mandatorū in decretis euacuās.
ut duos conderet i semet ipso in u
nū nouū hominē. faciens pacem.
ut reconciliaret utrūq; in uno cor
pore deo. p̄ crucē interficiens ini
miciā in ea. ⁊ ueniēs euangeli
zauit p̄cē uobis qui longe eratis.
& pacem hīs qui p̄cē qm̄ p̄ ipm̄
habe⁹ accessum. uterq; in uno spi
ritu ad patrē. Iste ē medius pa
ries ⁊ maceria que utrūq; ase po
pulū diuidebat. De q; ⁊ in genesi in
partu geminoꝝ obstetrix loquit⁹. Ut
quid propt̄ te diruta ē septs. Post
quā ergo sapiām carnis que ē ini
mica deo. in sua saluator carne de
struxit. & p̄cepta legalia euange
licis dogmatib; cōmutauit. ut de

10
4

cū his q; odiunt pacē etiam
SS
SS
SS
SS
SS
SS
SS
SS
SS
SS
SS

iudeo atq; gentili unū pplm face-
ceret xpianū euuangelizans nobis
qui longe eram? et reliquis iudeoz
qui de isrl p aplos crediderūt pacē
atq; concordiam tunc p ipsū acces-
sim? ad deum. et unū in spiritu pa-
trem nos habere cognouim? cōple-
tum q; ē illud quod in euēgelio dñs
loquebat? dicens. Et fiet unus grex
et un? pastor. Et iterū. Et alias oues
habeo que n̄ sunt de ouili isto. nō
significans ex gentib; congregandō.
Inimicitia autem que ī saluatoris
carne destructa est. etiā p crucē ē
interfecta. Scriptū est enī ut reco-
ciliaret utrūq; in uno corpe deo p
crucē. interficiens inimicitias ī ea
n̄ ut ī latinis codicib? habet inse-
met ipō. propt? greci p nomen
ambiguitatem. em̄ ytoy enī et in
semet ipō. et in ea idē cruce intelli-
gi ualeat. quia crux. idē etaylos. iux-
ta grecos generis masculini est.
Lex quoq; mandatorū subūsa est in
dogmatib;. post quā circumcisio et
sabbatism? qui relictus ē pplo dei.
et pascha. et pentecosten et n̄ appa-
rere in conspectu dei uacūū sunt al-
tius intellecta quā sonāt. et ab occi-
dente littā recedentes. cepim? uiui-
ficantē spiritū sequi. Quod autē
ait. ueniens euuangelizauit pacē
nobis qui longe. idē gentilib;. et pa-
cem his qui ppe hoc est iudeis. uide-
det michi deysaia alyis uerbis testi-

moniū ptulisse. et sc̄pturę sententia
abusū quasi sua. Scriptū est quippe
in eo. Uias eius uidi et sanauī eū. et cō-
solatus sū eum. et dēdi ei cōsolationem
uerā. pacem sup pacē hys qui longe
erāt. et hys qui prope. Et hec quidē
iuxta uulgarem interpretatiōē dic-
ta sūt. Ceterum qui illud apli legit
de xpō memorantis. pacē faciens p
sanguinē crucis sue hys q; in terra
erant. et hys q; in celis. et cetera que in e-
odem loco dicunt. non putabit nos
qui iuxta spm̄ isrl uocam? fuisse lon-
ge. et iudeos qui tantūm isrl nun-
cupant? in carne fuisse ppe. et hanc to-
tam intelligentiā ad angelos uirtutē
q; celestes. et ad animas temperabit hu-
manas. qd in suo xpē sanguine tē-
na et celestia copularit. que inter se
antea dissidebant. et bonus pastor
morbibam ad montes reuectan? ouē
fecit esse cū cetis. dragmāq; que pe-
rierat dragmus que saluē fuerant
copularit. et mandata legalia ad illa
retraxerit dogmata. ad quoz tipū
et imaginē moyses que essent in ta-
bernaculo fabricanda cōspexit. atq;
ita fieri ut crux dñi non solum ter-
re s; et celo pferret. n̄ tantū homi-
nib; s; et angelis. et om̄is creatura
dñi sui cruore mundata sit. Quod au-
tem ait ut duos conderet in seipso
ipso in unū nouū hominē. et quod
magi uideat? supiori de iudis atq; gentilib; sc̄lis
uenire. sic sue intelligentiē coaptavit.

et al? potest

ut dicat hominē uirta imaginē et si
militudinē dei factū. eandem post re-
conciliationē formā recepturū. quā
et nō angeli habent et ipse perdidit
Nouū autē hominē esse dicit qui coti-
die renouat. et habiturus ē in nouo
mundo. quando erit celū nouū et ter-
ra noua. et bibitur est calicem ihu. no-
uū in regno dei. et cantatūs canticū
nouū. et uere testamēti noui lectioē gau-
debit. Illud quoque quod alibi scribit. et
et facio noua que nō orient. sic senti-
et ut principū inuouatiois in p̄sen-
ti seculo fieri estimet. ceterū p̄fectam
cōsummataque nouitatē nec dū in
isto putet seculo posse compleri. et q̄
modo nō p̄ speculū uidemus in enig-
mate. tē facie ad faciem. sic et iustaurati-
onē noui hominis tē uere p̄fecte. q̄ cō-
plendā cum celestia terrena q̄ fuerint co-
pulata. et in uno spū et sensu eadem q̄
sententia accesserim ad patrē. **N**escio
quid tale. et in alia epistola. si quis tam-
andē recipit. prudentib⁹ lectorib⁹ pav-
lus sub intulit dicens. **H**ic om̄s testi-
monū accipientes fidei. nō retulere p̄-
missionē. deo p̄ nobis aliqd̄ melius p̄-
uidente. ut nō absq̄ nobis consumma-
rent. **P**ropterea et uniuersa carā ygemiscit. **»**
Creatā ygemiscit nobiscū q̄ in tabernaculo is-
to ingemiscim⁹. et condolet quia timo-
rē dei in utero cōcepim⁹. et dolem⁹. et
prestolatur reuelationē filioy dei ut de
uanitate seruitutis cui nō subiecta ē
liberet. et fiat un⁹ pastor et un⁹ grex.

167.
et oratio dñi compleat⁹ dicentis fiat
uoluntas tua sicut in celo. **E**rgo iam 55
nō estis peregrini et accole. s; ciues scōy 55
et domestici dei sup̄ edificati sup̄ fun- 55
damentum ap̄loy et p̄pharum. ipso 55
sūmo angulari lapide. xp̄o ihesu. 55
in quo om̄s edificatio cōpaginata 55
crescit in templū sanctū in domino. 55
in quo et uos coedificamini in habita- 55
culum dei in spū scō. **A**d id quod su- 55
pra dixat peregrini testamētōy rep- 55
missionis. nō respondet. Ergo iā non
estis peregrini et accole. **E**t ad illud quod
p̄miserat. alienati a conuēratione isrl̄.
modo redit. estis ciues scōy et dome-
stici dei. **H**ic locus aduersū eos l̄ max-
ime facit. qui diuisas naturas conan-
tur intraducē. **Q**uom̄ enim peregr-
ni facti sūt ciues scōy. et quomodo do-
mestici dei fuerūt quondam alieni a
cōuēratione isrl̄. si nō potest ul̄ in
melius ul̄ in peius natā mutari.
Quod autē sequit⁹ edificati sup̄ fun-
damentum ap̄loy et p̄pharum. maḡ
p̄ori quā secunde interpretatiōi con-
gruit. in q̄ sup̄ius dixeram⁹ ante
passionē xp̄i uicinū isrl̄. gentes
fuisse delonge. **H**oc testimonio et
cont̄ martionē. ceterosq̄ ueterē he-
reticos qui aliū legis alium euuan-
gelij p̄dicant deum. uti possum⁹.
Si enim nequā peregrini et acco-
le. s; ciues sanctoy et domestici dei
sup̄ edificati sūt fundamento ap̄loy
et p̄pharū ipso sūmo angulari

lapide xpo ihu. in quo omnis edificatio
compaginata crescit in templū sc̄m
in dño. in quo ⁊ ephesij cōdificant
in habitaculū dei in spū sc̄o. unus ē
d̄s unius edificationis ⁊ templi quod
sup̄edificatū est fundam̄to ap̄loy ⁊
p̄phetarū. Quod si uniuersa edificatio
compaginata ēscit in templū sc̄m
in domino. omni labore nitendum
ut fiam⁹ illi lapides. de quib⁹ scrip-
tum ē. Lapidēs sc̄i uoluunt sup̄ t̄-
ram. ⁊ cū fuerim⁹ uiu lapides. ex om-
ni parte dolati. leues. politī. nullā
habentes scabredinē. adificem⁹ in tē-
plū. ⁊ fiam⁹ habitaculū deo. cōdat⁹
q̄ in nobis archa testam̄ti custo⁹ lege⁹
domini. ⁊ cherubin scientie multi-
tudo. ⁊ interiora pectoris nr̄i in no-
uū uocabulū transeāt. dicat⁹ q̄ da-
byr qd̄ nos oraculū siue responsū
possum⁹ appellare. ⁊ ut contentiosi-
us ūbum expr̄mani⁹ e uerbo ^{ad ephesios} ~~αλετη~~
πιοη. id ē. locutorū dicere. ut cū ap̄lo erū-
pam⁹ in uocē. An expr̄m̄tum queri-
tis ei⁹ qui in me loquit⁹. xpc⁹. Potest
autē omnis edificatio sup̄ fundam̄tū
ap̄loy p̄phetarūq; constructa n̄ solū
nos s; etiam celestes significare uir-
tutes. in uniuersū pariter fiat habita-
culū dei in spū. Incongruū quippe
esse autē ex hominib⁹ edificationē com-
pactā atq; concordē crescere in tem-
plum sanctū in dño. fieriq; habita-
culū dei in spū. angelos autē ⁊ bea-
tas quasq; uirtutes que i celestibus

deo seruiūt. ab hac felicitate alienas
existimari. Sūm⁹ autem angularē la-
pis qui populū utrumq; contine-
at. siue iuxta sc̄dam interpretatio-
nē celestia iungat atq; terrena. xpc⁹
ē domin⁹ nost⁹ lapis precus de mon-
te sine manib⁹. de quo ⁊ psalmista
testat⁹ dicens. Lapidē quē reprobauerūt
edif. hic fac. ē. in cap. an. a dño factū
ē istud. Reprobatus est quippe a phari-
seis. q̄ uidebant⁹ legis habere noticiā.
dei q; templū legalib⁹ adificare man-
datis. ⁊ assumptus a deo in angularē
lapidē. ut duos parietes ipse medius
contineret. ⁊ p̄ illū uterq; ppl̄s ad de-
um haberet accessū. Iste angularē la-
pis n̄ credentib⁹ lapis offensiois ē. q̄
pet⁹ scandali. sup̄ quē qui ceciderit
quassabit⁹. sup̄ quem ū ipse corruerit
cōmnuet eum. **Capitulum lib̄ p̄m**

S **Incipit sc̄d̄s expositiois ad ephesios**
secundū orationib⁹ ur̄is o pau-
la ⁊ custochiū ad ephesios ag-
grediar lib̄rū noua romē q; mun-
cula transmissurus. n̄ quo dignet⁹
hec legere doctoz senatus. ⁊ biblio-
thecis ueterū ascribere. s; q̄ sc̄a mar-
cella id ip̄m fieri p̄ epl̄as flagitet.
cui⁹ ego quotiens cūq; studioz. i genuj.
labois. recordor. totiens me damp-
no inertie. q̄ in monasterij solitudi-
ne cōstitutus. ⁊ illud p̄sepe contra-
uidens in q̄ uagientē paruulū festi-
ni adorauerē pastores. id facē n̄ pos-
sum. quod mulier nobilis int⁹ stre-

penitē familiā .i. pcuratiōne domus
 explet operis subsecutus. Qua propter
 & illam .i. uos et siq̄ forte lecturi sūt
 in cōmune p̄cor. ut sciatis me n̄ diu
 cogitatū limatūq; proferre sermonē.
 s; ad reuelanda mysteria sc̄pturarū
 uti ūbis pene detriuo. .i. interdū per
 singulos dies usq; ad numerū mille
 uersuū puenire. ut cepta in aplm ex
 planatio. ipsius pauli cui epystolas
 conam exponere orationib; cōpleat.

Huius rei gratia. cap.
 ego paulus uinctus
 ihu xpi. pro uobis gentib; si
 tam audistis dispensationē gratie di
 que data ē m̄ in uobis. qm̄ scdm̄ re
 uelationē cognitū factū est m̄ mys
 teriū sicut scripsi i modio. p̄ ut po
 testis legentes intelligere sensū meū
 in ministio xpi. **Q**uantū ad conse
 quentiā sermonis textūq; eloquiū p̄
 tinet. ad id quod p̄misit. hui' rei gra
 tia ego paulus uinctus ihu xpi pro
 uobis gentib; diligentissime pquiren
 tes. nichil qd̄ ei addiderit potuimus
 inuenire. Neq; enī dixit hui' rei gra
 tia ego paulus hoc ul' hoc feci. ul' il
 lud .i. illud docui. s; suspensa manen
 te sententia transgressus ad alia ē. ni
 si forte ignoscentes ei qd̄ .i. ipse cōfes
 sus ē dicens. et si imperit' sermone n̄
 tam scientia. sensu' in eo magis que
 rim' ordinē quā uerboꝝ. qui sic red
 di potest. Huius rei grā ego paulus
 uinctus xpi ihu. .i. uinctus p̄ uobisq̄

estis ex gentibus. cognoui mysteriū
 ut uobis quoq; illud traderē. sicut i
 hac eadem epystola ante paululū sū
 locutus. Debetis audire autē dispen
 sationē grē dei que data ē michi in
 uobis qui estis ex gentib;. pro quib; &
 uinctus sū ihesu xpi. Uinctū autem
 ihu xpi paulū esse p̄ gentib;. potest
 .i. de martyrio intelligi. qd̄ rome in
 uinclā coniectus. hanc eplam miserit
 eo tempe q̄ ad phylemonē .i. ad colo
 senses. .i. ad phylipenses. in alio loco
 sc̄pta esse monstraui. Vel certe q̄a
 in plurib; locis lectū est. uinculum
 anime corp' hoc dici. qd̄ quasi clau
 sa teneat in carcere. dicim' propt̄a
 paulū nerib; corpis coherceri. nec re
 uerti .i. esse cū x. ut p̄fecta in gente
 p̄ eū predicatio cōpleatur. licet qui
 dam aliū sensū in hoc loco introdu
 cant. qd̄ paulus predestinat' .i. sc̄ifi
 catus ex utō matris sue ad p̄dicati
 onē gentiū ante quā nasceret. post
 ea uinclā carnis accepit. Puto autē
 qd̄ & uitiosa i hoc loco hec locutio sit.
 Pro eo enī quod debuit dice. hui' rei
 gratia ego paulus uinctus ihu xpi
 p̄ uobis gentib; cognoui mysterium
 sicut prescripsi in modico pro ut
 potestis legentes intelligē. ait. hui'
 rei grā ego paulus uinctus scdm̄ re
 uelationē cognitū factū est m̄ mys
 teriū .i. reliqua. Si ū qui potest et
 am iuxta sermonis eloquiū cōtex
 tū docere aplm fuisse p̄fectū. .i. in

Uinculū
 aie cor
 pus.

artis grammaticæ uicia n̄ incurrit
se. ille potius auscultandus est. Nos q̄
quotienscūq; soloecismos aut tale
quid annotam⁹. non apl̄m pulsam⁹
ut maluoli c̄minant. s; magis apos-
toli assertores sum⁹. qd̄ hebreus ex he-
breis absq; rethorici nitore sermoni.
& ūboy compositione. & eloquiū uen-
tate nunquam ad fidē xp̄i totū m̄-
dum trāducere uoluisset. n̄ euange-
lizass; cū non in sapientia ūbi s; in
uirtute dei. **H**am & ip̄e ad corinthi-
os ait. **E**t ego cū uenissem ad uos fr̄es.
ueni n̄ in eminentia ūbi aut sapien-
tiæ. annuntiās uobis testimonium
dei. **E**t rursus. **E**t ūbum meū & pre-
dicatio mea. n̄ in suauis sapientiæ
ūbis. s; in ostensioe sp̄s & uirtutis.
ut fides ur̄a non sit in sapiā homi-
nū. s; in uirtute dei. **I**ste q̄ qui soloe-
cismos in ūbis facit. qui n̄ pot̄
hyp̄baton reddere sententiā q; con-
cludere. audact⁹ s̄ uendicat sapienti-
am & dicit. **Q**m̄ scdm̄ reuelationē cog-
nitū est in mysteriū. sicut pre-
scripsi in modico. **H**ere enī si quis sup̄-
ora hui⁹ epl̄e contemplet̄ uidebit ei
reuelata mystia quoy partē quan-
dam modicā suo sermone p̄struxit.
n̄ tam totū qd̄ nouerat. p̄ferēs. quā
ostendēs ex modico quid taceret. **P**ro
ut potestis inquit legentes intelli-
gere siue sapientiā. in ministio xp̄i.
Hoc ē illud quod in p̄fatione dixim⁹.
nullā ep̄ystolarū pauli tanta habē

sentū meū

mystia. tam reconditas sensib⁹ inuolutā.
Quos & apostolus nosse se gloriat⁹. & no-
bis indicatos breuit̄ ostendit. ut at-
tenti⁹ que sūt scripta relegam⁹. **E**t
alijs genationib⁹ non fuit notū filius
hominū. sicut n̄ reuelatū est sc̄is et
apl̄is & p̄phis. in sp̄u esse gentes co-
heredes & concorpales et cōparticipes
p̄missionis in xp̄o. p̄ eūgelium cui⁹
factus sū minist⁹ secundū donum q̄-
tæ dei que data est in iuxta opatio-
nē uirtutis ei⁹. **M**ysteriū xp̄i quod
ex parte sup̄ executus ē. quom̄ alijs
generationib⁹ fuerit ignotū. plenius
retractandū uidet̄. utrumne abra-
ham. iacob & moyses. ysaias & ceteri
p̄phe illud ignorauerit an n̄. a quib⁹
esse p̄dictum aduentū xp̄i & uocati-
onē gentiū scripte cōmemorat. **A**bra-
ham quippe uidit diem ei⁹ & gaus⁹
est. & dicitur ei. **B**enedicent̄ in sem-
ne tuo om̄s gentes. **I**acob de eo qui
oruundus est; ex iuda p̄phice loquit⁹.
& ip̄e erit expectatio gentiū. **M**oyesq;
maiores diuitia⁹ egypti thesauri obp̄tū
& arbitrat⁹ ē. **I**ysaias. ecce inquit uirgo
in utero accipiet & pariet. **E**t alibi erit
uirga. erit uirga iesse. & qui surget ad
regnandū in gentib⁹. in ip̄o gentes spe-
rabunt. **E**t ne longū fiat. pauca d̄ p̄sal-
mis dixisse sufficiat. **A**dorabūt in cō-
spectu ei⁹. unū fa. gen. **E**t iterū. **O**m̄s
gentes seruiēt ei. **E**t adhuc manifest⁹
de p̄plo isrl̄. & de dño saluatore. **H**isita
uineā istā. & p̄fice eā quā plantauit

dextera tua: & sup ^{filium} hominis que con-
firmasti t. Aut igit uirga monta-
nu patriarchas. & pphas in extasi lo-
cutos accipimus. & nescisse quid dix-
erit. aut si hoc impiu est. spiritus
quippe ppharum prophis subiectus
est. intellexerit utiq; que locuti sut.
Et si intellexerit querit quom par-
lus ne dicat. qd alys generationib n
fuit notu filys hominu fuisse xpi
aplis reuelatu. Aut g illud e respon-
dendu quod caute paulus signant
q locutus sit filys hominu ignotu
fuisse mysteriu. non filys dei ad qs
loquit. ego dixi du estis & filij excel-
si oms. qd scilicet hy qui spm ad-
optionis accepint. de quib; patriar-
che & pphs fuerit. dei scierit sacra-
mentum. aut si hoc n recipit. & nu-
mum uolentiu & coactum uidet. il-
luc sermo transibit. ut dicat n de-
finite & genaliter dixisse paulum
alys generationib ignotu fuisse om-
nino dmi sacramentu. s; sic quomo-
do nuc reuelatu est scis eius & apo-
tolis. nescisse patriarchas ueteres et
pphas. Aliud est eni in spu uentura
cognoscere. aliud ea cernere ope co-
pleta. Unde & iohes ppta maior om-
nib; pphis dicit. quia que ceteri p-
phetauerit ipse conspexerit. & digi-
to demonstraauerit dices. Ecce agnus
di. ecce qui tollit peccata mundi.
Iuxta que sensum & illud exponi
potest. multa pphs & iusta cupierit

uidere que uos uidetis & n uide-
runt. & audire que auditis & au-
dierit. **Hec itaq;** uidere & audire cu-
piebant que futu cognouerant.
Quod si nescierit uentura quom
desiderare potuerit. que penit ig-
norabat. **Legim** in regu libri do-
minu salomoni pollicente & dicen- ^{in somno}
tem. **Pro** eo qd petisti ame ubi
istud. & n petisti tibi dies multos.
neq; postulasti diuitias. nec aias
inimicoy tuoy. s; petisti ut intel-
ligeres & audires iudiciu. ecce de- ^{facio}
si uerbu tuu. & dedi t cor pru-
dens & sapiens. sicut n fuit ante
te. & post te n surget simile t.
Et quom quidam putant aposto-
lis xpi reuelatu esse mysterium
qd ignotu fuit salomoni. cu apos-
tolis omnib; sapientiore fuisse sa-
lomonem. & ret patriarchis uox pol-
licita sit. **Qui** de se ipse q; loqui-
tur cofidenter. **ds** docuit me sa-
pientia & intellectu sanctoroy cogno-
ui. **Ecce** & dauid de scientia occul-
ta mysterij gloriat dicens. incerta
& occulta sapie tue ^{manifesta} ma m. Et ad e-
um qui sibi de sapientia subplau-
dabat. ds loquit p ppheta. **Nungu**
tu sapientior es danielle. **Aut** ille g
de q sup ia disseruim tenend est
sensus. ita patriarchas & pphas ut
ne apostolis reuelatu est xpi ig-
norasse mysteriu. quia aliud sit
tenere quid manub; aliud futurv

in spū preuiderē. aut dicendū
quomodo n̄ sunt similes ^{facies} facieb. sic
nec corda esse cordib. i iuxta aplm
diuisa esse carismata. aliū habere p
phetiā. aliū genā linguarū. aliū
dona curationum. aliū opitulati
ones i gubernatioēs. illū esse sapi
entē. hunc fidelem. istū pollere sci
entia secretorū. illū simplici eē tan
tum fide contentū. Neq. dñs in ex
emplū salomonis de natis bestiarū
i uolucrū. i herbarū similiter sunt
locuti. ut disputaret a cedro libani
usq. ad ysofum que exiit p parie
tem. **C**ontrio salomon n̄ ita si
sitān uiderit. ut moyses om̄s spe
cies uictimarū i culte dei. nec ei
facie ad facie dñs sit locutus. nec
uasorū tantā habuerit. ut intellex
erit suppellectile. quorū typū illi
i monte dñs ostendit. **Q**uom̄ pa
triarche i prophe habuerit aliq
que aplōs non habuisse credendū ē.
sic contrio pro oportunitate tem
poris yfugely predicatioē habue
runt apli magis notū mysterium
xp̄i. quod scierunt quidē i sc̄i antiq̄
uiri. s; n̄ ita ut apli quib; p̄dicandi
necessitas icumbēbat. **Q**uod ē autē
hoc mysteriū quod sicut n̄c. alijs
generatioib; non fuit reuelatum.
Vtiq. illud quod seq̄tur. esse gentes
coheredes i concorpales i cōpartici
pes p̄missionis i xp̄o ihu p eūgl̄
um. cui factus ē paulus ministr

sedm̄ donū gr̄e dei. que data est ei
iuxta opationē uirtutis ei. **S**cio ap
positionē ypostrois p quā dicitur.
coheredes i concorpales i cōparticipes.
ideorū facie in latino sermone senten
tiam. **S**; quia ita habet ē in greco. i
singuli sermones. sillabe apices. punc
ta. in diuinis scriptis plena sūt sen
sib. p̄pterea magis uolum̄ in compo
sitione structuraq. uerborū q̄ in intel
ligentia p̄clitari. **G**entes q̄ cohere
des sūt i x̄p̄o. siue quod melius arbi
trām̄ xp̄o. ut hereditas n̄ra dñs sit.
i coheredes xp̄e. **Q**uod ē i alio loco scrip
tum ē. heredes dei coheredes autem
xp̄i. non quo aliq̄ inter possessio di
uidat. s; quo ip̄e sit dñs heredita nos
tra atq. possessio. **D**ñs quippe ait he
reditas ur̄a est. **E**t alibi. dñs pars i
hereditas mea. **C**oncorpales autē illud
significat. ut quemadmodū in uno
corpe plura sunt m̄bra. ubi causa. o
culi. manū. aures. pedes. uent̄. i genu
a. i cū in uno sint corpe habet dif
ferentias suas. i p̄se inuicē letent
ē doleant. sic i diuisas habeat gr̄as
hy qui in xp̄o crediderūt. in uno ta
men sūt ecclesie corpe conglobati. **E**t
i sup̄iorib; quidē duob; uerbis in eo
quod ait coheredes i cōcorpales. pote
rat i uno corpe diuisum aliquid sus
picari. ex eo autē quod addidit. i cō
participes p̄missionis in xp̄o ihesu
om̄is penitus diuisitas amputata ē.
Ubi enī una participatio ē uniuersa

sunt. Pulchre etiā addidit p̄ eūgliuon
 cui factus sum ministr̄ secundū do-
 nū gr̄e que data ē michi iuxta o-
 perationē uirtutis ei' ut dei grati-
 am n̄ suū meritū demonstraret.
 Sciebat se nāq; p̄secutorem fuisse. q̄
 xpi celiā deuastasse. Et q̄ humili-
 tate. arrogantie penit' crim̄ exclu-
 dit. sup̄ qua n̄ nulli eū reprehenden-
 dendū putant. quia s̄ dixerit mys-
 teriū reuelatū. quod patriarchi' q̄
 p̄phis fuit ignotū. Nunquā enī hu-
 militatis discipul' uerbis arrogan-
 tie itumesceret. eūglium cui' minis-
 ter ē non sui meriti dicēs fuisse
 s; gr̄e dei. Qui uolunt p̄phas nō in-
 telligisse quod dixerit. s; quasi in ex-
 tasi locutos. cū presenti testimonio
 illud q̄ ad romanos in plerisq; codi-
 cib' inuenit. ad confirmatiōne sui
 dogmatis trahūt ligentes. ei autem
 qui potens ē uos roborare iuxta eū-
 geliū meum. y p̄dicationem ihu x̄.
 secundū reuelationē mysteriū tem-
 porib' eternis taciti. manifestū autē
 nē p̄ scriptās p̄phicas. y aduentum
 dñi nr̄i ihu xpi. Quib' breuit' re-
 spondendū est. tempib' p̄teriti' ta-
 citū fuisse mysteriū xpi. non apud
 eos qui illū futurū pollicebant. sed
 apud uniuersas gentes quib' post ea
 manifestatū ē. Et parit' annotan-
 dū. quod sacram̄tum fidei nr̄e n̄ p̄
 scriptās p̄phicas aduentū xpi n̄ ua-
 leat reuelari. Sciant ḡ qui p̄phas n̄

intelligūt nec scire desiderāt. asse-
 rentes se tantū eūgliō contentos. x̄
 nescire mysteriū. quod tempib' et-
 nis gentib' cunctis fuerāt ignotū.
Michi infimo omnium scōz data est
 gratia hec īgentib; euangelizare
 inuestigabiles diuitias xpi. y illumi-
 nare om̄s que sit dispensatio myste-
 riū absconditi a seculis. a dō qui uniu-
 sa creauit. **N**on puto aplm paulum
 cū mentis sue secreto. ut uere omnium
 scōz infimū se dixerit. ubi causa.
 his qui erāt in epheso. q̄ in corintho.
 q̄ thessalonice. ut qui in toto orbe cre-
 crediderāt. Quod cū humilitatis in-
 ditū sit se omnib; sc̄is infimū di-
 cere. m̄datū est reatus. aliud in
 pectore clausū habere. aliud in lin-
 gua p̄nere. Reppendū est ḡ argu-
 mentū qd' y paulus uere omnib;
 sc̄is infimus fuerit. itam̄ aplica
 n̄ cedere dignitate. Loquū dñs ī
 eūgliō ad discipulos. qui uult in vo-
 bis maior eē fiat minor omnium.
 y qui uult esse p̄mus. fiat omni-
 um nouissim'. Quod paulus opere
 cōplebat dicens. Puto enī quia d̄s nō
 aplos nouissimos ostendit. quasi mor-
 ti destinatos. Omnib; ḡ qui se p̄pt
 xpm infirmos eē cupiebāt. aposto-
 lus paulus infirmior erat. y idcir-
 co maior. Omnib; enī inquit ill' pl'
 laboraui. n̄ autē ego. s; gr̄a dei que
 mecum est. Propt' quā humilitatem
 dū omnium scōz est infimus. data ē

ss
 ss
 ss
 ss

h̄c d̄casse

I

cecidit

y reliq;

Estia

ei gratia hec in gentibus; ut euangelizaret
inuestigabiles diuitias christi. et doceret
dispensatione mysterium absconditi a
seculis in deo quod uniuersa creauit. Si in-
uestigabiles diuitie christi sunt. quomodo
euangelizant in populo. Absconditum a se-
culis est mysterium in deo. quia ratione
per paulum profertur in gentes. Si inuesti-
gabiles et absconditum dupliciter sen-
tiendum. quod inuestigabiles ante diui-
tie fuerit. et non post domini apertis sunt
passione. aut certe que natura sua
hominibus inuestigabiles erant. hec deo
reuelante sunt cognite. quia aliud est
ad secretum propria curiositate pue-
nire. quod postquam inuentum fuerit
desinit esse inuestigabile. aliud prop-
ter diligentiam aliud nequaquam posse com-
prehendere. sed per gratiam dei. Quod cum
scieris et ceteris quoque ostenderis. ni-
hil omnino inuestigabile pseue-
rat. dum tamen quantum in te est fuit an-
te quam ostenderet occultum. Diuitias
christi inuestigabiles. ad ipsum quoque
loquens christum psalmista testatur dicens.
Quia infinita multitudo bonitatis
tue. quam abscondisti a multis. hec
bonitatis diuitie ab omni retro secu-
lo abscondite fuerit in deo. qui crea-
tor est omnium. Ubi est martion et ua-
lentinus et omnes heretici qui alterum
mundi. id est uisibilem. et alterum asserunt
inuisibilem conditorum. hunc uisum esse
dicentes. illum nescio quem semper igno-
tum. tantum bonum qui christi pater

sit. Ecce deus in quo mysterium christi ab om-
nibus rebus seculis absconditum fuit. crea-
tor esse omnium predicat. Ex quo osten-
dit. idem esse deus noui et ueteris testa-
menti. Potest autem mysterium a seculis
absconditum et aliter intelligi. quod ipsa
illud secula ignorauerit. id est omnis ratio-
nabiles creature que in seculis fuerit. Secu-
lum quippe frequenter pro his que in secu-
lo uersant accipitur. sicut paulus ad ga-
lathas loquitur dicens. ut eriperet nos de
presenti seculo nequam. Et in alio loco. Ut
ostenderet inuenturis seculis. pro eo
quod est. his omnibus que insuper futuri
seculis futura erant. Et innotesceret
non principatibus et potestatibus in cele-
stibus; per ecclesiam multiplex sapientia dei se-
cundum propositum seculorum quam fecit in
christo ihesu domino nostro. Iuxta donum gratie dei
que data est apostolo ut euangelizaret inues-
tigabiles diuitias christi et doceret in gen-
tibus mysterium quod a seculis fuerat
ignotum. ideo id ipsum sacramentum ei est
reuelatum. ut non solum gentibus; sed et prin-
cipatibus et potestatibus in celestibus; per eccle-
siam manifesta fieret multiplex sapi-
entia dei. que iuxta propositum uete-
rum seculorum olim destinata non consum-
mata uideatur in christo. Si autem prin-
cipatibus et potestatibus in celis. quas sanctas
ministrasque dei accipere debemus. licet
quidam principem aeris istius et ange-
los eius interpretentur. ignota fuit mul-
tiplex sapientia dei. que non eis per ecclesiam
reuelata est. quantomagis patriarchi

e prophis ignota fuit: quos sup non
 ignorasse mysteriū xpi s; ita ut apo-
 tolos nescisse monstraui. **M**ulti-
 plex quippe sapia dei. que sermone
 greco ut dicā multifaria. hoc ē. ποικιλία
 appellat. p̄ eccliam dei n̄c & principi-
 b; & potestatib; reuelata ē. quā olim
 futurā in sua m̄te decreuerat. & n̄c
 esse p̄fectā ex eo qd̄ uidem' agnoscunt.
Cruce itaq; xpi non solū nobis s; an-
 gelis cunctisq; i celo uirtutib; p̄fuit.
 & apuit sacramentum quod ante nes-
 ciebant. Deniq; ad celū cum corpore dno
 reuertente dicunt. **Q**uis ē iste qui ue-
 nit de edom fuluuauestimta et ex bo-
 soz. sic formosus i stola candida. & in
 alio loco. **Q**is est iste rex gl̄e. dñs uir-
 tutū ipse ē rex gl̄e. Non putem' q̄
 in ecclesia esse simplice fidem s; mul-
 tiplice & multifaria esse sapientia. ut
 n̄ solū uaria sit. s; multa uarietate
 distincta. **R**espicias cunas xpi. uide pari-
 ter & celū. **V**agiente in p̄sepi intueris
 itante. s; angelos simul ausculta lau-
 dantes. **H**erodes p̄sequit. s; adorāt ma-
 gi. **I**gnorāt pharisei. s; & stella demon-
 strat. **B**aptizat a seruo. s; uox desup
 di intonantis audit. **A**quis mergit.
 s; columba descendit. immo sp̄e inco-
 lumba. **A**d passionē uenit. s; pati ti-
 met. **V**ult transire calicē. & petrum
 q̄ calicē timebat accusat. **Q**d hac stul-
 ticia prudenti. uarietate distincti.
 sapia obscuri. quam fecit ihc in xpo.
 domino n̄ro. **L**icet enī aplerisq; scdoz

ordine uicturā q̄ sermonis. & ecclia
 facta itelligi possit. & uol' & e cic. id:
 p̄posito. quam nos neutri genere in
 latino sermone p̄positū habem' exp̄-
 sam. tam sapia magis in xpo facta
 potest resonare quā cetā. **S**atiū q̄p
 pe dei sapienti' est hominib;. **Q**d si
 in xpo scdm mysticos itellectus dī
 facta sapia itelligant arriani frus-
 tra se de illo testimonio gl̄ari. in quo
 sapia initio uarū dei creatā se et
 genitā loquit. & fundatā. **U**tq; si
 creatā ē uixta illos. nata esse n̄ po-
 tuit. **S**i autē nata ē. quom' & funda-
 ta dicit & creatā. **I**n quo habem'
 fiducia & accessū in confidentia p̄ fi-
 dem eius. **N**ichil nobis ita potest
 ad dñm prebere fiducia. & conscien-
 tię puritatē de qua dī. si consciā nō
 n̄ reprehenderit confidentiā habe-
 mus ad dñm ut sermo. uitas. sapia.
 iusticia. que om̄ia itelligunt i xpo.
Quom' q̄ hec nobis tribuit fiduci-
 am ad dñm sic & accessū ut n̄r ad eū
 sens' accedat. & diligentius contem-
 plet. & aliquid s̄ de ei' maiestate as-
 sumat. & uendicet. & quasi de radi-
 is solis calorem quendā splendore
 q̄ luminis mutuet. & dicat. signa-
 tum ē sup nos lum' uultus tui do-
 mine. **M**agnū ē ergo nōs n̄ solum
 habere fiducia s; habē eam in con-
 fidentia. nec tamū habere accessū.
 s; ut ip̄e firmior sit accessus. habē
 illū in confidentia. **C**ui' fidutię atq;

ss
ss

accessus principium et origo: fides in christo est. Qui ergo omnia ratione facit: iste credit in christum sermonem atque rationem. Cui sapientiam potuerit comprehendere: credit in christum sapientiam. Qui intellexerit ueritatem: credit in christum ueritatem. Cui iuste uixerit: credit in christum iusticiam. Nec opus est plura dicere: cum frequenter in necessitas incubuerit de christo similiter differendi. **P**ropter quod peto ne deficiatis in tribulationibus meis pro uobis: que est gloria uestra. **I**d quod nunc latinus translator expressit: ne deficiatis: potest iuxta greci sermonis ambiguitatem: et ita legi: ne deficiam: ut sit sensus: propter quod peto ne deficiam in tribulationibus meis: et cetera. **H**oc est ergo quod apostolus rogat: et a domino magnopere deprecatur: ne deficiat in pressuris suis. Videbat se quippe de iherosolymis usque ad illiricum euangelium predicasse: esse romam: ad hispanias uel peruenisse: uel ire disponere: totus mundus ad doctrinam ipsius de potestate principis tollebat: deseriebant idola: et cultoribus templa deserta: squalore et sordibus replebantur. Ob quam causam omnis exercitus demonum: omnis turba inimicorum fortitudinum contra ipsum facto cuneo dimicabat: ut per tribulationes et angustias euangelium christi desineret predicare: et lassus aliquando reforesceret. **H**oc est

itaque quod ait: peto ne deficiam in tribulationibus meis pro uobis. **T**otum enim quod patior: quod tribulor: quod coartor: uestra salutis est causa: dum uobis euangelium nuntiare desidero. **Q**ue tribulationes mee: uestra est gloria. Porro quod si impitius locutus est cum tribulationibus plurali numero: gloriam subiungeret singulari: et diceret in tribulationibus meis pro uobis que est gloria uestra: pro eo quod est que sunt tribulationes et gloria uestra: nisi forte quis alius per ipsebaton uel ad fiduciam: uel ad accessum: uel ad fidem hoc estimet referendum: et dicat: in quo habemus fiduciam: et accessum: et fidem: que fiduciam: accessus: et fides: uestra est gloria. **S**ed magis superior secundandus est sensus. **P**otest autem secundum id quod latinus expressit propter quod peto ne deficiatis in tribulationibus meis pro uobis que est gloria uestra: illud exponi quod per ephesios petat: ne in pressuris apostoli lassescant: atque deficiant. **S**iquidem et ea que secuntur: huic sensui magis congruunt. **P**ropterea cur uo genua mea ad patrem: ut det uobis secundum diuitias glorie sue uirtutem confortari. **N**ecessaria quippe habeant fortitudinem: ne in tribulationibus uincerentur. **D**icat aliquis: si fuisset ephesius in tribulationibus constitutus: recte paulus pro eis poterat deprecari: ne deficerent atque lassescerent. **N**e uero ridiculum est paulo in tribulationibus posito: rogare eum ne ephesius in

172
suo labore deficiant. **S;** & ad hanc q̄s
tuncula dissoluedā. illud sumetur
exemplū. Temptationē ur̄am in carne
mea n̄ spreuistis. neq; abiicistis. **O**sten
dit siquidem in hoc dicto. qd̄ in car
ne pauli alia sit nata temptatio. **C**onsi
derem⁹ totius mundi homines. **Q;** qd̄
in cōmune de omnib⁹ loquor. **E**os q̄
in xp̄m putant credere discutiamus.
i uidebim⁹ hac eos uel maxime ques
tione temptari. quare sc̄is uiris i dō
seruientib⁹; multa adūsa eueniāt. &
cont̄ scelerata impū. parricide floreāt
augeant. sint diuites i potentes. **Q**uo
rum ūba sub sua p̄sona dauid expri
mens ait. **Q**uā bon⁹ uir⁹ d̄s rectus cor
de. mei ū pene mo. sc̄. p. pen. et. sc̄
ḡi mei. qm̄ emulat⁹ sum sup iniq̄s.
pa. pec. uidēs. i reliq̄. **S**up que in
fert. ego autē dixi. ergo sine causa i
tificav. cor. me. & laui int̄ inno ma
meas. & factus sū flagellatus tota di
e. **N**on itaq; mirū est si plurib⁹; pav
lo angustis in epheso. i in asia coar
tato. ephesi temptabant. & habe
bant necessariū orationū eius auxi
lium. ne deficerēt in pressuris illi.
Qd autē in epheso i in asia fuerit
multa apl̄s p̄pessus. scriptū est qd̄e
et in actibus apl̄oy. **S;** magis de ip̄i
us pauli epl̄is discim⁹ in quib⁹; ait.
si iuxta hominē ad bestias pugna
ui ephesi. quid m̄ p̄dest si mortui
n̄ resurgunt. **E**t in secunda ad co
rinthios. **H**olo uos ignorare fratres

de t̄bulatione nr̄a que facta est
i asia. quia supra modū sup uir
tutē aggrauati sum⁹. ita ut despe
rarem⁹ etiā uivere. **S;** ip̄i in no
bis met ip̄is responsū mortis ha
buim⁹. ut non confidentes essem⁹
i nobis. s; in deo qui suscitauit mor
tuos. qui de talib⁹ mortib⁹ libera
uit nos & liberat. **S**peram⁹ autē
quia i liberatur⁹ sit. **Q**uantū puta
cum tribulationū pond⁹ urgebat
ut diceret. q̄ de tantis ac talib⁹ mor
tib⁹; liberauit nos. **R**ecte ḡ petit ne
deficiat fides ephesoy i pressuris
suis atq; angustis. quas propt̄ea
patit. quia ephesi euāḡium predi
cabat. **Q**ue quidē pressurē apud i
credulos pene sc̄. apud fideles gl̄a
atq; uictoria. quia uicisse ē aduer
sarios in angustis n̄ cessisse. **P**rop
terea curuo genua mea ad patrē
dn̄i nr̄i ihu xp̄i. ex quo omnis pa
ternitas icelis i in terra nomina
tur. **Q**uom̄ in sup̄iorib⁹ demonstra
tum ē ad effigiem corpaliū lumi
nū esse oculos spirituales. sic nē in
telligendū. alia esse extiora homi
nis genua. alia int̄ioris. **E**ni illud
qd̄ dicit in asia. cōfortamini man⁹
dimisse. i genua dissoluta. i i alio
loco ip̄e apl̄s. ut i nomine inquit
ihu omne genua flectat. celestū
terrestriū. i infernoy. n̄ ad genu
a corpis s; ad subiectionē mentis.
i inclinationē anime cordis q̄ ob

sequiū p̄inet. terre se coequanti.
ut psalmista quoq; canit dicens.
adhesit paup̄ito anima mea. Res
enim sp̄ialis ⁊ incorporea anima. rei
corpali paup̄ito quomodo potuit
adherere. Esto quippe. in noīe ihu
flectant genua t̄restria. Nunquid
⁊ angelos cet̄as q; uirtutes que ī ce
lestib; p̄seuerāt. possum⁹ affirmare
speciem habere corp̄eam ut in noīe
eius flectant genuū. uel apud infero
aīas uinculis corp̄is liberata⁹ genu
quod n̄ habent. flexuras. Quom̄ ḡ
quicūq; subiectus ē saluatori flecte
re ei genu d̄r. sic qui peccati seru⁹ ē
⁊ h̄t sp̄m seruitutis uerū in timo
re. genu scribit⁹ flexisse peccato. Dere
liqui aut̄ in d̄ns septem milia uiro
rum. qui n̄ curuauerūt genu ante
baal. idolo scilicet atq; peccato. Qui
fornicator ē. ⁊ p̄ lupanaria sorta q;
discurrit. ubidini flectit genu su
um. Qui furiosus. flexo adorat irā ge
nu. Qui māmonam suscipit. ⁊ deus
eius uent⁹ est. flectit genu auaritie
atq; luxurie. Et qd̄ me⁹ necesse ē sin
gula pagrare. Toties diabolo flecti
mus genu. quotiescūq; peccam⁹. Hec
autē sp̄ualiter exponentes. n̄ statū
iuxta litterā orandi consuetudinē
tollim⁹. qua d̄m genu posito suppli
cū adoram⁹. ⁊ fixo in terrā p̄oblite
magis quā ab eo poscim⁹ impetra
mus. Legim⁹ enim ⁊ paulū in litto
re sic orasse. ⁊ genuculatioēs in ora

tionē p̄ceptas. S; sicut illud edificat
simplicet. sic uerā genuculatiōē ēē
docem⁹ in animo. quia multi corpa
le flectentes genu anime nequaquā
poblite curuauerūt. Et eregiōne alij
recto d̄m corpe dep̄cantes. magis se
aīo curuauerūt. Porro qd̄ sequit⁹ ad
patrē ex quo om̄s pat̄nitas in celis
⁊ in t̄ra nominat⁹. non ut in latinū
codicib; additum ē ad patrē d̄m nr̄
ihū xp̄i. s; simpliciter ad patrē. legen
dum. ut dei patris nom̄ non domi
no nr̄o ihesu xp̄o tantum. s; omni
bus creaturis rationabilib; coapte
tur. Querendū ḡ quomodo ex deo pa
tre om̄s pat̄nitas in celis ⁊ in ter
ra sit nominata. ⁊ simul ante quā a
liquid retractem⁹. notandū quod nō
dixerit. ex quo om̄s pat̄nitas in ce
lis ⁊ in t̄ra nominat⁹. Aliud ē enī ap
pellatiōē pat̄nitas mereri. ali
ud natē habere consortiū. Pat̄niti
tatē que in greco patria in hebreo
mesp̄im idē cognatio uel familia
dicitur. Legim⁹ ⁊ in nr̄is. ^{numis} Tolle inq̄t
sūmam omnis synagoge isrl̄ iuxta
cognatioēs ⁊ p̄plos. secundū domos pa
ternitatū. iuxta numerū nominū
eorū. Et post paululū. h̄i s̄t electi sy
nagoge principes tribuū. iuxta pa
ternitates suas duces isrl̄. Et rurū
de tribu leui. Et locut⁹ est d̄ns ad
moysen ī deserto synai dicēs. Nume
ra filios leui sc̄dm̄ domos pat̄nitatū
suarū. sc̄dm̄ p̄plos eorū. sc̄dm̄ cognati

^l nata est uel creata. s; ex q̄ om̄s pat̄nitas
in celis ⁊ in terra

ones eorum omne masculinum a mense
uno et supra considerate eos. **H**ec de populo
israhel et de sacerdotali et leuitica tribu
ceterum mecum ipse tractas ubi et de
gentibus paternitatum uocabulum legeri
nunc interim aliud non inuenio nisi
uicesimi primi psalmi testimonium
in quo scriptum est et adorabunt in con-
spectu eius omnes patris gentium
et uicesimi octauum afferre domino patri
gentium afferre domino filios arietum.
Quoniam ergo deus essentie sue nomen atque
substantie etiam ceteris imputat elemen-
tis ut ipsa quoque esse dicantur non quod
secundum naturam sint. fuit enim tempus
quando uniuersa non fuerunt et rur-
sum si uoluerit in nichilum reuer-
tentur et ut esse dicantur habent dei
bonitate donatum sic et paternitatis no-
men ex seipso largitus est omnibus.
Quod ut manifestius fiat scriptu-
rariis preferamus loquitur in exodo dominus ^{testimo}
ego sum et hec dices filius israhel qui est ^{nia}
misit me. Nunquid solus deus erat et ce-
tera non erant utique angeli celum terra
ultra maria et ipse moyses cui dominus lo-
quebatur et israhel et egyptum ad quos con-
tra quos principes et aduersarios
mittebat. **Q**uoniam nomen commu-
ne substantie sibi proprium uendi-
cat deus. **N**ulla ut diximus causa quia
cetera ut sint dei sumptere beneficio?
deus uero qui semper est nec habet aliunde
principium et ipse sui origo est sueque cau-
sa substantie non potest intelligi ali-

unde habere quod subsistit. **N**am et ig-
ni aliud est esse calidum aliud calefac-
tum. **I**gnis absque calore intelligi non
potest et cetera que ex igne calefiunt
calorem illi mutuuntur. **E**t paula-
tim si ignis abscesserit calore tenu-
ato redeunt in naturam suam et neque
quam calida nuncupant. **I**uxta hunc
sensum et in euangelio dicitur ad eum qui
saluatore non quasi dei filium sed qua-
si magistrum bonum putabat. **Q**uid me
appellas bonum? **N**emo est bonus nisi deus.
Et terram bonam legimus et hominem et
pastorem bonum. **S**ed nemo iuxta natu-
ram bonus nisi solus deus. **C**etera ut di-
cantur bona bonitate illi consecuntur.
Sicut ergo solus bonus bonos facit et
solus immortalis immortalitate tribuit
et solus ueritatis nomen im-
putat ita et solus pater quia creator est
omnium et uniuersorum causa substan-
tie prestat ceteris ut patres dicantur
esse. **D**e terrenis celestia contemplantur.
Ad am quem primum plasmauit deus
et creator ipsius et pater fuit certe
deo pater scit se debere quod subsistit.
Rursum hi qui geniti sunt ex adam
patrem illum intelligunt ex quo orti sunt.
Unde et in euangelio secundum lucam cum
paulatim a christo dauid abraham sur-
sum esset generatio supputata ad ex-
tremum scripta ait filius seth filius a-
dam filius dei ut paternitatis in terra
uocabulum a deo primum ortum esse
monstraret. **Q**uerit uero quam

ob causam et in celis ab eo omnis pat-
nitas appellet. Quomodo nos qui
non sumus de genere abraham si fi-
dem illius habuerimus filij uocabi-
mur abraham patriarchas quod et p-
phetas. si tamen nos ab eis peccata
non separent. nostros patres dici-
mus. ita puto et angelos etiam quod
uirtutes habere sui generis in cele-
stibus. quos patres gaudeat appella-
re. Archangelus enim non angelorum
dici potest. et dominatio et princi-
patus. et potestates. non inferiores sub-
iectos habeant. non uocant. Potest ergo
et hoc dici ex eo quod deus pater domini nos-
tri ihesu christi iuxta substantiam pa-
ter est. et unigenitus non est adoptio-
ne filius. sed natura. ceterum quod creature.
patnitatis nomen adoptione meru-
erunt. Quicquid autem de patre et fi-
lio dicimus. hoc sciamus dictum es-
se de spiritu sancto. Nam et saluator
nostri patrem se esse nouit dicens. fili
dimittunt tibi peccata. Et filia fi-
des tua te saluam fecit. Et filioli
mei adhuc modicum uobiscum sum.
Et per spiritum sanctum iusti quique adop-
tantur in filios. Valentinus saeu-
lorum suorum parabola atque conuersione ex
hoc uel maxime loco confirmandas
putat. nequaquam intelligens ut su-
pra diximus ad similitudinem dei
patris et in celo et in terra patnita-
tes non fieri. sed appellari. Et det uo-
bis secundum diuitias glorie sue uirtu-

principes

tem confortari per spiritum eius interioris
hominis. habitare christum per fidem in
cordibus uestris. In caritate radicati. ut
possitis apprehendere cum omnibus sanctis.
que sit latitudo. et longitudo. et pro-
fundum. et altitudo. scire etiam super-
eminente scientie caritate christi. ut
impleamini in plenitudine dei.

Propterea inquit curuo genua mea
ad patrem ad cuius similitudinem om-
nis in celo et in terra paternitas no-
minat. deprecans eum atque obse-
crans ut tribuat uobis glorie sue.
id est maiestatis sue habere confor-
tium. uosque roboret atque confirmet
per spiritum sanctum. quia nulla fir-
mitudo absque spiritu est. Roboret autem
atque confirmet interioris hominem.
Non enim corporis uires. sed anime queri-
mus. nec exterioris sed interioris
hominis cupimus roborari. ut post
quam habitauerit christus in interioris
hominis. in ipsius interioris homi-
nis habitet principali. id est in cor-
dibus uestris. nequaquam per cuncta et in-
bra discurreret. sed in rationabili eius
habitans. et in eo domicilium sedem
que suam ponens. Hoc autem totum per
fidem fiet. si credamus in eum. Cuius
obrem ait. habitare christum per fidem
in cordibus uestris. Habitatio autem ista
que per exercitium fidei fabricat. radi-
ces et fundamentum in caritate ha-
bet. ut quoniam dei agricultura sumus dei
edificatio. omnia in caritate succres-

174.
cant atq; edificent. Cum autē radi-
cati et fundati in caritate in interi-
ori homine habitare xp̄m tota n̄ra
fiducia nouerim? tunc incipiemus
cū ceteris sc̄is etiam ad illa nos ten-
dere: ut sagaci animo comprehendas
que sit latitudo. et longitudo. et pfun-
dum. et altitudo. Et non solum hoc s;
etiā sup̄eminente scientie caritate
xp̄i sc̄ire cupiemus? ut post quā hec
omnia fuerint in nobis ordine et rati-
one cōpleta: tunc impleam̄ in omni
plenitudine dei. Latitudinē et longi-
tudinē. et pfundū. et altitudinē de cor-
poralib; ante dicam? ut p̄ ea ad sp̄u
alta transire ualeam. Verbi gr̄a. fit
latitudo celi istius et t̄re. id est totius
mundi ab oriente usq; ad occidentē.
longitudo. a meridie ad septentrio-
nē. pfundū in abyssū et in inferno.
altitudo que sup̄ celestia sublimat.
S; quoniam a plerisq; iuxta ecclesiasten ce-
lum firmat rotundum. et in spere mo-
dum uoluit. nulla autē rotunditas la-
titudinē et longitudinē habet. altitu-
dinē quoq; et pfundū. s; uniuersis par-
tib; cōquālis est. necessitate opellimur
altitudinē angelos intelligere sup̄nas
q; uirtutes. pfundū uero inferos et que
infra eos sunt. longitudinē et latitu-
dinē media que inter inferos sup̄osq;
asistunt. Et quia cōsequens ē aut sup̄
aliquid. aut inferis esse uicinū. quecūq;
incipiūt ad meliora pficere. et ad ce-
lestia altaq; consurgere. longitudo

appellent. que uero inferiori parti prox-
ima sūt. et ad uitia declinant. his la-
titudinis nom̄ impositū sit. Lata quippe
et spatiosa uia est. que ducit ad
mortem. hec uniuersa. et in cruce do-
mini n̄ri ihu xp̄i intelligi queunt.
Ascendens quippe in altum captiua
duxit captiuitatē. et descendit in
feriora t̄re. et post altitudinē et pro-
fundū in omnē terrā erūt predi-
catio crucis: atq; ita et altitudinē. et
pfundū. et longitudinē. et latitudi-
nē tenet. hec mirū si crux xp̄isti
uniuersa possideat. cum etiā is qui
crucifixus fuerit cū xp̄o. eandem
h̄t potestātē. Sciēt quippe p̄imum
latitudinē. ab inferiorib; incipiens
et minora cognosces. Deinde longitu-
dinē. eos qui in terra positi ad sub-
limia et alta festinat. Post hec pro-
fundū. aduersarias et trariasq; uir-
tutes. que cōt̄ nos in hoc mundo
bellū gerunt. Ad extremū altitudi-
nē. quia post quā noticiā earū ha-
bentes fecerimus eas nobis esse sub
pedib; tunc merebim̄ ad alta et ex-
celsa cōscendere. Nec putandū in hoc
finē laboris n̄ri esse. ut radicati et fun-
dati in caritate possim̄ oprehendere
cū omnib; sc̄is. que sit latitudo et
longitudo. et pfundū. et altitudo? n̄
etiā omni studio nosse cupiamus
sup̄eminente scientie caritate. s;.
ut n̄ simplex caritas sup̄eminens
nota sit nobis. Nec iste sit terminus

habere noticiã sup̄eminentis carita-
tis xp̄i. nisi addamus ⁊ aliud. ut su-
pereminente scientiã caritatẽ sequa-
mur. Ex quo animaduertendum ẽ
quia grandem ⁊ inmensam xp̄e sci-
entiã habeat caritatẽ. idẽ eorũ q̄ se-
scire desiderant. qui in lege ei medi-
tant die ac nocte. qui uerba uerunt
in opa. ⁊ quod ore meditant cõsumunt
in manu. Qui autẽ talis ẽ ut dignus
sit p̄ scientiã suã habere xp̄i sup̄e-
minente caritatẽ. iste nichil debet
aliud p̄ter scientiã cogitare. atq; ita
implebitur omni plenitudine dei.
n̄ solum in p̄senti seculo. s; etiã in fu-
turo. ut qui n̄c plenus esse cepit stu-
dio. ope. lectione. post ea p̄fecti im-
pleatur d̄o. qui est plenitudo omni-
um se cõplente. **S**i autẽ qui po-
test sup̄ omnia facere habundan-
tius quam petim⁹ aut intelligim⁹
sc̄dm̄ uirtutẽ que opat̄ in nob. ip-
si gl̄a in ecclia ⁊ in xp̄o ihu. in om-
nib; gen̄ationib; seculi sc̄lorũ aorũ.
Ad id quod sup̄dixerat propterea
curuo genua mea ad patrem ex q̄
omnis pat̄nitas in celis ⁊ in terra
nominatur. ut det uobis secundũ
diuicias suas uirtutẽ confortari.
⁊ reliq̄. nunc infert. ei autem qui
potest sup̄ omnia facere habun-
dantius quã petim⁹ aut intelligi-
mus. hoc ostendens se quidẽ iux-
ta imbecillitatẽ hominis postu-
lasse que ei educibilia uidebant.

ceterum quantũ ad rei ipsius p-
tinet ueritatẽ. plus deum ualere
tribuere quã rogat. ⁊ spes nr̄as
uinci effectib; quia sc̄dm̄ id qd̄ o-
portet orare nescim⁹. ⁊ sepe cont̄
nos petim⁹ estimantes eẽ pro nob.
Quanto enĩ melius erat egrotare.
⁊ debilitate torqueri. quã fornicari
⁊ xp̄i templum facere m̄bra me-
reticis. **P**otest q̄ deus non solum
sup̄ id qd̄ petimus. s; etiã sup̄ id
quod intelligimus tribuere. Cũ
interdum ut sensũ nostrũ non ex-
primamus in uocẽ. ⁊ mentẽ uerba
non explicent. tacitoq; cogitatu ge-
mitib; inenarrabilibus ut ip̄e apos-
tolus ait. nescio quid̄ dicere n̄ pos-
sum⁹. depreceĩ. **P**restabit q̄ sup̄ q̄
petimus aut intelligimus secun-
dum eã uirtutẽ que opat̄ in nob.
ut quom̄ n̄c non iuxta meritum
nr̄m s; sup̄ uota dat nobis aliqua
que nec petere ausi sum⁹ nec si pe-
tissimus estimauim⁹ nos mereri.
ita ⁊ cetã tribuat que nec m̄s po-
test cogitare. nec lingua p̄ferre.
Ipsi itaq; deo sit gloria semp. pri-
mũ in ecclia que est pura. n̄ ha-
bens maculam neq; rugam. ⁊ que
propterea gl̄am domini recipere
potest quia corpus ẽ xp̄i. deinde
in xp̄o ihu qui in corpe assumpta
hominis cuius sũt uniuersa m̄bra
credentiũ. omnis diuinitas inha-
bitet corporalit̄. **Q**ue quidẽ gloria

» E
»
»
»
»
»

n̄ in presens tantū tempus extendi-
 tur: et in futuris seculis terminat: sed
 in om̄s gen̄ationes. et seculū seculoy inef-
 fabili eternitate p̄manet. crescit. auge-
 tur. **O**bscuro itaq; uos ego uinctus in
 domino. ut digne ambuletis uocatio-
 ne qua uocati estis. **P**otest et in xp̄i uin-
 culis. et in carce. ^{p̄martyrio} **S**icutus hec scribere
 Melius autē est si uinctū domini in
 xp̄i caritate dicamus. cui rei et demēs
 ad corinthios testis ē scribens. **V**incu-
 lum caritatis dei quis poterit enar-
 rare. **E**t in p̄mo regnoy libro legim̄
 factum ē post uerba hec colligata ē
 anima ionathe cū anima dauid.
Et p̄pha de aplis. post te inquit se-
 quent̄ uinctis ferro manibus. **Q**ui
 enim xp̄m diligunt. sequunt̄ eoy
 uinculis caritatis colligati. **E**t alia
 expositio. que recipienda sit. nec ne.
 erit ī potestate lectoris. uinculum
 anime corpus hoc dicit. et quia pay-
 lus ob ministeriū euangeliy corp̄
 accepit. et sequent̄ uinctus xp̄i sit ap-
 pellatus. **C**orpus hoc uinculum di-
 ci. et eos qui in corpe uincti sūt uinc-
 tos t̄re appellari. ieremias q̄ in se-
 cundo alfabeto testat̄ dicens. **U**t hu-
 miliaret sub pedib⁹ suis om̄s uinc-
 tos t̄re. **E**t alibi hoc ip̄m legim⁹ ex p̄-
 sona xp̄i dicentis his qui erāt inuin-
 culis. exite. et qui in tenebris reuela-
 mini. **P**otest quidem uinculū pecca-
 ti hic. et tenebras ignorantie. aduen-
 tu. et p̄dicatione xp̄i p̄pha ostendē

dissolutas. **S** et superior sensus habet
 locū qd̄ uinculum corpus. et tenebre
 t̄rena hec habitatio. ubi sūt recto-
 res tenebrarū. et montes tenebrofi.
 ad quos pedes p̄hibem̄ offendē. **Q**uod
 autem ait. ut digne ambuletis uoca-
 tione qua uocati estis. digne uocati-
 one dei ambulare credendus ē. qui in-
 gredit̄ p̄ eum qui dicit. ego sū uia.
 et n̄ declinat neq; ad dexterā neq; ad
 sinistrā. et auit pedem suū ab om-
 ni uia mala. complet̄ q; in eo. a
 domino gressus hominis dirigun-
 tur. **C**um omni humilitate. et man-
 suetudine. cū patientia. **Q**ui t̄ra
 cinerē esse se nouit. et post paulu-
 lū in puluerē dissoluendū. nunq̄
 sup̄bia eleuabit. **E**t qui dei et̄nita-
 te p̄specta breue. et pene ad instar
 puncti humane uite spatū cogita-
 rit. ante oculos suos semp̄ habebit
 interitū. et erit humilis atq; deiect⁹.
Corruptibile enī corpus aggrauat
 animam. et t̄renū hoc tabernaculū
 sensū opp̄mit multa curantē. **P**rop-
 ter qd̄ cum omni humilitate dica-
 mus. dñe non ē exaltatum cor me-
 um. ne. e. s. o. o. **O**mnis autē humi-
 litas n̄ tam in sermone quā in m̄te
 est. ut humiles nos eē conscientia no-
 uerit. et nūquā nos scire. ul̄ intelli-
 gere. ul̄ aliquid esse estimem⁹. **V**an-
 suetudo q̄ illa ē que nulla passiōe
 turbat. et specialiter ira et furore
 n̄ rumpit. **Q**uā qui habuerit. beati-

55
 55
 T
 F
 12

tudinē que dñi uoce pmissa ē seque-
tur. ut possideat terrā. id. impet
corpi suo: dñeturq; subiecto. Et hec
fit eius p̄ma hereditas. in carne nō
carnalit̄ uiuere. Non nulli rugata
fronte. dimisso sup̄cilio. uerbisq; tri-
tinatis. auctoritatē sibi doctoy. et iu-
dicū uendicant. n̄ quod ipsi dignum
aliquid arrogancia nouerūt. s; quo
simplices quosq; fr̄m sui quēdam
uideant conyatione nescire. **S**uf-
ferentes inuicem in caritate. **S**iqs
intelligit quid sit sufferentes inu-
icem in caritate. n̄ putabit in scōs
uiros hoc uenire mandatū. uerū
in eos qui sūt in uirtutū inuicis
constituti. Scī quippe n̄ habebunt
qd̄ inter se inuicem sufferant. sed
h̄y qui quasi hoīes aliqua adhuc
passione sup̄ant. Nec mirū si ephe-
sū hec audiant. cum in multitudine
credentiū sint aliq̄ qui adhuc in-
uicem sufferere se debeant. hoc ip̄m
m̄ uidet̄ significare. et illud qd̄ ad
galathas scribit̄. alterutrū onera
urā portate. Possim⁹ ḡ utrumq;
testimonū et aliter interpretari. ut
uel alterutrū onera portare. uel
sufferere inuicē in caritate eos cō-
plere dicamus qui diuites sunt.
et inopiam paupum subleuant.
Siquis egrotanti fr̄i prebet obseq̄
um. sufferit eū in caritate. **S**iquis
in celibatu beatā transiens uitam.
aliū qui uxorem habet et liberos. et

se ip̄m uix potest pascere adiuua-
rit. et ut cuiq; potest fuerit cōsolat̄.
alienū portasse onus laudabit. **S**it q̄
matrē uel sororem uiduā cernens
egestate tabescē. non potest adiuua-
re. huic siquis porrexerit manū.
sustinuit eū in caritate. **S**ive autē
sup̄iorem sensū. siue posteriorē se-
quā. nec peccantē fratrē. nec ino-
peram cōsolat̄. qui n̄ habet caritatē.
et contempnit ūba apli cōmonentis.
Debemus autē nos qui fortiores su-
mus infirmitates imbecillioy por-
tare. et n̄ nobis metipsis placē. **S**ol-
liciti seruare unitatem spirit̄ in uin-
culo pacis. **U**nū corpus. et un⁹ spirit⁹.
sicut uocati estis in una spe uoca-
tionis ur̄e. **E**p̄hesū qui iam unita-
tem scī spiritus fuerant cōsecuti re-
cte dicitur. solliciti seruare unitatē
sp̄e in uinclo pacis. **Q**ui enī qd̄ ha-
bet seruandi. illi sollicitudo preci-
pit̄. **Q**ui autē non habet. studiū
illi ut habeat impat̄. **H**ic locus uel
maxime adūsus hereticos facit. qui
pacis uinclo dissipato atq; corrupto.
putant se tenere unitatem spirit̄.
cū unitas sp̄e in pacis uinculo con-
seruet̄. **Q**uando enī non in idip̄m
om̄s loquim̄. et alius dicit. ego. **p**au-
li. ego sum apollo. et ego cephe. di-
dimus sp̄e unitatē. et eam in par-
tes. ac membra discerpim⁹. **N**ec statū
aliq̄s illud opponat. **Q**uom̄ ḡ di-
uerse sūt gratiē. et uaria carismata.

Arrogantia

55

55

cum unitas custodienda sit spē. **S**ūt
quidem uarie donationes. s; in eodē
spū. & diuisa ministeria. s; idem dñs.
et multiplices opationes. sed ipse do-
min' qui opat' omnia in omnibus.
Quā autē ait. unum corp' et un' spē.
uel simplicit' unum corpus xpi in-
telligitur qd est ecclia. uel certe qd
ex uirgine est dignatus assumere. ne
illum quidem putent totiens cor-
poratū. quotiēs in ueteri apparue-
rit testamento. **U**nus spē. un' quip-
pe langitor. et sanctificator est omni-
um. **V**el certe unū corpus ad uitā re-
fert'. et opera que grece dicunt' n pa
k ti koc bioe. & unus spē ad sci-
entia & cōtemplationē. que pp'
e uersat' in corde. et ab illis appella-
tur s; ē w l' i a. **C**um g' membrum
quis fuerit ecclie nec ab uno eius
spū separat'. consequent' erit in u-
na spē uocationis. **Q**uerit' quomo-
do una spes uocationis sit. cū apud
patrē diuersē sūt mansiones. **A**d qd
unā spē uocationis regnū celorū
quasi unam domū dei patris eē di-
cunt'. & in una domo uarias mansi-
ones. **A**lia enī glā solis. alia glā lune.
alia stellarū. **A**ut certe illud subtili'
indicat' qd in fine & cōsumatioē re-
rū. in pristinū statū restituenda sūt
omnia. quando om's unū corp' ef-
ficiem'. & in uirū pfectū reformabi-
mur. et oratio p nobis saluatoris
implet'. pater da ut quom' ego i tu

unū sumus: sic isti in nobis unū
sint. **N**on ignoro i eo qd nē exposui.
soliciti seruare unitatē spē in uin-
culo pacis. spm a plerisq; n sanc-
tum accipi. s; affectū mentis atq;
sententiā. iuxta quā omnium cre-
dentiū erat aīa una & cor unum.
Et ab aplo uirgini pcepit ut sit
scā corpe & spiritu. carnis uidelicet
ope. et mentis affectu. **S**; genālis ex-
planatio — & ad specialem int'pre-
tationē trahi potest. qd seruet uni-
tatē spē in uinculo pacis. qui n ra-
piat' omni uento doctine. neq; i mo-
rem stulti qsi luna mutet'. nē di-
abolo seruens. nē deo. **H**abeat ue-
ro unū corp' bonoz opum. & sem-
per carnē suam templum deo exhi-
beat. & unū spm. eadem semp sen-
tiens in una spē uocationis nequa-
quā de pmissionib' ambigens. s; in
resurrectione & restitutione omni-
nū solida mte ofidat. **V**nus dñs. ss
una fides. unū baptisma. un' d's et ss
pat' omnium. qui sup om's. & p om's. ss
& in omnibus. **Q**uom' est alia fides
baptismatis deo & dño. sic baptisma.
dñs. et fides. alia sūt a trib; singult'. q
parit' nominant'. **H**oc autē dico pp't
sabbellū. qui eundē dñm patrē arbi-
trat' et filiū. confundit q; psonas.
dum eandē diuinitatē in utroq;
dephendit. **E**cce manifestissime un'
domin' filius. & un' d's pat' uocat'.
Quod ad corinthios qq; pleni' scptū:

S; nobis un' d's pat' ex quo omnia. et un' d'ns ihc xpc per que omnia: et no' per ipm. Sicut enim deo pat' n' ad unum filius ne d'ns sit. cu' d'ns sol' ipse dicat: ita & filio n' aufert pater ne d's sit quia pat' d's tantu' in nominat. Legimus & i' alio loco: et scitote qm d'ns ipse e' d's. Et alibi: d'ns d's tuus. d's unus e'. Si eni' ut estimant arriani d's pat' solus e' d's. eadem sequentia solus erit d'ns ihc xpc: et nec pat' erit d'ns. nec filius d's. **S**; absit ut n' sit uel in d'natioe deitas: uel in deitate d'natio. Un' e' d'ns. & unus est d's. quia pat' & filii una d'natio. una diuinitas e'. Propterea & fides una dr: quia similiter in patre & filio et spm scm credimus. Et baptisma unu'. eodem eni' in et i' patre & i' filio & i' sco spm baptizam. & ter mergim. ut trinitati unu' appareat sacramentu'. & n' baptizamur i' nominib; pat' & filij et spc sci: s; in uno noie quod intelligit d's. Et miror qua sequentia i' uno uocabulo. eodem ope. & eodem sacramento. naie diuinitate arrius. macedonius. & eunomius suspicent. concordante impietate discordia. i' creati' in filio & spiritu sco cenosu' fontem tenentes: diuisos hereseon riuulos duxerit. Unu' baptisma & cont' ualentinu' facit. quia baptisimata ee' contendit: et contra om's hereticos. ut sciat se n' habere baptisma: s; i' una xpc

et d's
alioz
pat'
alioz d's
accipi
end' sit

T
H
P

desia fonte esse uitalem. Potest unu' baptisma & ita dici. qd licet ter baptizem' ppt' mysteriu' trinitatis: tam unu' baptisma reputet'. Unu' q' baptisma i' aqua e'. & spm & igne. et de quo d'ns loquit'. baptisma habeo baptizari. Et alibi. baptisimate meo baptizabimini. Diuinitas aute' ipositionu' in q' bus dr: un' d's & pat' omnium. qui super om's. & p' om's. & in omnibus: diuersam intelligentia' sapit. Sup' om's eni' est d's pat'. qui auctor e' omnium. P' om's filius. qui cuncta transcurrit: uadit q' p' omnia. In omnib' spc scs: quia nichil absq; eo e'. Hec u' est putandu' unu' deum patre' omnium esse communiter: ut scil' & ad irrationabilia iuncta nom' pat' possit aptari: s; q' in si in decem hominib'. quinq; filiis. & qnq; seruis parit' dicerem'. horu' decem un' est d'ns. & un' pat'. non utiq; omnium patre'. nec dnm omnium uocarem': sic & i' eo qd' ait. un' d's & pat' omnium: alioz pat'. alioz d's accipiend' est. Tale qd' de creatis & deo. etia' zenon cu' suis stoicis suspicatur. que' secut' uirgilius ait. dnm naq; ire pomis celos. tras q; tractus q; maris. & reliq;. & pncipio celu'. ac tras. campos q; liquentes. lucentē q; globu' lune. titania q; ast. spc intus alit'. tota q; infusa p' arte' mens agitat molem: & magno se corpe miscet. Quidā hoc qd' scriptu' est sup' om's. & p' om's. & in omnib'. ad patre' & filiu' & spiritu

sanctū sic estimāt esse referendū. ut si
 p omnia pat̄ sit. quia auctor ē omni
 um. p om̄s filius. quia p filiū creata
 s̄ om̄ia. in omnib; sp̄c sc̄s. ip̄e enim
 credentib; dat̄. et templū sum̄ sp̄c sc̄i.
 & pat̄ et filius habitant ī nob. **U**n
 cuq; autē nostrū data ē gratia sc̄dm
 mensurā donationis xp̄i. **U**icet d̄s
 pater sup om̄ia sit. & per om̄s sit. &
 in omnibus. tam gratia iuxta m̄su
 ram credentib; datur. n̄ quo ad men
 surā sp̄m et gratiā t̄buat d̄s. mag
 nificentię enī eius n̄ est numerus.
 s; qd iuxta m̄suram uasculor̄ infun
 datur. tantū muneris largiens. quan
 tū potest ille cui donat̄ accipe. **N**ec
 n̄ ad m̄surā dat d̄s sp̄m. aut potest
 habere m̄surā quod eq̄liter ubiq; dif
 fusū est. **Q**uod ut manifestius fiat.
 imp̄fectā licet n̄ implens similitudi
 nē. tamen p qd possit intelligi quod
 dic̄t. sumamus exemplū. **C**erte cer
 te in̄m̄sū est. & capacitas eius – soli
 deo nota. **E**x quo siq; uelit multi ho
 minib; secundum id qd gestare que
 unt tradere. necesse ē ut ad m̄surā
 cuiq; t̄buat. & partis ei' m̄surā re
 cipiant. cui' solidū in̄m̄surabile est.
Ita & sp̄c sc̄s in̄m̄sus quidem ē. & nul
 lo fine concludit̄. tam uniuersū dat̄
 sc̄dm qd expedit. **E**t simul notandū
 qd hec eadem gr̄a que attributa p
 hibet̄. sc̄dm mensurā donationis
 xp̄i data sit nobis. **P**ropt̄ qd di
 cit̄. **A**scendēs in altū captiuā duxit

captiuitatē. dedit dona hominib;

Quia sup̄ dixerat uniuersū autē
 nr̄m data est gr̄a sc̄dm mensurā
 donationis xp̄i. ut cōfirmaret hec
 ipsa dona. que post paululū q; enu
 merat dicens. & ip̄e dedit quosdam
 quidē ap̄lōs. quosdā autē prophas.
 alios eūglistas. & magistros. et reli
 qua a saluatore esse donata. assump
 sit testimoniū de lxxv̄ psalmo. ut
 sciam' ^{illor̄} al̄as esse manubias hominib;
 distributas. q̄s xp̄e uictor emeruit.
Ascendens quippe in altū. captiuā
 duxit captiuitatē. **H**os qui nunc in
 xp̄m credim' de gentib; congregati.
 cum essem' creatura dei a diabolo cap
 ti sum'. & eius satellitib; distributi.
Venit ḡ d̄ns ih̄c xp̄c sc̄dm ezechie
 lem uasā captiuitatis asportās. & o
 p̄erto capite ne ab adūsarijs cognos
 ceret̄. predicauit his qui capti erāt
 remissionē. et qui tenebant̄ ī uincu
 lis solutionē. & nos de carēnis hos
 tū & de op̄edib; liberauit. sicut il
 lam in eūgl̄io mulierē. de qua ip̄e
 cōmemorat. hāc autē filiā abrahā
 quā ligauit sathanas iā decē & oc
 to annis. n̄ oportuit solui de uincu
 lo hoc in die sabbati. liberatos q;
 nos & p nouā captiuitatē de capti
 uitate ueteri erutos secū duxit ī
 celū. et hys ip̄s quos de inimicor̄
 manu uictor eripuit diuisa grati
 arū dona largit̄ est. **E**t eleganter
 hic posuit dedit dona hominibus

cum in psalmo scriptum sit. accepit
dona in hominibus. Verum ibi quia nec
dum factum erat. sed futurum promittebatur.
propterea dicit accepisse. hic uero cum
apostolus scribit quia iam dederat.
et in uniuerso orbe ecclesie fundate e-
rant. idcirco non accepisse scribit. sed
dedisse. Alii hunc locum ita edisserunt
quod ob id dominus noster ihesus christus ad celos uic-
tor ascenderit. ut inde angelos ce-
terasque uirtutes ad custodiam ecclia-
rum suarum mitteret. Et dum indignus
sit locus iste terrenus sublimium po-
testatum habere presentiam. quodamo-
do iste sustinuerint captiuitatem.
ideo enim inquit ascendit in altum.
ut captiuans captiuitatem dona ho-
minibus largiretur. Hoc autem totum
ideo apostolus replicat. ut quia superius dix-
erat sufferentes inuicem in karitate.
soliciti seruare unitatem spiritus in uin-
culo pacis. doceret in diuersis carisma-
tib; ecclesiam esse concordem. et non statim
scissuram et dissensionum occasionem
dare. quia secundum mensuram donationis
christi unusquisque nostrum accepisse dica-
tur dona non eadem. sed in unum corpus
et unum spiritum omnes uocatos esse. id est
ut sicut unus dominus est. et una fides.
et unum baptisma. et unus deus pater.
ita et nos in karitate id ipsum sumus.
in pacis uinculo seruantes spiritus uni-
tatem. **Q**uod autem ascendit. quid est
nisi quia et descendit in inferiora ter-
re. **Q**uia ascendisse nec dicit. pp

terea ascendit quia ante descende-
rat. hoc enim sonat. quod autem ascendit
quid est nisi quia et descendit. Requi-
rendum itaque super eo quod alibi scriptum est.
nemo ascendit in celum nisi qui descen-
dit de celo filius hominis. quomodo as-
cendit ante descendens. Quando e-
nim hec loquebatur post descensionem eccle-
sis. se quondam ascendisse ad celos mon-
strabat. Nec enim et illud pariter retrac-
tandum. quoniam ipsa descensio et ascen-
sio sentienda sit. utrum ne secundum cor-
pus locale. an super corpus spirituale.
uel certe utrum in inferiora autem terre
infernum accipit. ad quem dominus noster salua-
tor descendit. ut sanctorum animas que
tenebantur incluse secum ad celum uic-
tor abduceret. Unde et post resur-
rectionem eius. plurima corpora iusto-
rum in sancta ciuitate uisa sunt. For-
ro quod infernum in inferiori parte terre
sit. et psalmista testatur dicens. Apra
est terra et deuorauit dathan. et op-
sup. og abiron. Et id ipsum in nouo
libro plenius explicat. Alio quoque loco le-
gimus. Veniat mors super illos. et des-
cendant in infernum uiuentes. **Q**ui de-
scendit. ipse est qui ascendit super omnes
celos. ut impleret omnia. **N**unquid
corporealis omnes celos. et uniuersas sub-
limitates. et celorum circulos. quos phy-
losophi speras uocant. transiens atque
transcendens stetit in summo celi for-
nice. et ut ipso uerbo utar abside. an
certe omnia corporalia contempnes atque

ad in-
fiora
terre
sit

ss

ss

ss

ss

ss

despiciens. et etna cōtemplans. sup celos
 id est sup inuisibilia stansse credendus
 est. Quod ego melius puto. Descendit
 g̃ inferiora t̃re. & ascendit sup om̃s
 celos dei filius. ut n̄ tantū legem pro
 phetas q̃ cōpleret. s̃ & alias quasdã oc
 cultas dispensationes. q̃s solus nouit
 ipse cū patre. Neq; enim scire possu
 mus quom̃ & angelis. & his qui in in
 ferno erāt sanguis xpi p̃fuerit. & ta
 men quia p̃fuerit nescire n̄ possum.
 Descendit quoq; ad inferos. & ascendit ad
 celos. ut impleret eos qui i illis regio
 nib; erant. secundū id qd̃ se cape pote
 rant. Ex quo sciendū. qd̃ ante quā xpc̃
 descenderet & ascenderet uacua fuerit
 om̃ia. & plenitudine illius indigerit.
 hic locus aduersus hebionē et fo. tunū
 ul' maxime facit. Si enī ipse ē ascen
 dens i celum qui de celis ante descen
 derat. quom̃ dñs n̄r ihc. xpc̃ n̄ ante
 mariā est. s̃ post mariā. Nec n̄ & cō
 tra eos q̃ duos filios isano errore con
 fingunt. filiū uidē dei & filiū hoīs.
 Ecce hic aptissime d̄r qd̃ ipse sit ascen
 dens atq; descendens. Nec statim ista
 dicentes locū alteri heresi dam. que
 dimidiatā xpi asserit dispensationē.
 s̃ sic unū dei i hominis filiū confite
 m̄. ne dispensationē assumpti homi
 nis qua saluati sum' ex parte creden
 tes. in parte truncem. Et ipse de
 dit quosdã ap̃los. q̃sdam autē p̃phas.
 alios uero eugl̃istas. alios autem pas
 tores. & magistros. ad instructionē

sanctoz iopus ministerij. i edificati
 onē corpis xpi. Et ex hoc loco mani
 festissime cōp̃batur. patris & filij u
 na diuinitas. Siquidē hoc qd̃ nūc
 xpc̃ t̃buisse describit. in p̃ma eplā
 ad corinthios d̄s pat̃ dedisse narra
 tur. Alios enī d̄s posuit i ecclia pri
 mo ap̃los. scđo p̃phas. t̃tio doctores. de
 inde uirtutes. & dona sanitati. op̃tu
 lationes. gubernationes. genā lingua
 rum. Quod sabellius n̄ intelligēs. pa
 trē confundit & filiū. dum eandē opa
 tionē esse n̄ putat diuisoz. Et simul
 notandū qd̃ hic ap̃los. p̃phas. eugl̃is
 tas. pastores & magistros dedisse. xpc̃.
 ibi ū eosdem pat̃ posuisse memorat.
 Posuit itaq; siue dedit pat̃ et fili' pri
 mo ap̃los. scđo p̃phas n̄ illos q̃ futura
 uaticinēnt quales i ueteri legim' tes
 tamto. s̃ qui infideles & impit̃os ar
 guant atq; diiudicēt. Tales quippe
 p̃phas noui testamti in alia eē eplā
 definiuit. Tertio eugl̃istas. quoz spe
 tiosi s̃t pedes. ad annuntiandū pa
 cem. Nec ū putandū qd̃ sicut i sup̃
 orib; trib; alios dixit eē ap̃los. alios
 p̃phas. alios eugl̃istas. ita et i pastori
 bus & magist̃s officia diuisa posuerit.
 Non enī ait alios autē pastores. & a
 lios magistros. s̃ alios pastores & ma
 gistros. ut q̃ pastor ē. esse debeat &
 magist̃. nec in ecclia q̃muis sc̃s sit.
 pastoris s̃ nom̄ assumet. n̄ possit
 docere q̃s pascit. Vel certe alit̃. ut
 un' atq; idem p̃ses. ecclie sit pastor

3to

T
H

»
»
»

et doctor. pastor ouium. magister hominum. **H**omines quippe & iumenta saluos facies dñe. Arbitror hodieq; i ecclesijs quẽadmodũ ppha. & euaglista. pastor quoq; iuenitur & doctor. ita posse & aplim reppur inq; aplatus signa et inditia cõpleant. & erigione plurimos esse tã foris quã intus. tã in ecclesia quã in heresib; qui pseudoapli sũt. pseudo ppha. & pseudo euagliste. & pseudo pastores. et pseudo magist. Et de heresib; quidẽ nulla dubitatio. qm scdm falsam fidem. falsa uniuersa possideant. **I**n ecclesijs autẽ nonne uobis uidentur eẽ falsi pastores qui ñ pascunt oues cum disciplina. s; quasi mercenarij neq; salutem cogitant. qd errant ñ uertentes. & qd perit ñ querentes. s; tantummodo de ouib; lac & lana. cibos uidet & uestimta captantes. **H**ecq; u absq; ordine putem; apostolũ in hec subito prupisse. uerũ quia pmiserat eẽ sup omnia & p omnia. & in omnib; et uniuersis scõz datã grãm scdm m̃surã donationis xpi. nunc addidit. alios aplos. alios pphetas. alios euaglistas. alios pastores & magistros eẽ in ecclesia distributos. q̃ necessarij sũt ad pfectionẽ instructioneq; scõz in op; ministerij. i edificationẽ corporis xpi. quia cũ corp; dñi ecclesia sit. et ecclesia de lapidib; construatur. hi quos sup memorauim; in ecclesia institutos id habent opis. ut scdm dispensationẽ & officia s; credita ecclesiã xpi id; corp; eius edificet. Siq; g ñ ad

ficat ecclesiam. x. nec plebem s; subiectã instruit. ut de subiecto s; pplo. x. ecclesia cõstruat. iste nec apls. nec ppha. ñ euaglista. ñ pastor. nec magister est appelland;. **D**onec occurrãmus i unitatẽ fidei. & agnitionis filij dei. i iurũ pfectũ. in mensurã etatis plenitudinis. x. ut ult; non simus paruuli fluctuantẽ. & circulãti omni uento doctine. ifallata hominũ & astutia ad circũuentionẽ erroris. **V**eritatẽ autẽ facientes. i karitate augeam; in ipso p omnia. q̃ e caput **Q**uerendũ q̃s om̃s dixerit occurrere i unitatẽ fidei. utrũnã om̃s homines. an om̃s scõs. an certe om̃s q̃ rationis capaces sũt. **U**idet autẽ in ñ de om̃ib; hominib; dicere. quia multi uenti doctinarũ sũt. & flatu eoz fluctib; scitatis. huc atq; illuc hoies incerto cursu & uario feruntur errore. **U**nde om̃i studio laborandũ pmũ in fidei occurrere unitatem. deinde i eadẽ unitate habere agnitionẽ filij di. **Q**uoz cũ fuerit secura possessio. paruuli eẽ cessantes. & m̃surã intioris hois recipientes. que m̃sura plenitudinis xpi e. pfecti uiri uocabulũ sortientur. ita tam; ut ad osũmatã etatẽ plenitudinis xpi om̃s credentiũ turba pueniat. & neq; qm in doctinatib; fluctuã. ad instar paruuloy gurgite ifidelitatis ferat i certo. dũ uenti hinc inde pflante hereticoy uidet siue sapientiũ seculi dũ se cõpugnantes q; rationes naufragũ audientib; aut iferunt aut minant. dum aly absq; uoluntate fallat. eatao

que falsa sunt pdicant: alij u omi cal-
 liditate erroris laqueos sponentes nos
 decipe & uincere festinat. Cum autem oc-
 currerit atq; puenit scilicet in mensuram
 supdicti uiri: tunc intelligentes karita-
 tem xpi augebunt in eo omnia que ac-
 cepant semina ueritatis: habentes cor-
 pis ecclesie caput. dnm ihm. Quia uero ait.
 ut ult n simus paruuli fluctuantes.
 et rel. se q; fluctuante & paruulu esse
 ostendans: retractandu uidet utruna
 hec scdm humilitate locut sit. an ex
 parte uidens & ex parte cognosces. intel-
 lerit quantum a perfecta absit scientia.
 et i uera scientie sue uba prupit. Si
 q; q; uult eu hec scdm humilitate lo-
 cutum: illo utet exemplo. qn era pa-
 uulus loquebar ut paruulus. cogita-
 bam ut paruulus. Quando uero fact su
 uir: euacuau ea que erat paruuli. Ali-
 uero ad ista respondeat. copatione multo-
 rum ad etate perfecti uiri aplm puenisse: ad
 ea uero que scis reposita st. adhuc paruu-
 lum nuncupari. Si qd omis aplos qui
 i xpo credit paruulos ppha comemo-
 rat dicens. Ecce ego & paruuli mei q; s
 in dedit ds. Post hec attentis differendu
 ne forte uere iuxta humilitate n so-
 lu paruulu apls se esse dixerit. s; fluc-
 tuante et omni doctnaze flatu i diuisa
 raptatu: in fallacia hominu. in neq-
 tia ad circumentionis errore. Caut
 uult & hec eu n de humilitate s; de
 conscia ptulisse: dicit. Paulus apls
 homo erat acuti & acris ingenij: et qui

ad pmos quosq; disputantiu conat
 sagaci mente que erant inferenda pnos-
 ceret. Videbat q; sepe ex utiq; parte
 sic dici: & ta ueri similia i reb; stru-
 asseri. ut ambige faceret audienteo.
 Idcirco ut homo et adhuc ifragili cor-
 pusculo statur. circuferebat quide
 omni uento doctne: s; n elidebat in
 saxa: nec nauis et gurgitib; imple-
 bat. Stabat quippe i puppi guber-
 naculu tenes. & spumantes hereseon
 fluctus fidei securitate frangebatur.
 n tam intrepid & secur. nec quiet. &
 placidos pspicebat uentos hic et in-
 de pflantes. & sollicita aure capta-
 bat uincebatq; contra: s; n erat illi
 segura uictoria. Quia q; aduersarioz u-
 ba atq; rationes quib; uitate euertere
 nitebant uidebat n facile posse su-
 pari: & omi calliditate plena: dialer-
 ce q; immo diaboli arte oexta: spe-
 rabat di auxiliu ut omne delibera-
 tionem de mente sua pelleret. & certe ar-
 q; defixe absq; ulla modestia crederet
 ueritati. & augeter ea in dilectionem
 xpi: que sciebat & sui et totu ecclesie
 corpus caput. Sciendu qd hic loc' igeo
 manifestior sit. Du autem in latinu
 uerbu trasserit e uibo: sensus sermo-
 nib; inuoluti obscuru fecere quod
 dicit. Ex quo totu corp compactu
 & coglutinatu p omne iuncturaoz
 subministrationis scdm opationem
 i mensura uniuicq; membri augmtu
 corpus facit i edificationem sui i kari

ss
 ss
 ss
 ss
 ss

J

tate. **I**n fine rerum cum dñm facie
uidere cepim⁹ ad faciem. et ī mensu-
ram puenerim⁹ etatis plenitudinis
xpi. de cui⁹ plenitudine nos omnes
accepim⁹. ita ut. xpc non ex parte
sit s; tot⁹ in nobis. & relictis uniu⁹
paruuiloz creuerim⁹ in eū uirum
de quo ppha dicit. ecce uir oriēs no-
men illi. et iohes baptista cōmemo-
rat. post me uenit qui ante me fac-
tus est qm̄ ante me erat. tē in oec⁹
sū unius fidei. & un⁹ agnitionis filij
dei quē nō p uarietate mentū non
una nec eādē fide & agnitione cog-
noscim⁹. totū corpus qd prius dissipa-
tū fuerat & idiuersa laceratū. insu-
am cōpagem uncturāq; rediget. ita
ut una subministratio. eadēq; opati-
o. & un⁹ etatis cōsumata pfectio. totū
crescē faciat corpus cōlūter. & omnia m̄
bra iuxta mensurā suā incrementū
etatis accipiāt. **N**ec autē tota edifica-
tio p quā ecclie p partes auget corp⁹.
mutua iñe karitate cōplebit. **T**otas
rationabiles creatās sub un⁹ rationa-
bilis animalis itelligam⁹ exemplo. &
qdcumq; de hui⁹ memb⁹ dixerim⁹
& partibus. hoc sciam⁹ esse referendū
ad unāquamq; rationabile creatā.
Item hoc animal ita p art⁹. uenas.
carnesq; laceratū. ut nec os ossi here-
at. nec neru⁹ iungatur ad neruū. se-
paratū oculi iaceant. seorsū nares.
man⁹ aliū locū teneat. in aliū piec-
ti sit pedes. & reliq; membra ī hūc mo-

v. locut
rphm.

dum int̄ se dispsa sit & diuisa. fin-
ge aliquē uenire tante scientie me-
dicū qui iuxta fabulas ethnicoz es-
colapiū possit imitari. & ī nouā fi-
guram nouūq; nom̄ uirbiū susci-
tare. **H**ic necesse habebit unūquodq;
m̄brū suo loco restituere. & cōpagē co-
pulare cōpagi. & quodā glutino par-
tib; restitutis unū corpus efficē. **H**uc
usq; nobis una similitudo pcesserit.
Hunc in eandē similitudinem ad id
qd̄ intelligi uolum⁹. aliud thāt exem-
plum. **L**ariuul⁹ crescat. & occulto euo
in pfectā adolescat etatē. **S**uū manus
habebit augmētū. sua pedes sentient
incrementa. uent dū nescim⁹ implet.
humeri dū fallunt oculi dilatant.
et omnia membra p partes iuxta m̄-
surā suā sic crescunt. ut tam̄ nō s;
s; corpi uideant augeri. **I**ta & ī resti-
tutione omniū quando corp⁹ totius
ecclie nō dispsū atq; laceratum uer⁹
medic⁹ dñs ihs xpc sanatus aduene-
rit. unūq; sedm̄ m̄surā fidei & agni-
tionis filij dei. quē ideo cognoscē dicitur
quia p̄us nouat. & postea nosse
desiuit. suū recipiet locū. & icipiet
id esse quod fuerat. ita tam̄ ut non
iuxta aliā heresim om̄s ī una etate
sit positi. id; om̄s in angelos refor-
ment. s; unūquodq; m̄brū iuxta
mensurā et officū suū pfectū sit. uer-
bi causa. ut angelus refuga id ē inci-
piat qd̄ creatus ē. & homo qui de pa-
radiso fuerat eiec⁹. ad culturā it̄

paradisi iterū restituat. **I**sta autem uniuersa sic fient. ut inuicē int̄ se karitate iungant̄. et dum agnoscet membrū membro. & in alterius p̄ uectione letat̄ corpus xpi. ecclesia p̄mitiuoz habitet in celesti iherusa lem. quā in alio loco apls matrem scōz uocat. **I**dearco ut sup̄ diximus hec apud nos obscuriora sūt. q̄a me taphoricos dicunt̄ in greco. & om̄is metaphora si de alia in aliā linguā transferat̄ ad uerbū. quib; dā quasi sentib; orationis sensus et germina suffocant̄. **H**oc ḡ dico & contestor in dño. ut iam non amplius ambuletis sicut & gentes ambulāt i uanitate sensus sui. obscurati mente. abalienati a uita dei. p̄pter ignorantiā que ē in illis propter cecitate cordis eoz. qui despantes semetip̄s tradiderūt impudicitie. i opationē imundit̄e om̄is. in auaritia. **H**oc ḡ ait. **D**ico uobis ephesū uosq; cōtes toz. ut quia occursum estis i mensurā etatis plenitudinis xpi. n̄ abule t̄ sic abulant gentes. que idolis serui entes & sensu et mente abutuntur in praua. **H**ue cum ideo accepit ani mam & intellectū ut cognoscerent dñm. abalienati a uita eius. quā aliā absq; xpo n̄ nouim; & i sui cordis ambulat cecitate. **A**tq; utinā peccasse sufficeret. uel sero agerēt pe nitentiā. dampnarent q; uita in quib; iugit̄ inhiarūt. esset reme

diū resipiscere post er rorē. **N**unc ū desperantes se & in ri tū irrationabiliū bestiarū ceno uoragiuq; mergentes. tradiderūt impudicitie atq; luxurie. opante quicquid corpus uoluerit. mens desiderauerit. libido suggesserit. **E**t cū nichil om̄ino preterierit qd̄ imundū sit. hoc totum fecere in auaritia. dum nunquā luxurian do saturant̄. nec eoz terminum habet uoluptas. **A**ut certe ultra cōcessam iuri ad feminā conuinc tionē ad maiora conscendūt. mas culi i masculos t̄pitudinē opantes. & mercedē erroris sui i semetip̄s recipientes. **V**anitas sensus & men tis obscuritas bifarie. in seculi hu ius negotia. & in sapientiā secularē. quando aut̄ i his que mundi hui; sunt & cito transeunt detinemur. aut n̄ p̄futa cognoscim;. **H**onne nobis uidet̄ in uanitate sens; uob securitā m̄tis ingredi. qui dieb; ac noctib; in dialectica arte torquet. q̄ physicos p̄seruat. oculos t̄is ce lum leuat. & ult̄ p̄fundū terrar̄ et abyssi q̄dā mane demergit. q̄ iambū struit. q̄ tantā metroz sil uā in suo studios; corde distinguit & congerit. et ut ad alterā partē transeam. qui diuitias p̄ fas i ne fas querit. qui adulatur regibus ut hereditates capter alienas. iope cōgreget. q̄s cui in mōito sit re

ad uanitas
sens; & m̄tis ob
scuritas bifari
e diuida
tur.

lectu rus ignorat. Quod autē
ait. qui despantes semet ipsos.
id: ^{απιδικοτες} απηληκοτες ε αυ
^{καυσις} το υε. multo aliud in greco signifi
cat quā in latino. Desperantes
quippe ^{απιδικοτες} απηληκοτες. no
minant. ^{απιδικοτες} απηληκοτες autē
hij sūt qui postqm̄ peccauerūt n̄
dolent. qui nequaquam sencientes
ruinā suā feruntur in pronū &
tanquā bestie ferrū uidentes ī mor
tem ruiūt. Pone in duos ī uno ui
tio dephensos. alterū qui intelli
gat plangat q̄ quod fecit. alterū
qui delectetur in scelere. et nō so
lum n̄ doleat. uerū etiā glouet. &
putet se p̄ quandā turpitudine
palmā & uictoriā consecutū. **N**e
tibi uideat ille dolere. & hic penit n̄
dolere. **E**xprimam' si possum' uer
bum de uerbo. & dicamus ^{απιδικοτες} απηλη
κοτες indolentes. siue indolo
rios. Nam et quidā philosophorū
^{απιδικτιαν} απηληκτιαν id: indoloriam pre
dicauit. **H**ij qui naturas uarias in
troducunt. sciant p̄pterea gentes
ī uanitate sensus obscuratis m̄tib;
ambulare. quia ignorantie se & ce
citati dederint. **N**emo enī impit'
appellat & cec'. nisi is q̄ cognoscere
non potest & uidere. **N**ec dicimus
cecū esse lapidem. & brutū ani
mal ignorare. quia n̄ ab eo queri
tur. nec eius natē est ut cognoscat
et uideat. **S**i autē in natā genti

um fuit ut dei uitā intelligerent
et uiderent. n̄ est choicoz & spūa
liū natā uaria s; uoluntas. **D**ixe
ram' sup̄ opationē immunditē
om̄is in auaritia. n̄ ad auaritiā ut
sonat simplicit' p̄tinere. s; ad libi
dinē atq; luxuriā. **D**ebem' hunc
sensū alterius loci testimonio cōp
bare. **I**n p̄ma ad thessalonices ep̄tā
scribit. **H**ec ē enim uoluntas dei
sanctificatio uīa. ut abstinatis uos
a fornicatione. ut sciat unq̄sq; ues
trū suū uas possidere ī sanctificati
one & honore. n̄ in libidine deside
riū. sicut & gentes que n̄ nouerūt
deum. ut neq̄s sup̄grediat' & circū
scribat ī negotio fratrē suū. quo
niā uindex est de hys omnib; d̄s.
sic et p̄dixim' uobis & testificati su
mus. **N**on enī uocauit nos d̄s ī
munditiā. s; ī sc̄ificationē. **D**iligen
ter obserua quia ad castitatē nos p̄
uocās & uolens uxorib; tantū ē cō
tentos dixerit. neq̄s sup̄grediat' &
circūscribat ī negotio fratrem suū.
id: ne suā conuigem derelinquēs.
alteri' polluere querat uxorem. **U**bi
nos habent' & circūscribat ī negotio
frēm suū. in greco legit'. καμ α ε
οηε κετει. εν τω. πρ ατ μα τει.
το η. α δε αυ θ ο η. αυ το υ. πα ε ο
η ε ζ ι α autē auirtia nuncupat'.
quā nos possum' uim ubi trasserent
tes sic ī presenti loco exponē. ut ne
q̄s sup̄grediat' & auarus fraudet in

negotio frēm suū. **Q**ue consequentia
 est uel in illo capitulo qđ nē ad ex
 emplū uocauim? uel in hoc qđ pn
 cipalit̄ ad ephesios conam̄ exponē.
 inter impudicitā & immunditiaos.
 castitatē quoq; et affectū coniugalem?
 extra ordinare repente auaritiā no
 minari. Non uobis molestū sit. si
 diu iobscuriorib; immoreim. **C**ausa
 tē in principio sum? int̄ omne
 pauli epystolas: hanc uel maxime
 uerbis et sensib; inuolutā. **N**os au
 tem n̄ ita didicistis xp̄m. si tam il
 lum audistis: & i illo docti estis. **S**i
 om̄s qui xp̄m audire uident̄ audi
 rent. nunquā ad ephesios i certe il
 los quib; sacramentum xp̄i reuela
 uerat apl̄s diceret: si tamen illū
 audistis. **D**iscere autē xp̄m: id ipsū
 ē quod nosse uirtutē. & audire il
 lum. n̄ differt̄ illo si dicēt audire
 sapientiā. iusticiā. fortitudinem.
 temperantiā. & cetā quib; xp̄s uoca
 tur. **S**iqs̄ qđ xp̄m audiuit. & didicit
 n̄ ambulabit in uanitate sensus
 sui. n̄ obsecrat̄ mente gradiet̄: neq;
 erit abalienat̄ a uita dei. **H**abebit
 etiā scientiā ignoratione discussa.
 & i nullo tenebris lumie. om̄s de
 oculis cordis ei' cecitas auferet̄. **Q**d
 cū habuerit. n̄ se tradet impudi
 citie. nec opabit̄ omne immundi
 tiā in auaritia: ocessos fines p̄ter
 grediens nuptiā. **S**i autē aliquan
 do iugerit ut aliq̄ passione supe

tur? dolebit sup uulnere suo.
 et cōscientie tormenta patietur.
 quia liberā frontē. & puritatē
 immaclate m̄tis amiserit. **D**isca
 m? qđ xp̄m & audiam? illū. siq̄s
 est qui potest dicere. an exp̄m
 tū queritis ei' qui i me loquitur
 xp̄i? **C**urrām? ad eū dieb; ac noc
 tib;? ad os ei' & ad eloquiū ei' pen
 deam? **X**p̄c nobis loquit̄: sp̄c sc̄i
 sūt uerba que p̄mit. **S**tatuut enī
 ds in ecclia primum apl̄os. secun
 do p̄phas: t̄cio doctores. **S**; nec il
 lud est despandū quod aliquñ ip̄e
 in m̄tib; nr̄is xp̄c loquat̄: & p̄ se
 metipsū nos doceat. et organū ous
 n̄ querat alieni. **T**antū n̄ sim? sub
 diti peccato. n̄ corp' nr̄m delicta
 possideat̄: & ingrediet̄ in illud sa
 pientia. **S**icut est ueritas i ih̄u. 55
Vocabulū ih̄c. int̄dum eū hominē
 significat qđ a deo uerbo ē assūpt'
 ex uirgine. iuxta illud. uocabis no
 m̄ ei' ih̄c. ipse enī saluabit popu
 lū suū a peccatis eius. i alibi. **I**h̄c qđ
 fatigat̄ de uia. & reliq;. int̄dū ue
 ro deū uerbū. nobis enī un' dñs
 ih̄c. p̄quē om̄ia. **S**iqñ qđ dicit ih̄c.
 ego sum uita & ueritas. iuxta id
 dicit qđ filius dei ē. cum autē scri
 bit paulus sicut est uitas i ih̄u.
 de templo corp̄is loq̄t̄. in quo habi
 tat ūbum d̄s. uerbum enī caro
 factū est i habitauit i nobis? n̄
 forte utrūq; de deo ūbo intelligen

dum. quod quom̄ habitat in eo ui-
ta. & ipse sit uita. sicut enī habet
pat̄ uitam in semetipso. ita & filio de-
dit uitā habere in semetipso: sic & ue-
ritas dicat̄ filius. & ipsa habitare
in eo monstrat̄. **H**ec autē dicim⁹ nō
ih̄m a xp̄o separantes. nec rursū
deum uerbum ab eo quē assūpsit
homine alterū esse dicentes. s; sc̄dm
intelligentias affectuū. ul' locorū. **I**
illum quē unū esse credim⁹ filiū
hominis & filiū dei. et ante uirgi-
nē & post uirginē. aliū atq; aliū
nuncupantes. Potest autē & alit̄
intelligi: sicut ē ueritas in ihesu.
In nullo pat̄archay. in nullo p̄phay.
in nullo apostolorū ueritas fuit. ni-
si in solo ihesu. Alij enī ex parte cog-
noscebant & ex parte p̄phetabant.
et p̄ speculū uidebāt in enigmate.
in solo ihesu uitas dei apparuit que
loquit̄ osident̄. ego sum ueritas.
Que credentib; in se iuxta analo-
giā fidei tribuit libertatē. **Q**ui enī
cognoscat ueritatē: a ueritate liber-
tate donat̄. & ipsa uitas p̄pt̄ea for-
mā serui assūpsit. & humiliavit
se facta obediēs pat̄ usq; ad mor-
tē. ut seruū redderet liberū. **U**bi
enī sp̄s dei est. ibi libertas. **S**i uolu-
mus formā liberi in ihu faciem
q; cognoscē ueritatis. ascendam⁹ cū
eo in montē. uideam⁹ eum trans-
figuratū. ubi et uestim̄tū eius. idē
scriptē que de eo annuntiant im-

mutant̄. et moyses q; & elyas. idē
lex et p̄ph̄e uident̄ in gloria. **C**ū
dū domin⁹ formā serui nō mu-
tat. nec ascendit in montē. lex in so-
lidib; p̄ph̄e in squalore uersant̄. **C**ū
ille ad superiora conscenderit. & uesti-
menta sua uoluit immutare. in-
tellect⁹ q; de seruo fuit clar⁹ et li-
ber. tē moysi q; & helye & facies et
uestim̄ta mutant̄. **D**eponere uos
sc̄dm priorē conuersationē ueterē
hominē. qui corrūpit̄ sc̄dm de-
sideria erroris. **Q**uia uidet̄ iuxta
ordinē textūq; sermonis sc̄tere sen-
tentia. sic legendū est. **V**os autē nō
ita didicistis xp̄m si tam illū audi-
tis & illo docti estis. deponē uos se-
cundū p̄orem conuersationē ueterem
hominē qui corrūpit̄ sc̄dm desideria
erroris sicut est ueritas in ihu: ut sit
sensus. **Q**uom̄ ē ueritas in ihu. sic e-
rit et in uobis q; didicistis. xp̄m & au-
distis illū. & docti estis deponē se-
cundū priorē conuersationē ueterē ho-
minē qui corrūpit̄ iuxta desideria
erroris. **V**eterē autem hominē quem
p̄cepit̄ deponendū. in ueteratū in
malitia arbitror appellari. **I**te enī
sc̄dm priorē conuersationē & desi-
deria erroris semp̄ errās. & in opere
erroris. & illuās. corrumpit̄ atq; uo-
lat̄. **Q**uia indefinent̄ in desiderijs
usat̄ erroris. & n̄quā cessat a uitio.
nequaquā corruptus dī s; corrup-
ti. qđ p̄ singlōs dies. hora. puncta.

atq; momenta corrūpit. intēpit.
 uiolat. Sermo ū dei qui ideo intēficat
 ut uiuificet mortuū. ut uiuificat
 dñm req̄rat. quē ante intitum nes
 ciebat. non corrūpit. s; intēficat uere
 rē hominē. Ego enī occido ait. & ui
 uifico. & cū interficeret illos. tē que
 rebant eū. Hec putem? hoc qd̄ nūc
 ait qui corrūpitur scdm̄ desideriaer
 roris illi eē contrūm qd̄ in alio lo
 co scriptū est. et si extior homo nost
 corrumpit. s; is qui intior ē renoua
 tur de die in diem. quia corruptio
 extioris hoīs. interioris hominis re
 nouatio ē. & econtra intioris homi
 nis corruptio. extioris ē instauratio.
 Estimet aliq̄s simplicit̄ paulū loq̄.
 Siq̄s templū dei corrūpit. corrupit
 illū deus. Templū enī dei sc̄m̄ ē.
 quod estis uos. S; forte ū ibi aliqd̄
 lauat. qd̄ apud nos uidebat̄ abscon
 ditū. Si templū dei nos sum? secun
 dū id quod scribit̄. templū enī dei
 sc̄m̄ est quod estis uos. & alius ē q̄
 corrūpit templū dei. aliud qd̄ cor
 rumpit. querendū est q̄s sit ille q̄
 templū corrūpat dei. Si inueneris
 hostes iherl̄m corrūpentes atq; uio
 lantes templū de lapidib; exstructū.
 uidebis parit̄ omnē corrūpentē &
 uolantem templū dei. quē corrū
 pet & uolabit d̄s. ulciscens corrup
 tionē templi sui. Verūtām rēplū
 qd̄ se p̄buit. uiuens quippe ē atq;
 sensibile insidijs corrumpentis. lu

et penas p̄ hoc ipsū qd̄ corruptū
 atq; uiolatū. spiritū incorruptio
 nis amisit. **R**enouari autē spū
 mentis uirē. & induite nouū hoīem
 q̄ scdm̄ dñm creat̄ ē. in iusticia et
 sc̄itate uiratus. **N**ec ī sensu renoua
 m̄ absq; spū. nec ī spū absq; sensu.
 s; renouam̄ diuinctū ī spū sens⁹ nr̄i?
 ut quom̄ psallim⁹ spū psallimus.
 sensu oram⁹ spū. oram⁹ & sensu. sic
 ī spū sens⁹ nr̄i renouem̄. ut cū sens⁹
 mund⁹ fuit atq; purgat⁹ & ab om̄i
 macla sordide cōcretionis alien⁹. tē
 ei iungat̄ & sp̄c. et ita quodā int̄ se
 glutino unitatis copulent̄. ut neq;
 quā simplex sp̄c. s; sp̄c sens⁹ eē dica
 tur. Cū autē renouati fuerim⁹ in
 spū qui nr̄i sens⁹ ē sp̄c. tē induem⁹
 nouum hominē qui scdm̄ dñm cre
 atus est. Qd̄ quidem alijs ūbis idip
 sū puto eē quod ī alio loco d̄r. indu
 ite uos xp̄m ihm. **I**ste quippe ē nou⁹
 homo q̄ uniuersi cōdente⁹ debem⁹ idui atq;
 uestiri. **S**uid enī in hoīe q̄ a saluato
 re nr̄o assūptus ē n̄ nouū fuit. **C**on
 cept⁹. natiuitas. part⁹. infancia. doc
 trina. uita. uirtutes. ū ad extremuoy
 crux ū passio. exspolians ī ea princi
 pat⁹. & contrarias fortitudines. resur
 rectio q̄. ū ascens⁹ in celū. **H**ic ḡ uere
 creat⁹ est ī iusticia ū sc̄itate uiratus?
 quia d̄s uer⁹ dei ueri fili⁹ fuit. ū to
 ta ī illo religio atq; iusticia. dei ueri
 tate cōpleta est. **Q**ui ḡ uersationē
 illius imitari potest. & uniuersas ī se

expm̄ere uirtutes. ut sit mansuet⁹
humilis corde. & ponat animā suā
p̄ amicis. ut ille posuit p̄ ouib; su-
is. uerberat⁹ n̄ respondeat. maledic-
tus n̄ remaledicat. s; uincat ī humi-
litate supbiā. iste induit⁹ est nouū
homine. & dicere cū ap̄lo potest. uiuo
autē iam n̄ ego. uiuit ū in me xp̄c.
et. imitatores mei estote sic et ego x̄.
Potest q; uerba iohis assumere. qui dicit
se ī xp̄o credere. debet sic illeambu-
laui & ip̄e ambulare. Qd̄ autē ait.
qui scdm̄ deum creatus ē. n̄ idip̄m
sonat ī latino sermone qd̄ in greco.
Creatio quippe apud nos generatio
ul' natiuitas dicitur. apud grecos ū sub
noīe creatiois. uerbū factury & condi-
tiois accipit⁹. et quod apud nos con-
ditio. hoc apud grecos creatio sonat.
Unde & heresis natiuitatē xp̄i calūp-
niās. solomonus usurpat exemplū.
dñs creauit me in uterū uiarū suarū.
Considerandū q̄ quia creatio atq; con-
ditio. nūquā nisi ī magnis reb; no-
minent. Verbi causa. mund⁹ creat⁹.
urbs adita. **D**omus ū quāuis mag-
na sit. edificata pot⁹ dicitur quā condi-
ta ul' creata. **I**n magnis enī opib; &
atq; facturis. uerbū creatiois assumi-
tur. **E**x quo animadūrendū istū nouū
homine qui iuxta dñm in xp̄o crea-
tus ē. magnū dei op⁹ esse. & emine-
ntē ceteras creaturas. cū sic conditus
ēē dicat⁹ ut mund⁹. et in uterū uiarū
dei. & iexordio omniū elem̄toꝝ sit

creatus. **P**ropt̄ quod deponentes
mendatiū. loquimini ueritatē un⁹
q̄sq; cū primo suo. qm̄ sum⁹ inuicē
membra. **N**on simplicit̄ ut quidam
putāt. nec moralit̄ ap̄ls p̄cepit m̄-
datio derelicto. cū primus ueritatē
loquendā. **A**liquin si tantū cū pr-
mus loqm̄ ueritatē. quicūq; n̄ fue-
rit primus. debet audire mendatiū.
Quod quidē in lege p̄ceptū. non adul-
terabis uxorē primi tui. **S**i prim⁹ tan-
tū pp̄inq; ul' amic⁹ accipit. adultria ī
alienos iure p̄mittet. **S**; primū uocat
omne hominem. qui ex eodē nobiscū
parente genatus ē. **Q**uod quidē & pa-
rabola illa significat ab iherl̄m ierichū
hominis descendens q̄ incidit ī lat-
nes. & sacerdote & leuita p̄tereuntib;
a samaritano curat⁹. & ad stabulariū
euectus. **A**ffirmat autē post hoc dñs
eū esse primū qui illi miām fecerit.
uolens ostendē om̄s homines omni-
bus esse primos. **Q** hoc quidē sic in-
tellectū. edificat audientes. **C**eterū id
quod sequit⁹ qm̄ sum⁹ altitruū men-
bra. magis in uidet⁹ significare mys-
terū. et de hys dicit⁹ qui nobi fide-
& uirtute sūt primi. **M**embra quip-
pe alterutruū non sūt. n̄ fideles si-
deliū. & xp̄iani xp̄ianoy. et p̄fecti e-
oy q̄ sūt plene cōsumateq; uirtutis.
Propt̄ quod paulus ip̄e p̄fect⁹ in eplā
alia loquebat⁹. **S**apientiam. loqui m̄-
int p̄fectos. **E**rgo hoc iubet ut un⁹
q̄sq; mystica atq; secreta queq; & ea

que dei ueritate sit plena loquat' cū
 primo suo. & dies diei eructet uerbū.
 & nox nocti indicet scientiā. hoc ē cla-
 ra queq; et lucētia hys iudicet qui
 merent' audire. uos estis lum' mun-
 di: porro tenebrosa & iuoluta. & omni
 sacramtorū nocte uelata hys referat.
 qui & ipi nox. tenebre. & caligo sunt.
 De quib; dicit et caligo sub pedib; eius.
 haut dubiū quin dei. Nam i monte
 syna moyses ingredit' turbinē & caligi-
 nē: ubi erat d's. Et de ipō deo scriptum ē.
 posuit teneb's latibulū suū. **L**oquatur
 itaq; uitate atq; mystia unquūq; cū
 primo suo. & nō det scīm carib' neq;
 mittat margaritas suas ante porcos.
 s; quicūq; oleū habuint uitatis. illos
 i thalamū sponsi. & quiniū regis in-
 ducat. Porro qd' ait loq'mini uerita-
 tē unquūq; cū primo suo: sciam' de
 zacharia ppha sumptū. **I**rascimū
 ni & nolite peccare. **D**e quarto psal-
 mo hoc usurpatū nulli dubiū est: &
 uidet' illi ēē contrariū qd' alibi dicit'.
Hunc autē deponite & uos omnē irā
 & indignationē. & malitiā. et blasphe-
 miā: et ipem sermone de ore urō.
 s; et simplicit' intellectū nocet: dum
 putant' ire frena laxata. Duplex autē
 nō solū apud nos. uerū etiam apud phi-
 losophos ire nom' accipit'. ul' cū iniv-
 ria lascellitā natalib; stimulis acita-
 mur: ul' cū reqescente impetu. & furo-
 re restricto potest mēs habere iudi-
 ciū. & nichilomin' sup eo q' putat'

lesisse desidat. ^{ultione.} Arbitror itaq; de p-
 ore ira nō dictū et nobis quasi ho-
 minib; ēē cessū ut ad idignā alie-
 rei faciē moueam'. tñquillitatemq;
 mētis uelud lenis quedā aura pō-
 bet. neq;quā tam intumescētes gur-
 gites furoris impetu subleuemur.
Firmian' n'r libriū de ira dei docto
 parit' & eloquenti sermone ascrip-
 sit: quē qui legerit. puto ei & adire
 intellectū sātis habundeq; posse suf-
 ficere. **S**ol nō occidat sup iracundiā
 urām. **S**i simplicit' hunc solem in-
 telligim' qui oculis carnis aspicit. pec-
 camus qm irascim'. et occidente sole
 iracundiā pseuāt. **N** peccam' autē
 qm uerbi gratia ap'na hora usq;
 ad undecimā irascentes: facim' qd'
 indignatio. furor. ira. suggesserint.
Quo sensu nich' in uidet' absurdus.
 quasi nō queat q'spiam ab ortu solis
 usq; ad occasū in tanta scelera deba-
 chari. quanta toti' uite sue lacrimis
 nō possit expiare. Aut nō mag' ira
 locū indie habeat. cū utiq; nox req-
 es sit furoris: et succedente somno
 etiā si irascim' in diem iracundiā
 differam'. **Q**uia g' uer' sol sic occidit
 sup malos pphas iuxta illud quod
 scriptū ē. occidit sol sup pphas urō
 meridie. ita etiā sup omnes occidit
 peccatores. nequaq; eis ortus sui lu-
 men idulgēs: precepit nē apl's ne-
 talia faciamus furore supati p q'
 nob' sol occidat: & principale cordis

teneb's inuoluat. Quidā putāt sic ac-
cipiendū hoc esse simplicit. quom̄
illud quarti psalmi unde idipsum
sūptū uidet. que dicitis in cordibus
u'is. & icubilib; u'is opungimini. idē
quecūq; in die ul' ope. ul' sermone. ul'
cogitatione peccatis. hec succedente
penitentia purgate p noctē. et ira
sit breuis. nec in diem crastinū dif-
ferat. **N**eq; locū detis diabolo. **D**ia-
bolus grecum ūbum ē. qd̄ latine dī-
cminator. **L**ingua ū hebreā sathan
appellat̄ aduersari' siue dīrius. rab
ap̄lo belial. hoc ē absq; iugo. qd̄ de
collo suo dei abiecerit seruitutem.
quē aq̄la apostatā trāstulit. & scien-
dū ubicūq; in uetī lege filij pesti-
lentie scribant̄ sicut ibi. filij autē
beli pestilentie filij. ibi i hebraicis
uoluminib; belial hoc ē diabolu p
pestilentia noīari. licet plurimu p
belial corrupte i ap̄lo belia ul' beliab
legat̄. **N**olite itaq; aut dare locū dia-
bolo q̄ tanquā leo rugies querit adi-
tum p quē possit irūpe. **Q**uom̄ enī
pat̄ et filius stat̄ ante ostiū. i pulsāt
ut intēant. & cenēt cū eo qui se re-
cepit. ita et adūsarius semp̄ inos ē
parat' irūpe. & cū locū dederim' s'
ingredit̄. **S**olet autē ante quā ueniat
quedā iactā p̄mittere. & p̄cursorē
aduent' sui facē cogitationē. **H**ac sū
corde n'ro nos susceptā nūterim' in-
trinsēcus & crescē fecerim' cū in no-
bis plēm suā auctā uidit. & ipse au-

debit intēre. **D**enuq; in iude scarioth
cor p̄mā sagittā iecit. ut traderet
saluatorē. **Q**uā si exceptā miserabil
ille n̄ fouisset. nunquā post intanc-
tū panē in parabside intrasset in il-
lū sathanas. **S**imulq; et illud diligen-
ter attendite. qd̄ n̄ inuenit diabolus
locū introeundi i iudam cui' pectus
iā ante p̄cusserat. n̄ in diuio salua-
toris. quia tē uel maxime i potesta-
tē dam̄ eius. qm̄ nec humanitē. n̄ cle-
mentia. nec mansuetudine eius uin-
cū. quē detestam̄ indigne. **P**orro hu-
ic qd̄ nē precepit neq; locū detis dia-
bolo. illud de eccliastico oparat̄. si sp̄c
potestatē habentis ascenderit sup te.
locū ne dederis ei. **I**lle temerarius et
supb; uult ascendere. uult supbire.
s; etiā si te oppressū putauerit. i se-
ertulerit. tu ne dederis locū. **P**otesta'
quippe diaboli n̄ in temeritate illi'
atq; iactantia. s; in tua ē uoluntate.
Qui furabat̄ iam n̄ furet. **M**agis au-
tem laboret manib; suis qd̄ bonū
est. ut habeat annuicare ei qui in-
diget. **Q**uia hy qui i uite istius ne-
gotijs diuisant. prop̄t alim̄ta i ul' ne-
cessarios cogunt̄ aliqua uel emere ul'
uendere. & luc̄ de negotiatiōe sectari.
et difficile ē etiā eos qui actis passi-
omb; liberi s̄. fornicatiōe uidē i ido-
lata. adultio. i homicidio. hoc uitio
n̄ teneri. p̄pt̄a nē ephesios monet ne
sub occasione emolūm̄ta furtū emen-
tērant. furtū nomūas omē qd̄ al-

terius dampno querit. iustum autem
 esse ut manibus suis unusquisque operans
 victum labore accipiens. impietas non ha-
 bentibus. Neque uero ait. magis autem laboret
 operando manibus suis quod bonum est.
 ut non indigeat. et habeat victum. et nul-
 li molestiam exhibeat. sed laboret inquit
 manibus suis quod bonum est. ut habeat
 unum munus indigentibus. Qui ergo ad hoc
 tantum laborat ut ipse non egeat. et ce-
 teris ostendat manum. quamuis applaudit
 sed. tamen apostoli precepta non fecit. Potest autem
 et aliter intelligi qui furabatur iam non fu-
 ret et relictus. propter illud quod scriptum est de
 pseudopropheta. qui furantur sermone u-
 nusquisque de primo suo. et in euangelio. omnes
 qui uenerunt ante me fures fuerunt
 et latrones. et ad romanos. qui predicat non
 furandum furaris. quod furta prohibeamus
 facere spiritualia. Neque enim hoc quod sequitur.
 magis autem laboret operando manibus
 suis quod bonum est. ad uitam huius ne-
 cessaria digne referri potest. ut bo-
 num dicat quod periturum est. et ad mam-
 monam iniquitatis pertinet. Quamuis eni-
 m iustus labor opes habeat absque con-
 uersatione quesitas. satis habebit si
 non dicantur malum. ceterum bonum non po-
 terunt appellari. Igitur operatur bonum
 qui declinat a malo. et facit bonum. et
 operatur in agro anime sue ut spiritualibus pa-
 nibus impleat ut possit commodare esuri-
 enti et necessitate sustinenti. datus in te-
 pore cibaria seruus suis. Si autem ta-
 lis est qui operatur bonum. ergo et is qui furatur

consequenter uerba furatur et dogmata de
 furto uiuens. de furto sunt ceruicalia con-
 suens. et scripturarum pannos hinc in-
 de colligens. ut possit tunicam facere
 ascensam que de deorsum est non de sur-
 sum. Tunica enim ecclesie hoc est corpus et
 desuper ostenta est. et nulla ex parte con-
 sutilis. que non ab inimicis quidem
 sciendi potest. Omnis sermo malus
 de ore uero non procedat. sed si quis bonum ad
 edificationem oportunitatis. ut det
 gratiam audientibus. Bonus sermo est ad
 edificationem oportunitatis datus gratiam
 audientibus. qui docet uirtutes sequen-
 das. uitia fugienda. malus qui ad pec-
 cata prouocat. et peccatos magis incitat
 ad ruinam. Pro eo autem quod nos posui-
 mus ad edificationem oportunitati. hoc
 est quod grece dicitur *theopiac*. in latinis
 codicibus propter euphonia mutauit in
 terpres. et posuit ad edificationem fi-
 dei. Quotienscumque ex sermone nostro
 alius proficit. qui iuxta oportunitatem
 loci. temporis. et personarum edificat audien-
 tes. bonus de ore nostro sermo procedit.
 Quoties uero loquimur aut non in tempe-
 aut non in oportuno loco. aut non ut
 ouenit audientibus. toties sermo ma-
 lus procedit de ore nostro ad destruc-
 tionem eorum qui audiunt. Consideremus itaque
 quod loquimur. quia pro omni otioso uer-
 bo redditi sumus rationem in die iu-
 dicij. Et etiam si non ledamus non tamen edi-
 ficemus. mali ubi nobis luenda sit
 pena. Et nolite tristare spiritu

ss
ss
ss

b

li

ss

sanctū dei. in quo signati estis in die
redemptionis. **Q**uorū sancti sp̄s sic
intelligendū quom̄ ira. & somn̄. & ce-
terę ī humanā similitudinē passio-
nes. n̄ quo stristet sp̄s. & ullam p-
tationem diuinitas sentiat. s; quo
ex ūbis nr̄is dei discam̄ affectū. qđ
mererat quotiescūq; peccam̄. & defle-
at peccatores. Nam & saluator ī cor-
pe constitut̄ fleuit iher̄lm̄. et om̄e ho-
minū genus in p̄pha deplorat di-
cens. **H**eu in anima quia p̄t reue-
rens aīa. et qui corrigat int̄ ho-
mines n̄ est. om̄s in sanguine iudi-
cant. & in ezechiel opa quondā sc̄e
ciuitatis enumerās ait. in omnib;
istis cōstabas me. Signati autē sum̄
sp̄u dei sancto. ut & sp̄s nr̄ et aīa im-
primant̄ signaculo dei. et illā recipi-
amus imaginē et similitudinē. ad
quā in exordio cōditi sum̄. hoc signa-
culū sc̄i sp̄s iuxta eloquiū saluato-
ris deo imp̄mente signat̄. **H**ūc enī
ait signauit pat̄ d̄s. Signat̄ ḡ a pa-
tre spiritu sancto om̄s qui ex eo qđ
credidit deo. signauit quia uer̄ est
d̄s. **S**ui idcirco signat̄. ut seruet sig-
naculū. & ostendat illud in die redēp-
tionis purū atq; sincerū. & nulla ex
parte mutilatū. et ob id cū hīs nu-
merari ualeat qđ redēpti s̄t. **Explic̄**

Siber sed̄s. Incipit t̄rei-
atis abunde q; o paula et
eustochiū. de argum̄to epl̄e
pauli ad ephesios ī p̄mi li-

bri p̄fatione disserui. & sp̄sim ubi-
cūq; occasio data ē licet breuit̄ osten-
di qđ beatus apl̄s ad nullā eccl̄iaz
tā mystice sc̄pserit. et tā abscondi-
ta sc̄lis reuelauerit sac̄m̄ta. **N**e ḡ
qm̄ orationū ur̄arū. & sc̄e marcelle
fult̄ auxilio. t̄cum idē extremū in
eandē epl̄am dicto librū. iustū mi-
chi uidet̄ ut nōis quoq; ip̄ius ethymo-
logiā cū sensū quē supra exposui cō-
gruere doceā. **E**phesius in latinā lun-
guā int̄pretat̄ uoluntas siue cōsilū
meū in ea. uel certe aīa mea in ea. **U**-
oluntas. & cōsilū. et aīa dei ī eo ē qui po-
test dicē. ip̄se enī dedit in noticiā om-
niū. & cū incerta & occulta sapientie d̄i
illi fuerit reuelata testimoniū sc̄q̄t̄
loquentis. **I**nueni dauid de bethleem
filīū iesse uirū sc̄dm̄ cor meū. qđ faci-
at om̄s uoluntates meas. **I**stiusmodi
uirū & osce p̄pha significat dices. **Q**s
sapiēs & intelliget̄ hec. prudēs & ag-
noscet ista. **P**orro ut sciatis multā
ē distantia iusti simplicis iustiq; sa-
pientis. quale in resurrectione mortu-
orū singuli gl̄am cōsequant̄. atten-
dite. **E**t multi dormientū de limo-
t̄re resurgēt. hī in uitā et̄nā. & hī
ī obp̄briū & cōfusionē et̄nā. **E**t intelli-
gentes fulgebūt sic splendor firmam̄-
ti. & ex iustis multi sic stelle in et̄nā.
Fulgebūt inq̄t iusti stelle et̄nā. & in-
telligentes idē habentes scientiam
sc̄pturaz sic splendor celi. n̄ quo doc-
tus uir iustus qđ esse n̄ debeat. s; qđ

Nota
contra
de distan-
tia d̄i sim-
plicis & i-
sti sa-
pientis
et̄.

qui iustus est nisi fuit eruditus tam
 procul sit a sapiente iusto quam est stel-
 larum fulgor a lumine firmamenti. **Q**uod
 si quis meditatione legis tantum instruc-
 tus vitam suam negligit. neque audeat di-
 cere a mandatis tuis intellexi. iste qui
 si crastinum sonans. et cymbalum tinniens.
 et infatuatum sal. in stercore coculcan-
 dus est. **S**i autem detur optio singulorum. se-
 posito eo qui habet sapientiam absque in-
 ticia. magis ego uelim rectitudinem iustam.
 quam doctam malitiam. quia in alio licet
 minor. attamen gloria est stellarum lumini
 esse coequalem. in alio iuxta scientie pro-
 uectum maiora supplitia sunt. **P**otentis
 quippe potentem tormenta patientem. et ser-
 uus qui scierit uoluntatem domini sui
 et non fecerit. uapulabit multis. **H**ec do-
 circo dixi. ut docerem quare animam
 consilium. et uoluntatem dei ephesiorum uoca-
 bulum sonet. qui artum magicarum presti-
 gis derelictis. erroris zelum in uerita-
 tis studium transtulerunt. ob quorum sa-
 lute tanto paulus sudore pugna-
 uit. ut ad corinthios scriberet. **S**i
 secundum hominem ad bestias pugnaui e-
 phesi. quid michi prodest si mortui non re-
 surgunt. **Q**ue sunt iste bestie. **N**em-
 pe ille de quibus psalmista precatur di-
 cens. ne tradas bestiis animam offi-
 tentem tibi. **E**t alio loco. increpa feras ca-
 lam. **A**dusari enim noster diabolus tan-
 quam leo rugiens circuit. **Q**ui cum cerne-
 ret principem asie ciuitatem ad doc-
 trinam pauli de faucibus suis eripit.

totus satellitum suorum agminibus congregatis eum opprimere nitentibus. et impro-
 be se extollens uolebat quasi aquila po-
 nere super nidum suum. **Q**uod apostolus
 sentiens et omnium custodia seruans su-
 um cor. quippe qui ei non ignoraret as-
 tutias. post uictorias quidem sed non
 in cruentam uictoriam loquebatur. **N**on enim
 uolumus uos ignorare fratres de tribula-
 tione nostra que facta est in asia. quo-
 niam super modum grauati sumus super
 uirtute. ita ut tederet nos etiam ui-
 uere. **Q**uod autem per titicum epistola mittitur.
 ualde eiusdem epistole agruit sacramentis.
 de quibus et noui psalmi titulus prenota-
 tur. per archanaus filium. **T**iticus enim si-
 lens interpretatur. non precies margaritam
 ante porcos. nec dantes sanctum canibus. et libe-
 ad dominum loquens. in corde meo abscon-
 di eloquia tua. ut non peccet tibi. **O**m-
 nis amaritudo et furor. et ira. et cla-
 mor. et blasphemia auferatur a uobis.
 cum omni malitia. **A**maritudo contra-
 ria est dulcedini. **V**nde amari uulgo
 appellantur et dulces. **D**e quo et iheremi-
 as loquitur dicens. **E**t amaritudo tua
 ascendit super me. **F**uror uero incipiens
 ira est. et feruescens in animo indignatio.
Ira autem est cuius amaritudo et furor
 species sunt. que furore extincto desi-
 derat ultionem. et eum quem nocuisse
 putat uult ledere. **Q**ue quidem li-
 cet in deo sepe dicantur secundum illud do-
 mine ne in furore tuo arde me. ne
 in ira tua cor meum non sint probatioes ani-

55
55

in deo oputande sicut in nobis. q̄
in illo modata & ordinata s̄t om̄ia.
Et pena q̄ peccatores corrigunt. no-
stris uocib; appellat̄. Nos ū si irasci-
mur p̄bimur. et furore raptati
n̄ri ēē desinimus. **V**nde a nobis om-
nis amaritudo. i. furor. & ira. penit̄
auferenda s̄t. **H**am. i. illud eūḡly q̄
cumq; irat̄ fuerit fr̄i suo sine cau-
sa. reus erit iudicio. frustra addi-
tū est sine causa. quia n̄ cū causa
ocedit nobis irasci. manifestissime
ap̄lō n̄c dicente. om̄is amaritudo. i.
furor. & ira. tollat̄ a uobis. et t̄cesī-
mo sexto psalmo uniuersā om̄ionē
animi genālī auferente. q̄esce ab
ira & dimitte furorē. **S**i enī ira de-
siderat ultionē. omnis aut̄ ultio re-
ponē ei cupit malū aq̄ se lesā pu-
tat. i. x̄anus n̄ debet malū p̄ malo
reddere. s; uincē in bono malū. &
in uindictā et ego retribuā dīc̄ d̄n̄.
om̄is qui irascit̄ peccat. **I**ra quippe
iuri. iusticiā dei nō opat̄. **P**ost ama-
ritudinē. irā. furorē. recte clamor. q̄;
& blasphemia phibent̄ in nob̄. qui
a q̄ semel fuerit furore supat̄. ne-
cesse ē ut p̄siliat ad clamorē. et t̄-
bide fremens huc atq; illuc ī mo-
dū folij uentilet̄. & dicat. **O** rerum
iniqtas. om̄iusta uidita dei. i. ce-
tera que solent loq̄ qui p̄ indig-
nationi furorē mentis iudiciū p̄-
diderit. **P**orro blasphemia n̄ solū
apta ē. et de ira nascitur. s; absq; ira

sedata īte p̄ferit̄. si aut de mundi-
stius quosp̄ā gubernatione causēt.
& dicat. illud sic ēē n̄ debuit. hoc ū
ēē sic debuit. aut certe in ecclia cōsti-
tutus. & credēs in d̄m labat̄ in dog-
matib; que ignorare n̄ licitū ē. alit̄
de patre. i. filio & sp̄u sentēs quam
rei ipsi ueritas h̄t. n̄ ita credēs in
resurrectiōe mortuorū ut sc̄pt̄e do-
cent. ul̄ certe aliene iudens sapi-
entie. eū male sentire amemoret q̄
catholice fidei ē. & rurū hereticū
p̄ adulatione q̄ s̄ obsequit̄. catholi-
cū esse ostēdās. **V**e q̄ dicit dulce ama-
rū. & amarū dulce. **V**nde om̄i stu-
dio legende nobis sc̄pt̄e sunt. i. ī le-
ge d̄n̄i meditandū die ac nocte. ut
p̄bati trapezete sciam̄ q̄s nūm̄ p̄-
bat̄ sit. quis adult̄. **P**orro amaritu-
dinē. furorē. irā. clamorē. atq; blas-
phemiā sic tollam̄ a nobis. ut cum
om̄i malitia auferant̄. **M**alitia aut̄
ul̄ oīra uirtuti intelligenda ē. q̄m
alio noīe uitiū nominam̄. ul̄ maligni-
tatis. i. neqtia. que in īgnūsatōe et
calliditate sentit̄. **E**stote autē inu-
cē benigni. misericordes. donantes uo-
bismet ip̄is. sic d̄s ī x̄p̄o donauit no-
bis. **S**upra amaritudinē oīriā dul-
cedinē dixeram̄. quā n̄c ap̄l̄s alio ū-
bo ^{et h̄ogera} x̄p̄i h̄c tot̄ h̄ta. id̄. suauitatem
magis q̄m benignitatē uocauit. p̄ci-
piens ut om̄i amaritudine. i. furo-
re. ira. clamore. blasphemia & mo-
tu turbido. cū quadam frontē au-

steritate dampnatus. clemens sum? & blandi. et ad familiaritatem nostram ultro homines invitent? ut nullus ad nos formidet accedere? que familiaritas maxime ex misericordia comparatur. Nec statim prestantes aliis ipsi quod declinat? habere desistunt? Sequitur enim. donante vobis met ipsis? quia quod bene in alium fit? magis ei reponitur quam prestat. quod cui datum est. Qui miseret pauperum. ipse saturabit. et qui dat ei. deo fenerat. Vel certe ita accipiendum quod in eo quod suaves et misericordes sumus? et perturbationibus que nos inquietabant relictis. ad mansuetudinem temperantiamque transivimus. ipsis nobis datum sit et donatum? dum de malis in bonos vitam. et hec ipsa donant? nobis. que deus pater donavit in christo. Si enim omnis virtutes sequimur. omnes autem virtutes. sapientia. veritas. iusticia. mansuetudo. et cetera ad christum intellecta referantur. cum has virtutes habuerimus. ipsas nobis etiam nostro studio comparant? et habere nos facimur? quos nobis deus donavit in christo. Alius vero hic quod ait donantes vobis met ipsis simpliciter accipit. ut quoniam super dicitur. estote autem invicem suaves. sic et sic dicitur donantes vobis met ipsis. pro eo quod est donantes vobis invicem? ut quoniam deus nobis in christo nostra peccata donavit? sic etiam nos eis qui in nos peccaverunt dimittamus. Et adhibendum quod dimissio peccatorum in scrip-

turis donatio nuncupetur? illud sumit exemplum quod in luca scribitur. ubi uni creditori alius debebat quingentorum denarios. alius quinquaginta. quos utique accesserit. et ad interrogationem salvatoris ille qui interrogatus fuerat. respondit? maiorem gratiam illum habere. cui plus donatum sit. Dicit et in oratione dominica. dimitte. n. de. nos sic et n. di. de. n. Deus autem nobis donavit in christo. non extra positus? sed habitans in eo. quia pater in filio et filius in patre. nec statim ille in quo donat minor est ab eo qui ipse donat? quia et apostolus dicit. et ego siquid donavi vobis. in facie christi et dei. Estote ergo imitatores dei. sicut filii karissimi. Qui intelligit quomodo dictum sit estote perfecti sicut et pater vester celestis perfectus est? iste sciet quomodo sic dicat. estote imitatores dei. Et corinthiis quidem scribens ait. Imitatores mei estote. sicut et ego christus. Non enim poterat statim imitatores christi fieri? sed grande illis erat si imitacione apostoli possent imitatores christi existere. Epheisus vero quasi hys quos iam mysteria tanta docuerat non ait imitatores mei estote. sed imitatores dei. non quo minus sit imitatore christus esse quam dei. deus quippe christus est? sed quo aliud sit secundum hominem illum imitari. aliud secundum deum. Nam et si christum secundum carnem antea noveramus? sed sic iam nequaquam eum novimus secundum carnem. Loquitur et

55

ipse saluator. humilitate dispensa-
tionis ostendens. **Q**uocumque uiderit pa-
trē facientē. eadē hec facit filius si-
militer. non quo aliud celū et aliam
terram pat̄ fecerit. ^{ad} in similitudinē eorū
aliud celū. & alia terra. et elem̄ta a r̄
facta sūt. ^{et} cetera. s; quocumque op̄et̄ pat̄.
hec eadem op̄et̄. **I**n quo autē
similes dō possum⁹ fieri. sup̄ testa-
tus ē dicens. Donantes uobis. sic et
d̄s in xp̄o donauit uobis. **N**ō enim
puto qd̄ in ceteris quoque quocumque d̄s fe-
cit homo d̄m possit imitari. s; ubi
causa. ut quomodo ille clemēs ē. et
pluit sup̄ bonos et malos & reliq̄.
sic etiā nos bonitatem nr̄am sup̄ om̄es
hoīes effundam⁹. **Q**uod cū fecerim⁹. eri-
mus filij dilecti siue ipsius pauli.
siue qd̄ melius puto dei. **E**t am-
bulate in karitate sic et xp̄c dilexit
nos. & tradidit semetipsum p̄ nob̄.
oblationē & hostiā deo in odore sua-
uitatis. **Q**ui pro aliorū salute usq̄
ad sanguinē cont̄ peccatū dimicat
ita ut animā suā tradat p̄ eis. iste am-
bulat in karitate. imitās xp̄m q̄ nō
in tantū dilexit. ut crucē p̄ salute
omniū sustineret. **Q**uom̄ enī ille se
tradidit p̄ nobis. sic et iste p̄ quib⁹ po-
test libenter occubens. imitabit̄ eum
qui oblationē & hostiā in odore sua-
uitatis se tradidit. & fiet etiā ipse
oblatio et hostia dei in odore suauita-
tis. **F**ornicatio autē et om̄is imun-
dicia. aut auaritia nec noīet̄ in uo-

bis sicut decet sc̄os. et sp̄itudo. & stul-
tuloquum. aut scurrilitas que ad rē
nō p̄tinet. s; magis gr̄az actio. **N**isi
philosophorū quidā curin⁹ extitisset.
qui doceret omnē titillationē carnis
& fluxū seminis ex quocumque attritu
tactuque uenientē in tempe nō uitā-
dū. et n̄nulli sapientes secl̄i in hanc
tēp̄em et erubescendā heresim̄ sen-
sissent. n̄quā sc̄s apl̄s scribēs ad ephē-
sios ad fornicationē etiā omnē imū-
ditiā copulasset. & ad imunditiā iun-
xisset auaritiā. n̄ hāc qua pecuniam
cupim⁹ aggregare. s; illam de q̄ supra
dixim⁹. ne sup̄grediāt̄ et auarus in ne-
gotio fr̄em suū. qd̄ sc̄l̄ insatiabil̄ et
explet. p̄ om̄ia tēp̄itudinū gen̄a lasci-
uē discurrat. **S**ic decet sanctos inq̄t.
Ex quo sc̄s nō potest appellari. quocumque ex-
tra fornicationē in aliq̄ imunditia
et auaritia uoluptatū que se delectant
r̄int iuenit̄. **S**i quis autē arbitrat̄ a-
uaritiā non illo sensu accipiendā ēē
quo dixim⁹. det causas q̄re int̄ forni-
cationē et imunditiā. & turpitudinē
et stultuloquum. et scurrilitatē mediā
auaritiā ext̄ ordinariē posuerit.
Porro stultuloquum ēē estimo nō solū
eorū q̄ aliq̄ narrāt tēp̄ia ut risū mo-
ueant. & fatuitate simulata magis
illudāt eis quib⁹ placē desiderāt. s;
etiā eorū q̄ sapientes secl̄i putant̄. et
de reb⁹ physicis disputantes dicāt se
harenas litrorū. guttas oceani. et ce-
lorū spatium. t̄reque punctū liquido com-

es sc̄s
possit ap-
pellari.

”
”
”
”

”
”

¶

hen
 predisse. **Et** et in ecclia stultiloquiū.
 siq̄s celū putet fornicis more curua-
 tum. ysaie quē n̄ intelligit sermone
 deceptus. solū quoq; icelis positū. et
 sup eo sedere deū. et in ritū impato-
 ris & iudicis angelos stare in cœuitu
 q̄ ūbis iubentis obtempent. et iduūsa
 mittant officia. **S;** quia sequit̄ stulti-
 loquiū scurrilitas. magis stultiloq̄ū
 ad fatuas & iēptas fabulas trāsferendū.
Int̄ stultiloquiū aut̄ & scurrilitatē h̄
 int̄ est. qd̄ stultiloq̄ū nichil in se sapi-
 ens & corde hōis dignū h̄t. scurrilitatē
 ū de prudenti m̄te descendit. & subito
 appetit quedā uel urbana uerba. uel r̄-
 tica. uel t̄pia. uel ficta. quā nos ioculari-
 tatē alio ūbo possum̄ appellare. ut risū
 moueat audientib;. **Verum** & hec a uir̄
 sc̄is penit̄ ppellenda. quib; magis a uen̄
 flere atq; lugere. ut in hebraico q̄: euū-
 gl̄io legimus dn̄m ad discip̄los loquen-
 tem. et nunq̄. inquit leu sitis. n̄ cum
 fr̄m ūr̄m uideritis ī karitate. **U**idet̄
 huc usq; nich̄ extra ppositū. & extra cō-
 sequentiā. utriq; ordinis intulisse. **Ve-**
 rum hoc quod sequit̄. & infine posi-
 tū est. s; magis gratiæ actio. querat
 aliq̄s & dicat. quid s̄ uelit post forni-
 cationē phibitā. & immunditiā. & lasci-
 uiā. & turpitudinē. & stultiloq̄um. &
 scurrilitatē. gratiæ actio. **S**i enī se-
 mel ei liberū fuit ponē quamcumq;
 uirtutē. potuit dicere. s; magis iusti-
 cia. ueritas. dilectio. **Q**uom̄ autē hoc
 insequēs ē. ita etiā illa insequen-

ad r̄ ser-
 it̄ stultilo-
 q̄ū & scurr-
 rilitatē.

ua ē potuissent. & eadē licentia or-
 dinē non haberent. forsitan q̄ gr̄æ
 actio hoc loco n̄ ista ē noiata. iuxta q̄
 gr̄as agim̄ deo. s; iuxta q̄ grati siue
 gratiosi. & falsi apud homines appel-
 lam̄. **Stultiloquiū** enī et scurrilā. esse
 n̄ decet xp̄ianū. **Decet** autē sermo
 nē et̄ sale ē aditū. ut gr̄am apud
 audientes habeat. **Et** quia n̄ ē osue-
 tudinis n̄ int̄ doctos quosq; apud ḡ-
 cos eucharitiā. ad distinctionē eucha-
 ristie dice. hoc ē gratiosū esse. & agē
 gratias. p̄pt̄ea puto apl̄m q̄si hebre-
 um ex hebreis uerbo usū uulgato
 & sensū suū altius significatiōe ūbi
 explicare uoluisset. maxime cū apud
 hebreos gratiosus & gratias agēs uno
 ut aiūt sermone dicat. **U**nde & ip̄ū
 b̄is puto ita sc̄ptū. **ty NH Y X A P I C**
TOC. ETEIPI. AN API AO 4 A N. muli-
 er grata suscitāt uirō gl̄am. p̄ eo qd̄
 ē gratiosa. **V**iderem̄ uim facere sc̄p-
 ture. & gr̄as agentē mulierē. p̄ gra-
 tiosa audact̄ accipe. n̄ & cet̄ editio-
 ne cū nr̄a opinione agruerēt. **A**q̄la
 & simmach̄ & theodotion ita posu-
 erūt. **ty NH X A P I C TOC.** id̄: mulier
 gratiosa. & n̄ **ty X A P I C TOC.** qd̄ ad ac-
 tionē p̄tinet gratiæ. **H**oc enī sci-
 tore. quia om̄s fornicator. aut imū-
 dus aut auar. qd̄ est idolor̄ seruit̄.
 n̄ h̄t hereditatē ī regno. & r̄ di. **N**o-
 tandū qd̄ sex uitis sup̄ phibitis.
 fornicatione. immunditia. auaritia.
 t̄pitudine. stultiloq̄o. scurrilitate.

H
 9

ss
 ss
 ss
 ss

nunc tantū tria posuerit. fornicati-
onē. immunditiā. auaritiā. quib; q̄
fuit obnoxii. hereditatē in regno. x̄
r̄ dī habere n̄ possit. Si enī ita stul-
tiloq̄ r̄ scurra alieni essēt a regno
dei quom̄ tres q̄s specialit̄ separa-
uit. uideret̄ sententia eē crudel̄. nō
ignoscē imbecillitati fragilitati hu-
mane. cū etiā p̄ iocū nos dicta dāp-
nassent. Cui enī in sermone n̄ labi-
t̄ p̄fectus ē. Neq; ū ista dicente lo-
cum stultiloquio r̄ scurrilitati dam-
dū n̄ excludunt a regno. q̄m apud
patrē diuise s̄t mansiones. r̄ stella a
stella differt iḡla. sic r̄ resurrectio
mortuorū. q̄muis aliq̄s a fornicatio-
ne. immunditia. atq; a lasciuia alien-
sit. tam̄ si stultiloq̄ r̄ scurra fuerit.
n̄ tenebit eū locū quē possessur̄ erat.
si hec uitia n̄ haberet. Respondeat
quis. esto. stultiloq̄m. r̄ scurrilitatē
non eundē habēt reatū quē fornicati-
o. immunditia. & auaritia. nunq̄d̄
t̄pitudinē cū ib; superiorib; debuit no-
minare. Ad qd̄ dicendū turpitudi-
nē hic significare absconditā cogita-
tionē. cum inflamat̄ sensus n̄r ad
libidinē. & carnis uitillatioib; anima
ignita succendit̄. & nichilomin; dei
timore r̄ m̄tis iuditio refrenat̄. De-
nuq; etiā sup̄ absq; t̄pitudine tā ap-
pellauit dicēs. fornicatio aū & om̄s
imunditia & auaritia n̄ noiet̄ iuo-
bis. & deincep; t̄pitudō cū stultilo-
q̄o r̄ scurrilitate numerata ē. Et qm̄

stultiloquiū & scurrilitatē. sic r̄ ista t̄pi-
tudo n̄ p̄dit. nec in p̄petuū excludit
a regno. Quia ū et in superiorib; ex eo
qd̄ alibi legeram; ne sup̄grediat. r̄ a-
uar; fraudet ī negotio fr̄em suū. dix-
eram; auaritiā p̄ adultio positā. que-
rim; id qd̄ n̄c dicit̄ auarus qd̄ ē ido-
lis seruiens. utrū cum ulla ancū uul-
gata interpretatiōe consentiat. Inuenim;
ī locis plurimis p̄pharū idolatā forni-
cationē appellatā. fornicabant̄ inq̄t p̄
idola sua. & spū fornicatiōis seductis.
Potest itaq; fornicatio r̄ sup̄ idolatri-
a intelligi. Sin ū auar; ille accipit q̄
pecuniā ut cūq; d̄rens. nūmos p̄fas
r̄ nefas habē desiderat. r̄ pleno saccu-
lo delectat̄. iste idolatria in eo ē. quia
sculpturā ip̄ius nūmi colit. r̄ idola
in eis celata ueniat. Et uoratiū deus
uent; est. ita cupidorū q̄. iustissime
pecunia d̄s dici potest. maxime cū
in alio loco ap̄ls cupiditatē idolatam
uocet. Ad hec uidendū quid sentire
uoluerit dicēs in regno. x̄ r̄ dei. utrū
nā aliud regnū. x̄pi. & aliud dei. an
idem regnū sit patris r̄ filij. Et si q̄
dem dixisset ī regno filij r̄ patris. p̄fi-
liū uenirem; ad patrē. r̄ licet eēt di-
uītas p̄sonarū. tam̄ eēt regnantū
una maiestas. n̄c ū cū dixerit ī reg-
no. x̄ r̄ dei. ipsū d̄m & x̄p̄m intelliga-
m;. quia r̄ cū tradidit regnū d̄o &
pat̄. n̄ erit pat̄ om̄ia ī om̄ib; s̄; d̄s
om̄ia ī om̄ib;. Vbi autē d̄s ē. tā pat̄
qm̄ fili; intelligi potest. Porro quod

de patre & filio dicimur et hoc idem de
 spu sancto sentiamur. **N**emo uos deci-
 piat manibus uerbis. Propter hec enim ue-
 nit ira dei in filios diffidentie. **V**erba
 que decipiunt atque supplantant inania
 sunt. et uacua. Que uero edificat audientem.
 plena. cumulata. offerunt. **Q**uia ergo sunt ple-
 ri que non futura sunt pro peccatis esse supplicia. non
 extrinsecus adhibenda tormenta. sed ipsi
 peccatum et conscientiam delicti esse penam.
 dum uermus in corde non moritur. et in aere ignis
 accenditur in similitudinem febris.
 que non torquet extrinsecus egrotante.
 sed corpora ipsa corripies punit. sine cru-
 ciatu fornicatio adhibito que possidet.
 Has itaque persuasiones et decipulas frau-
 dulentas uerba inania appellauit et
 uacua. que uidentur florere quando habent
 sermonum et blandiri peccantibus. sed dum
 fiduciam tribuunt magis eos ferunt ad et-
 na supplicia. quia de nulla re sic iras-
 cit deus. quomodo si peccator superbiat. et e-
 rectus et rigidus non flectatur in fletum. nisi mi-
 sericordiam postulet pro delicto. **P**ropter
 hec enim uenit ira dei in filios diffiden-
 tie. siue insuasibilitati. **A**n ^{anotata} h^{ic} est
 enim magis a suasioe. quam a fiducia edi-
 uisio intelligi potest. **I**nsuasibilitati autem
 siue filij diffidentie sic dicuntur quomo-
 do filij perditionis. et filij fornicationis.
 et filij mortis. et filij gehenne. et cetera
 his similia que in uariis scripturarum locis
 inuenire profacile est. **N**olite ergo effici com-
 participes eorum. **P**articeps fit diffiden-
 tie filiorum. qui in fornicatione. et inmundi-

q. dicit

de
de
de

tia. et auaritia propter que uenit i-
 ra dei super filios diffidentie reperit.
Et particeps quidem eorum est. ab eo quod par-
 ticipat et communicationem habet malorum o-
 perum. **C**omparticeps uero is appellatur. qui
 cum alijs est particeps. et in participate in-
 telligitur et particeps in participate uero non
 statim tenetur et comparticeps. **D**iligenter
 observa uerbum comparticipis atque parti-
 cipis. **P**uto enim in scripturis participem
 in bona parte. comparticipem in malam
 semper accipi. **V**erbi gratia. **P**ropter quod un-
 xit te deus deus tuus. oleo exultationis pro
 participibus tuis. **E**t in alio loco. **P**arti-
 cipes enim facti sumus. si tamen principium
 substantie usque ad finem firmum
 tenuerimus. **P**orro non memini me ali-
 bi legisse excepto presentia loco comparti-
 cipem. et tamen manifestum est hic non
 in bona parte sed in contraria positum.
Gratias enim aliquando tenebre. nec
 autem lux in domino. **S**i possibile est ut in
 luce tenebris. non est secundum quosdam hereti-
 cos natura que peccat. et recipere nequeat
 salutem. **I**nterrogemus ergo eos qui illa con-
 fingunt. utrumnam omnes impij tene-
 bre sint necne. de quibus quidam cum
 propter malitiam tenebre uocarentur
 ad meliora uisum. nec lux appellerentur
 in domino. **S**ic autem iusti sunt lumini mundi.
 sic impij consequuntur tenebre uocabuntur.
Et iusti quidem cum sint lumini. uide-
 bunt lumini in lumine. in iusti autem
 cum sint tenebre. ipsi sunt sedes in tene-
 bris. et nichil uident. **Q**uorum differen-

Et sic particeps
et comparticeps

ss
ss

tiam in se atq; distantia ex fruc-
tib' intelligimus. **O**mnis eni q' opa-
t' malu' odit luce' q' n' ueniens ad lu-
cem tenebrosus e' et filius noctis atq;
tenebrae. **Q**ui u' opat' ueritate' et ilu-
cem uenit: lux e' filius lucis et diei.
Lucentes aute' siue tenebrosi' de cor-
dis uel lumie' ul' teneb's cognoscunt.
Sup' hec querendu' ne forte ad dis-
tinctione' eoz q' lux su't: s; n' lux i do-
mino. de iustis dicat' ne aut' lux
i dno. **D**ecent' quoq; ephesijs q' ad sci-
entia' summa' ascenderat' scribit' qd' sit
lux i dno. **H**ec u' tenebre' ipe uertit'
tur i luce' aut lux i teneb's comuta-
t' s; h' qui ab eo qd' su't. nom' q; ul'
uirtutis meruere ul' uirtu' si uersi
fuerit de alio i aliud ^{omnino} **o**mnino **n**ya oc h'
reb; aquib' possident' ul' tenebrae
ul' lucis uocabulu' sortientur.

Ut filij lucis ambulate. **S**i ds
lux e' et tenebre' i eo n' s't: filij dei
filij lucis s't. **N**ec n' si xpc lux uera e'
filij q; eius ad q's loquit' dices. filioli
mei adhuc modicu' uobiscu' su't filij
uere lucis s't. **E**x quo intelligit' eosde' fi-
lios ee' dei patris: qui s' x' ihu. **F**ruct'
eni lucis e' in omni bonitate. et iusticia et
uirtute. **A**d istus martione' q' iustu'
dm a bono sepatat' et putat creato-
re ee' iustu': aliu' u' nescio que cuius
xpc qui uenit fili' sit. bonu' tantu'
m ee' dm: hoc testimoniu' pferam.
Siquidem fruct' lucis n' solum i boni-
tate e': s; i iusticia et uirtute. **U**bi itaq;

bonitas e' i iusticia. **E**t ubi iusticia
ibi consequent' et uirtas. **A**pu'd bonu' g' e' pa-
tre ut h' ipe quoq; fatent' e' bonitas
uirtas. **U**bi aute' bonitas et uirtas: apud
ipsu' et n' apud aliu' ut ne apl's docet.
iusticia e'. **I**ntelligat q; martion' ipm
xpm bonitate' ueritate' et iusticia' num-
cupari: bonitate' in eo qd' n' sedm opa.
s; secundu' miam det gratia' credenti-
bus i se. iusticia' i eo du' unicusq; i'bu-
it qd' meret'. porro uirtate'. du' ipe so-
lus causas creataru' omniu' reru' q; cog-
noscit. **P**robantes quid sit benepla-
citu' deo. **O**mnia faciendo cu' consilio ut
cauti atq; solliciti ea tantu' que scim'
de'o placere faciam'. in modu' pruden-
tissimi trapezete: q' minusina n' solu'
oculo s; et pondere. et tinnitu' pbat. **E**a
u' i hoc loco atq; eloquij uidet' tbat'.
et tota scate' sententia. sic m' uidetur
ordini sermo reddend'. **N**olite g' fieri
coparticipes eoz: pbantes qd' sit be-
neplacitu' deo. **E**t si em' eratis aliqui
tenebre'. ne aut' lux estis i dno: q'
si filij lucis ambulate: fruct' lumi-
nis ostendentes i omni bonitate. et ius-
ticia. et uirtute. **E**t nolite communicare
opib' infructuosis tenebrae. **E**t ad
galathas nom' fruct' in spu' opis u'
posuit i carne dices. **M**anifesta aut'
s't opa carnis: que s't fornicatio. et re-
liqua. **F**ruct' u' spu' e' karitas. gaudium.
pax. et c'. **P**orro i'p'sentia' opa tene-
brae infructuosa appellauit: qb; qui
ea fecerit comunione' sociantur.

Magis autē et arguite. Int̄ cet̄a man-
 data etiā peccantes posse arguere. **S**; hoc ille
 maxime libertatis ē. **S**; hoc ille
 potest face qui n̄ meret̄ audire.
 ypocrita ecce p̄mū trahem de oculo
 tuo. et tē poteris eicere festucā de
 oculo fratris tui. Quāobrem et p̄ph̄e
 nulla ip̄i peccatorū sordē p̄illuti. n̄
 cauteriatā habentes sciētiā. pote-
 rant ceteros arguere delinquentes.
 Ex quo aiādūtendū eum arguere po-
 se qui ip̄e n̄ redarguat̄ in semet-
 ipso. **Q**ue enī fiunt ab eis occulte.
 turpe ē et dicere. **N**on in uidet̄
 sermonis stare oertus. ut id qd̄ n̄
 dicit̄. que enī occulte fiūt ab ei' ex
 superiorib; pendeant. et sciri possit
 ad q̄s potissimū referendū sit. nisi
 forte alti' reddat̄ ip̄baton. et ad fili-
 os diffidentie copulet̄. ut sonare
 possit. que enī occulte fiūt a filiis
 diffidentie. turpe ē et dicere. que s̄
 fornicatio. et imunditia om̄is. iaua-
 ritia. **O**m̄ia autē a luce arguta ma-
 nifestant̄. **O**mne enī qd̄ manifesta-
 tur lux ē. om̄ia. hant̄ dubiū qn̄ ea
 que occulte fiūt a filiis diffidentie.
 Hec enī a luce arguta manifestant̄.
 Lux autē arguit ea que p̄us erant
 tenebre. et postea facta sunt lum̄ in
 dño. ut ex eo qd̄ corripunt̄ mutant̄
 in melius. et mutata manifestent̄ in
 publico. et publicata sūt lum̄. quia
 om̄e quod manifestat̄ lux ē. **P**rop-
 t̄ quod dicit. **S**urge q̄ dormis et ex-

urge a mortuis. et illuminabit te
 xpc. siue oriet̄ t̄ xpc. **Q**m̄ opa tene-
 brarū a luce arguta manifestant̄. in
 lucē hys que arguta fuerāt trās-
 mutatis. dicit̄ dormientib; et mor-
 tuis eo qd̄ opa fecerūt tenebrarū
 surge qui dormis. et exurge a mor-
 tuis. **Q**uerat aliq̄s q̄s nā sit iste q̄
 dicat̄ surge q̄ dormis. et exurge a
 mortuis. aut cui' testimonio sit ab-
 usus. **E**quidē simplici q̄ responsio-
 ne atent̄ ē. dicit̄ in reconditis eius
 p̄ph̄is ex hys que uocant̄ apocrypha
 hec lecta in mediū ptulisse. sic in a-
 lijs q̄ locis illū fecisse manifestū ē.
 n̄ quo apoc̄ta p̄parit̄. s; q̄ arati. e-
 pimenudis. et menand̄ tota que sc̄p̄
 sere sūt sc̄a. quia eos uera aliqua dix-
 isse testat̄ ē. **A**lius uero q̄ sit in eo co-
^{propheta p̄ph̄ia}
 non est. **I**a. sp̄c sc̄i apl̄s figurauerit.
 ad exhortationē penitentie hec dic-
 ta memorauit. ego certe sc̄dm̄ pay-
 ptacula meā om̄s editioēs ueterū
 sc̄pt̄arū. ip̄a q̄; hebreorū uolum̄ia di-
 ligent̄ euentilās. n̄quā hoc sc̄ptū
 reipi. n̄ forte dicam̄ quom̄ olim p̄-
 phete in oratione p̄pli loquebant̄. hec
 dicit̄ dñs. et qm̄ dñs locut̄ ē. ita et
 apl̄m̄ sp̄u sc̄o plenū repente in uerba
 que in se xpc loquebat̄ erupisse atq;
 dixisse. hec dicit̄ dñs. **N**ec n̄ et illud
 dissimendū. qm̄ uni atq; eidē dicat̄
 qm̄ uiuenti. surge q̄ dormis. et qua-
 si mortuo. et exurge a mortuis. **I**gi-
 tur q̄a et sp̄c ē hominē. que semp

ss
ss

in bonam partē scriptū meminim?
 et aīa. cui? i infirmitates i mortes le
 gum? peccato? id qđ nē dī surge q̄
 dormis. referat ad sp̄m. et qđ seq̄t̄
 erurge a mortuis. aīe coap̄et. Aīa
 enī que peccauit. ip̄a mouet̄. Sp̄c
 autem mortē. nunq̄. omīno legi
 mus. **C**pc̄ ḡ lux uera oriet̄ ei qui
 resurreverit de somno. i ex mor
 tuus fuit suscitatus. Scio me audi
 se quendā de hoc loco in ecclia dis
 putantē. qui in theatrale miracu
 lum nunq̄. ante uisā formā p̄plo
 exhibuit ut placet. testimoniū
 hoc inquis ab adā dī in loco cal
 uarie sepulto. ubi crucifix̄ ē dñs.
 qui caluaria idēo appellat̄ ē. qđ
 ibi antiq̄ hoīs eēt conditū caput.
Illo ḡ tempe q̄ crucifixus — dñs
 sup̄ eius pendebat sepulchrū hec
 p̄ph̄ia cōpleta ē dicēs. surge adā
 qui dormis. i erurge a mortuis? et
 n̄ ut legim̄ ^{ep̄naḡiēso} ^{q̄ temp̄ ier̄} **ε**μ̄ιϵϵ ^ει **κο**ιϵ **χ**ρ̄ε.
 id: orietur t̄. xpc̄. i; **ε**μ̄ι **ψ**α **ε** **κ**ο̄ι.
 id: attinget te xpc̄. quia uidē tac
 tu sanguinis ipsius i corpis depen
 dentis uiuificetur atq; asurgat. et
 tē typū q̄ illū ueritate cōpleri. qñ
 helyseus mortuus mortuū suscita
 uit. **H**ec utin̄ uera sūt n̄ne. lectoris
 arbitrio derelinquo. **C**erte tē dicta
 i p̄plo placuerūt. i quodā plausiua
 tripudio sūt suscepta. **V**nū qđ scio
 loquor. cū loci istius int̄pretatio
 ne atq; uertu. sensus iste n̄ con

uenit. **V**idete ḡ qm̄ caute ambule
 tis. n̄ ut insipientes. s; ut sapientes.

Recte ephesius dī ut caute ambulēt.
 q̄ habebāt exercitatos sens̄ ad discer
 nendū bonū & malū. & p̄bant̄ oīa.
 id qđ statuerāt bonū esse retine
 bant. **Q**ui aut̄ uidet qm̄ ambulet. &
 qm̄ caute figat gradū. ne forte offen
 dat ad lapidem pedem suū. & dic. lu
 cerna pedib; m. v. t. d. utiq; sapiens ē.
Non enī puto idiotā quēpiā si uelit
 ambulare caute posse hoc imple
 re p̄ceptū. quia sapientib; i n̄ insipi
 entib; impatiū ē. **E**rgo intelligimus
 i p̄cepta moralia que pleriq; mani
 festa arbitūt. ex eo qđ in xvij psal
 mo dī. mandatū dñi lucidū. il. o. in
 digere prudenti i cōspecta expositi
 one. quia lucidū illud p̄ceptū eoy il
 luminat oculos. q̄ insipientia derelic
 ta. se studijs sapientie manciparūt.

Redimētes temp; qm̄ dies mali sūt.
Qui sapiēs ē & idcirco caute ambulat.
 redimit temp;. Temp; aut̄ redimit.
 q̄a dies mali sūt. **Q**n̄ in bono ope tē
 pus asinum? emim̄ illud i p̄puo
 facim; qđ malitia hominū uendi
 tū fuerat. **N**emo aut̄ uite hui; que
 rēs necessaria. i de diuitijs i sollici
 tudinib; q̄s eūgl̄m spinas nuncupat
 cogitās. potest s; temp; redimē. **R**edi
 mētes aut̄ temp; qđ in dieb; malis
 ē. quodā m̄ immutat̄ illud. i die; ma
 los i dies bono; utim;. i facim; illo; n̄
 p̄senti; seclī s; futū. **P**otest i alit̄ loci;

iste ad iller. **U**os epbesij quib; de som-
 no facti istius surgentib; sol iusticie
 ortus e xpc. caute ambulate atq; prv-
 dent. q; abiecta isipientia tenete sa-
 pientia p qua possitis n cu uarieta-
 te tempoy comutari; s; diuisitate
 tempum uobis unu temp efficere.
Et quia st plurime psecutione; in
 principio quippe fidei p modu co-
 tidie uerabantur eccle. unu tenete
 cursu. **E**t hoc scitote seruandu ut
 n in more stulti quasi luna mute-
 mini; s; quod semel cepistis firma-
 mte teneatis. ne uidet psecutone; in-
 dice si uideritis. et uos cu iudice vo-
 luntate mutemini. **R**ursu si alius
 dogmatis urt laudator aduenerit
 uos fateamini xpianos. s; qd estis
 omni tempe seruate. **A**liqd; de septu-
 ris ponam; exempli. ut qd dicio;
 manifestus fiat. Joseph unu ppo-
 situ habebat placere deo. hoc nul-
 la uarietate tempu immutatu e.
 n frum iuidia. nec conditioe serui-
 tutis. nec etatis illecebs. nec dne p-
 missis. n squalore carceris. n post
 ea timore egypte potestati; s; ser-
 semp un; fuit. u uarietate ut dixim;
 tempie s; redimes. malos dies utit i
 bonos. **H**oc idem u de iob sentiendu.
 qd p uaria temptamta uerat. n diuiti-
 is. nec dapnus. n orbitate. n uulne.
 n expbatione amicoz. n solitudine.
 n postea bonoz omiu restitutione
 mutat e. **R**edemerat cui s temp;

q; dies malos fecat bonos. **P**ropt
 qd nolite effia imprudentes. s; in-
 telligite que sit uolunta; dny. **Q**a
 temp; malu e. i sic sup dixim; re-
 dimendu. appetenda sapia e. ut p
 illa intelligere ualeamus q sit uo-
 luntas dny. **N**on eni possum; caute
 ambulare. n pus itellecta uolunta-
 te dei. **I**n omi g ope pmu osidan-
 du quid uelit deus. q; habito iudi-
 cio. id postea faciendu qd illi pla-
 cere fuerit copbatu. **E**t nolite in-
 ebriari uino inq; e luxuria. s; im-
 plemini spu sancto. **Q**uoni n pos-
 sum; duob; dnis seruire. do q; man-
 mone. sic n possum; spu impleri pa-
 rit q; uino. **E**ni spu implet. habet
 prudentia. mansuetudinem. uere-
 cundia. castitate. q; uino. **H**ic isipi-
 entia. furor. peccitate. libidine.
Hec quippe estimo uno uibo signi-
 ficare. luxuria. **Q**d si quida intel-
 ligeret. nq; me temitatis u herese-
 os arguisset. qd iuuginitate ser-
 uanda dixerim uinum adolescen-
 tib; declinandu. q; n nuttenduo;
 sup flama oleu. nec natalem car-
 nis ardore fontis uoluptati au-
 gendu. **P**otest au unu inq; e lux-
 uria u illud accipi de q in cantico
 moysi dr. fel draconu. uinu eoz. y
 furoz aspidu insanabil. qd omis
 q seculi istius cogitatioe st ebry
 bibt u isanuit. u uomit u picipi-
 tes corruit. u iuxta laphitaru

ss
 ss
 ss
 ss
 ss
 ss

centaurorumque fabula in mutuū ferūt
extitū. huic uino illud uinū contrari
um ē: quod dñs nobiscū in regno
suo se ē bibiturū rēpmitit. fre
quent̄ annotauim⁹ nom̄ spē absq; ad
ditam̄to in bona parte positū: quod
quidem etiā n̄c obseruandū uidet̄.

ss
ss
ss

Loquentes uobis met ip̄s i psalmis y
ymnis. ⁊ canticis sp̄ualib⁹ cantantes
⁊ psallentes i cordib⁹ ur̄is dño. **Q**uē
abstinerit ab ebrietate uini i quo
ē luxuria. ⁊ p hoc sp̄u fuit implet⁹.
iste om̄ia spiritualit̄ potest accipe:
psalmos. ⁊ ymnos. ⁊ cantica. **Q**uā
int̄ sit int̄ psalmū. ⁊ ymnū et can
ticū. in psaltio plenissime discim⁹.
Hunc aut̄ breuit̄ ymnos ēē dicen
dū. qui fortitudinē ⁊ maiestatem pre
dicant dei. et ei⁹ semp beneficia l̄ fac
ta mirant̄. quod om̄s psalmi conti
nent. quib⁹ altā ul̄ ip̄positū ul̄ sub
iectū est. psalmi aut̄ p̄p̄e ad ethicū
locū p̄tinēt. ut p organū corpous
quid faciendū ⁊ quid uitandum
sit nouerim⁹. **S**ui ū de superioribus
disputat. ⁊ centū mundi omni
umq; creatarū ordinē atq; concor
diā subtilis disputator edisserit. is
te canticū sp̄uale canit. **V**el certe
ut prop̄t simpliciores qd uolunt elo
quim⁹. psalmus ad corp⁹. canticū
ad mentē refert̄. **E** canē ḡ ⁊ psallē
⁊ laudare dñm. magis aiō ḡ uoce
debem⁹. **H**oc ē quippe qd dicit̄. can
tantes ⁊ psallentes i cordib⁹ ur̄is

ad resit
re psal.
y ymn
y can
ne v o.

dño. **A**udiāt hec adolescentuli. audi
ant hy quib⁹ psallendi in ecclesia offi
tiū ē. deo n̄ uoce s; corde cantandū.
nec i tragediay modū gutt̄ ⁊ fauce
dulci medicamine colluenda. ut in
ecclesia theatricalis moduli audiant̄ ⁊
cantica. s; i timore. i ope. i scientia sc̄p
turay. **Q**uāuis sit aliq̄s ut solēt illi
appellare. κακοι φωνηοι. si bona o
pera hui⁹. dulcis apud dñm cantor ē.
Sic cantet serit⁹. x. ut n̄ uox canenti⁹
s; ūba placeāt que legunt̄. ut spē
malus q̄ erat in saul eiciat̄ ab his q̄
ab eo similiter possident̄. et n̄ int̄duca
t̄ in eos q̄ de domo di scenā fecē po
puloꝝ. **G**ras semp agente⁹ p omnib⁹
in noīe dñi nr̄i ihu x. do ⁊ patri.

Huc simile quid in eplā ad thessalon
censes scriptū est. semp gaudete. si
ne intermissione orate. in omnib⁹ gr̄as
agite. **Q**uā p̄ceptū ille solus c̄todire
potest. qui prudentiā nouit etiam
quinq; passerēs q̄ uendunt̄ dipon
dio gubernari. q̄rū un⁹ n̄ cadet in la
queū sine pat̄s uoluntate. **Q**uā
aut̄ gratia agente⁹. ⁊ semp ⁊ p omnib⁹.
dupliciter ē int̄uendū. ut i om̄i tem
pe. ⁊ p omnib⁹ que nobis accidunt
deo gratia referam⁹. ut n̄ tantū p
his que bona putam⁹. s; etiā q̄ nos
coartant. ⁊ cōtra nr̄am uenit̄ uolum
tatē. in dei p̄conuū leta mēs prum
pat. ⁊ dicamus. nud⁹ exiui de utō
mat̄s mee. nud⁹ ⁊ redeā. sic placuit
dño ita factū ē. sit nom̄ dñi bene

dictū. **H**ec actio gr̄arū. apud pru-
 dentes uiros & gen̄alit̄ et specialit̄
 obserua-tur: gen̄alit̄. ut gr̄atia agi-
 m̄ dō qđ nobis sol̄ orit̄. dies cr̄it-
 nox mutat̄ in regem. splendore lu-
 ne tenebre tempant̄. & ortu occasu
 q; stellaz tempa mutant̄ & redeunt̄:
 qđ nobis seruiūt pluvie. tr̄a par-
 turit. elem̄ta famulant̄. qđ tante
 aīalū uarietates. ul' ad uehendū
 ad opandū. P ad uescendū. ul' ad te-
 gmen. ul' ad exemplū. uel ad miracu-
 lum date s̄t. & ad extremū qđ nati
 sum̄. qđ subsistim̄. qđ in mundo q̄
 si ī quada domo potentissimi patris
 familias pcuracionē gerim̄. et totū
 q̄cquid in mundo ē. nost̄ causa intel-
 gum̄. percreatū. **S**. hoc & iudeus facit. ^{speciali-}
 et publican̄. & ethnic̄. ^{ū qđ inder}
Xpianoy ip̄a ^{beneficis}
 uirtus ē & in hys que adūsa putan-
 t̄ referre gr̄as creatori. si dom̄ cur-
 erit. si amantissima uxor. & filij. uel ^{accidunt}
 captiuitate. ul' ueneno. ul' naufragio ^{gulari}
 int̄cepti sint. si diuitias p̄s̄ptione
 pdidim̄. si sanitatē innumerabiles
 morbi. & semp̄ expectanda miseris po-
 dagre debilitas fr̄egerit. **Q**ui s̄ sanc-
 tiores uident̄. solēt dō referre gr̄as
 qđ de piculis ul' de miseris lib̄ati
 s̄t. s; iuxta aplm̄ hec ē uirt̄ mari-
 ma. ut ī ip̄is piculis & miseris dō gr̄e
 referant̄. & semp̄ dicam̄. **B**ndictus
 ds̄. m̄noza me scio sustine qm̄ me
 reor. **H**ec ad mea peccata parua sūt.
 nichil m̄ dignū reddit. hic anim̄ xpi

ani ē. hic crucē suā tollēs sequit̄ sal-
 uatorē. quē nec orbitas nec dampna
 debilitant. quē ut flacc̄ aut ī lirico
 carmiē. si fractus illabat̄ oibi. in pa-
 uidū feriet̄ ruine. **E**t aū sic dixim̄
 gr̄as agit dō & pat̄. īmediatore dī et
 hominū referat eas xpo ihu. q̄a n̄
 p̄ illū accedē n̄ ualem̄ ad patrem.
Subiecti inuicē ī timore dei. **A**udiāt
 hec ep̄i. audiāt p̄bri. audiāt om̄s or-
 do doctoy. subiectis suis se ēē sub-
 iectos. et imitent̄ aplm̄ dicentē. cū
 enī essem liber ex omnib̄. omnib̄ me
 ipsū feci seruū. ut om̄s lucr̄facere.
Et in alio loco. p̄ karitatē seruite in-
 uicē. **V**nde & ip̄se eadē karitate. in
 omnib̄ gentiū seruiuit eccl̄is. **S**alua-
 tor q; formā serui accepit ut serui-
 ret discipulis suis. & pedes eoy la-
 uit. **H**oc int̄est int̄ gentiū princi-
 pes et xpianoy. qđ illi dn̄ant̄
 subditis. nos seruim̄. & in
 eo maiores sum̄. si minimi
 omniū fuerim̄. **S**. & hoc qđ ait in
 timore dei. sic accipiendū. ut ipsa
 subiectio n̄ prop̄t hominū gl̄aoz.
 s; p̄p̄t x̄ timorem fiat. dū illū ti-
 mem̄ offendere. **A**liū ū sic int̄pre-
 tatur. subiecti inuicē in timore x̄.
 ut hāc sententiā gn̄alē ī osequenti-
 b̄ diuidi dicat atq; partari. **O**ulie-
 res uiris suis subdite sūt. & filij obe-
 dite parentib̄. & serui obedite dn̄is
 carnalib̄ cū timore & tremore. ut n̄
 solū uiro uxor. & filij parentib̄. et

55

^{speciali-}
^{ū qđ inder}
^{beneficis}
^{que nobis}
^{accidunt}
^{gulari}

J.

serui dñs. s; etiā uiri mulierib' iur-
ta officium quod p̄ceptum ē. patres
filys. ne illos ad iracundiā puocēt.
& dñi seruis ut renuttāt mīna. &
p̄beant hys que s̄ necessaria. inuicē
subiecti sūt. Et hoc ex. i. timore faci-
ant. ut qm̄ ille seruis suis fuit sub-
iectus. sic & hy q̄ maiores uidentur
subitiant' minorib' suis. reddendo
officia que iubent'. Possunt' hic et
n̄ p̄ oēs y a a B i a. idē reuēntiā accipe:
que magis uicina ē karitati. Nequa
quā^{enī} uenit ephesus ut timore quid
faciāt. & n̄ dilectione. **M**ulieres
uiris subdite sūt sic dño. qm̄ uir ca-
put ē mulieris. sic et. x̄ caput ē ec-
clie. Hoc qd' in latinis exemplarib'
additū ē subdite sūt. in ḡcis codici-
b; n̄ habet'. Siquidē ad sup̄iora ref-
tur. & subaudit'. subiecti inuicē i ti-
more. x̄. ut ait ^{opokinos} αὐτοῖς ἡμεῖς
subiecte. & mulieres uiri
suis. sic dño. S; hoc magis i greco
intelligit'. quā i latino. Quom̄ x̄ sub-
iecta est ecclia. sic subiecta sit uxor
uiri suo. Quem enī principatū h̄t
& subiectionē x̄ in ecclia. huic eide
ordini marit' & uxor astringit'. S;
uidendū ut qm̄ in. x̄ & in ecclia scā
iunctio ē. ita in uiro & i muliere
scā sit copula. Sic aut' n̄ om̄s agre-
gatio hereticorū. x̄ ecclia dici potest.
nec caput eorū x̄pc ē. sic n̄ omne ma-
trimoniū quod n̄ uiro suo scdm̄ x̄
p̄cepta iungit'. rite iugū appel-

lari potest. s; magis adultium. Ali-
as autē subicit' uxor uiro ut dño. q̄
a ad ipsū iūctio eius ē. & ip̄e illi' do-
minabit'. Nam & sara dñm uocabat
abraha. Que spontanea seruit' quanto
magis fuit uoluntate subiecta. tan-
to esse icipit' equalis. quoniam ob-
sequijs suis i seruitutē redigit dnan-
tē. Iudā h̄c locū scdm̄ anagogen ita
interpretat'. ut dicat uxorē in corpe.
uirū accipi i aīo. Et sic. x̄ subiecta ē
ecclia. ita corpa subici debere sensui.
& i unū sp̄m redigi. si dño fuerit
copulata. C' enī adheret dño un' ē
sp̄e. ip̄e ē saluator corpis. Cū pingui-
or atq; i ferior ē ad substantiam. x̄pi
natā ecclie. p̄ptēa eā corp' x̄ estimatio
minatā. Cui' corpis saluator ē ih̄c. x̄.
idē. ubi sapie ceterq; uirtutes. i q̄b'
intelligit' filius dī. Quere curiosi. sicut
bi i diuinis uoluminib' potuiss' iueni-
re uocabulū carnis p̄ ecclia positior.
Siquidē n̄c neq̄qm̄ caro. s; corp' x̄pi
appellat' ecclia. Porro manifestū qd'
quid caro ē assequent' & corp' sit. n̄ ab
quicqd' corp' hoc assequent' & caro. S; ut
ecclia subiecta ē. x̄. ita & muliere uir-
ris suis i om̄ib'. Ecclia. x̄ glōsa ē. n̄
h̄ns maculā aut rugā. aut aliqd'
isti' modi. C' ḡ peccator ē & aliq' sc̄a
de maculat'. de ecclia. x̄ n̄ pot' appel-
lari. n̄ x̄ subiect' dici. Possibile autē
ē. ut qm̄ ecclia que p̄us rugā habu-
erat & maculā iuuentū & mundi-
tate postea restituta ē. ita & peccator

currat ad medicū. quia n̄ hnt̄ opus
 sani medico. s; male habentes. utcu-
 rent̄ uulnā ipsius. & fiat de ecclesia.
 que corpus ē xp̄i. Satisq; elegant̄ &
 caute ad ephesios loquēs ait. ut eccle-
 sia subiecta ē xp̄o. ita & uxores uiris
 suis. Si enī ita uxor subitienda ē vi-
 ro ut & ecclesia. int̄ uirū & uxorem
 erit scā iunctio. i nq; corpis serui-
 ent passionib;. Qd̄ si nobis aliqs̄ illd̄
 quod ad corinthios scribit̄ opposue-
 rit. uirū uxori debitū reddere. i ux-
 ore uiro. animadūtat magnā int̄
 corinthios i ephesios ēē distantia. Ius
 q̄si paruulis atq; lactentib; scribit̄ in
 quib; erāt scismata i dissensionē. i au-
 diebat̄ fornicatio qualis n̄ int̄ gente
 quidem. & pp̄t̄a eis cecidit̄ ut post ora-
 tionē ad ipsum redeat̄. ne temptent̄
 a sathana. licet i ibi i sequentib; non
 iuxta uoluntatē ^{in carab; fin} ciyka tab a ciy se
 eis dicat̄ ignoscē. Ephesij ū apud q̄s fe-
 cit̄ tenuū. i om̄ia eis xp̄i apuit̄ sac̄-
 m̄ta. alit̄ erudiunt̄. & h̄t̄ unq;sq; ar-
 bitry liberā potestate. ut corinthios
 seq̄ ut ephesios. et saluari i seruitute
 corinthij. aut ephesij libertate. De in-
 q̄t̄ saluator̄ pregnantib; i nutrentib;
 in die illa. id; iudicij. que utiq; pro-
 p̄t̄e opa nuptiar̄ s̄t̄. Unde om̄i labore
 nutendū. ut magis ephesios qm̄ corin-
 thios emulem. ne dephendam̄ quasi
 i diluuiō em̄tes i uendente. nuben-
 tes & matrimonio copulari. s; accincti
 lumbis lucernas teneam; in manib;.

Viri diligite uxores uias sic i. & dilect̄
 ecclesiam. i semet ip̄m tradidit̄ p̄ ea ut eā
 sc̄tificaret. mundan̄ lauat̄ aque i uo-
 ut exhiberet ip̄e s̄ gloriā ecclesiam n̄ ha-
 bentē maculā aut rugā. aut aliqd̄
 ei modi. s; ut sit scā i imaculata. Quā
 uis sui iuicē marit; & iunx̄ amore
 teneant̄. qualis illa uxor memorat̄
 hasdrubalis. que capto uiro i pat̄a
 se iecit̄ i incendiu. & cet̄e que uiris
 mortuus sup̄uue noluerit. nq; taō
 dilectionē illā uir sapiēs dilectiōi x̄
 i eccleie cōparabit. Sc̄s ḡ intelligend̄
 ē amor. quo i ysaac dilect̄ uxore suā
 rebecca que iūpretat̄ patientia. i
 de t̄ra mesopotamie que seculi hui;
 ex om̄i parte fluctib; cingit̄. in t̄ram
 eā rep̄missionis induit̄. ut solaret̄ p̄
 morte mat̄s sue. int̄itū quippe sy-
 nagoge iunctiōe eccleie tempauit.
 Ita dicentes. occasione heretici da-
 ni. q̄ om̄s om̄ino nuptias repudian-
 das putat̄. i hoc ul' maxime utun-
 tur testimonio. Eb; breuit̄ respu-
 dendū. passione hic & imunditiā.
 i luxuriā ab aplō int̄ maritū et
 uxore uetari. nō scām iunctiōe.
 Alioquin si iugū om̄ino phibe-
 bat. qd̄ necesse fuit̄ dicē uxore uia.
 cū potuerit dicē. uiri diligite ux-
 ores i mulieres. Uias enī. pp̄m
 matrimonū sonat. & rursum i se-
 quentib;. i uiri debēt dilige ux-
 ores suas sic sua corpa. Et adhuc
 manifesti. Uxorē suā diligit. se

55
 55
 55
 55
 55
 55

ipsum diligit. Nemo enim unquam carne sua odit. sed nutrit et fouet eam. Quia secundum edictum legis antiquae et iustificationem euangelii maritus et uxor una caro efficiuntur. liberorum quoque ut diximus causa in matrimonio opera accessit sunt. uoluptates autem quae de meretricum capiuntur amplexibus in uxore dampnate. Hoc leges omnis uir et uxor. intelligant sed post conceptum magis orationi quam conubio seruendum. et quod in animalibus et bestis ipso nate iure prescriptum est. ut pregnantibus usque ad partum non coeant. hoc in hominibus sciatur arbitrio delictum. ut mices essent ex abstinentia uoluptatum. Quia uero secundum tropologiam uiros animas et uxores corpora dixeramus. sic diligit animam corpus quomodo et ecclesiam. ut semetipsam tradat pro salute ipsius. et eam sanctificet uerbo doctrine. ut exhibeat sibi eam non habentem maculam aut rugam aliquam uetustatis. maxime cum sciat illam in resurrectione saluandam. et uisum esse salutare dei. Talis uir caput habet. Et cum pro salute carnis se humilians. factus fuit cum uxore sua una caro. retinet eam ad spiritum. et domino copulat. caro esse desistit. Pulchre quoque macula et ruga quia de coniugio loquebat. de exemplo mulierum ad decorem terrae ecclesie. Sic enim solet in mulierum corporibus uel sordere neque uel ruga orthi. uel lentigo uariari. et omne studium feminarum. ut quod sedare uident. abstergant. et exhibeant mariti corporis

uenustate. ita et anime omni peccatorum sordibus purgande sunt. ut rugae uetis hominis iuuentute tendant. et renouentur in omni homine de die in diem. Ita et uiri debent diligere uxores suas. sicut sua corpora. Et in genesi ex persona adae loquentis scriptum est. Hoc nunc os ex ossibus meis. et caro de carne mea. et id ipsum in euangelio domino postea dicente firmatur. quod cauit ab initio masculinum et fecit eos et dixit. propter hoc relinquet homo patrem et matrem et adheret uxori suae. et erunt duo in carne una. Cum ergo uir et uxor una caro sit. ita uxoribus ut nostris corporibus prouidendum. Nemo autem corpus suum tempore amat. aut semetipsum propter continentiam diligit. sed qui uasculum anime suae fouet corpus et nutrit. ne fracto uase id quod continebat effluat. et erumpat. Hec enim et iuxta litteram quae diu mulier partui seruit et libis. hanc habet ad uirum differentiam. quoniam corpus ad animam. Si autem magis uoluit seruire quam seculo. mulier esse cessabit. et dicitur uir. quia omnis imperfectum uirum cupimus occidere. Quod si ad tropologiam et hec referamus. amabimus nostrum corpus et corporis sensus uilius quidem additiouis ab animo. sed per quos ad mentem bonarum artium et uirtutum transeat disciplina. Qui uxorem suam diligit. semetipsum diligit. Nemo enim unquam carnem suam odio habuit. sed nutrit et fouet eam. sicut christus ecclesiam. Quantum ad simplicem intelligentiam pertinet. sciamus in uirum et uxorem karitate precepta. nec uiberni ut nutramus et foueamus coniuges. ut scilicet eis uictum atque ues

titū r ea que s̄ necessaria p̄beamvs
 s̄; opponi nobis pot̄ qđ n̄ sit uā sen-
 tentia apli dicentis. nemo enī unq̄
 carnē suā odit. cū morbo laborantē
 et - ptisi. r cancre. & distillatiōib' mor-
 tē uite p̄ferāt. et sua oderit corpora.
 Magis aut̄ ad t̄picā intelligentiā ser-
 mo referat. & dicam' quod illā carnē
 q̄ usura sit salutare dei. aiā diligit.
 r nutrit r foueat eā. discipulus
 erudiēs. r celesti sagi nans
 pane. r x̄ sanguine irrigās.
 ut referta r nutrita possit libo
 c̄su uirū seq̄. r debilitate nulla r pon-
 dere p̄grauari. Pulchre etiā i simili-
 tudinē. x̄ nutriti r fouenti ecclia r di-
 centi ad iherlm. quēs uolui agitare fi-
 lios tuos sic gallina pullos suos agregat
 sub alas r noluit. aīe q̄ fouēt corpa
 sua. ut corruptiuū hoc iduat i cor-
 ruptionē. r alarū leuitate spensū i ae-
 rē. facili' eleuet. foueam' ḡ r uiri uxore.
 r aīe nrā corpa. ut r uxore i uirō. r cor-
 pa redigant i aiās. r neq̄ sit seruus
 ulla diuisita. s̄; qm̄ apd̄ anglos n̄ ē uir
 r mulier. ita r no' q̄ simile' anglis futi
 sum'. iā t̄piam' eē qđ nob̄ i celestib' re-
 p̄missū ē. **Qm̄** m̄bra sum' corpi' eiv'.
Qa m̄bra sum' corpi' x̄. r x̄ nutrit r fo-
 uet ecclia. ita r no' nutrit r fouem' car-
 nē q̄ nemo unq̄ odio h̄uit. **M̄bra** ā sum'
 corpi' x̄. n̄ scdm̄ natām diuinitati' et̄ne.
 s̄; iuxta id qđ hoīō dignat' ē assumē.
 q̄q̄ r hō ip̄e q̄ assumpt' ē h̄at natāō n̄rā
 corpi'. s̄; n̄ h̄at originē. **No'** enī ex h̄uō

semie coagulam' ule de spū s̄ō na-
 t' ē. **Pot'** aut' r alit' dici qm̄ corpi' r ec-
 clia. r ecclia de c̄ctis c̄dentib' agregat'.
 paul' r ephesū m̄b' i' corpi'. id' ecclie
 x̄. propt' hoc relinquet hō patrē &
 matrē. r erit duo i carne una. **Ad** fr̄gn-
 ter annotauim'. aplos r eūglīstā nō
 h̄idē ub̄ usos eē i testam̄ti uetis exem-
 plis. q̄b' i p̄p̄is uoluminib' tenent'. hoc
 r h̄ic p̄bam'. **Siq̄de** testimoniū istud.
 ita i genesi sc̄ptū ē. **P̄t** hoc relinquet
 hō patrē suū r matrē suā. r adhebit
 uxori suē. r e. d. i. c. v. **Nē** ā apls p̄ eo qđ
 ibi habet' ^{ene kentoyroy} ene kentoyroy. id' p̄p̄t h̄
 posuit ^{antroyroy} antroyroy. qđ latine alijs ub̄
 dici n̄ potest. **Den'** p̄ patrē suā r matrē
 suā p̄noīa abstulit. & patrē tm̄ po-
 suit r matrē. **Et** qđ i medio d̄r adhe-
 rebit uxori suē. h̄ic penit' p̄t̄m̄st.
 r tm̄m̄ qđ seq̄bat' hoc dictū sup̄io-
 rib' copulauit. & posuit. r erit duo
 i carne una. **Hē** ā h̄ totū idēco ob̄sua-
 uauim'. ut i i cetis loci sicubi testi-
 monia q̄i de p̄p̄his r de uetī testam̄-
 to ab aplis usurpata s̄. r i nr̄is codi-
 cib' n̄ h̄nt. neq̄quā statū ad apoc̄fōy
 t̄ptā. r delirām̄ta c̄ram'. s̄; sciam'
 scripta q̄de ea eē i uetī testam̄to. s̄; n̄
 ita ab aplis edita. r sensū magi' usur-
 patū. nec facile n̄ ab studiosi' posse
 ubi scripta s̄ i ueniri. **Igit'** ad exhorta-
 tionē mutui affect' int' uxore r ui-
 rū. adā r eue sup̄sit exemplū. ut q̄
 m̄ tollit' de adā r edificat' i iugēō.
 r rur' sū i iugēō i unā uiri carnē re-

ss
ss

ss

dicitur: quia qui uxorem diligit seipsum
 diligit: sic et nostra ameni uxore. In
 ipso autem allegoria in x interpretat et
 in ecclesia: ut adā x et eua pfiguravit ec-
 clesia facta est nouissimā adā in spm uiuifi-
 cantē: et qm de adā et uxore ei omne ho-
 minū genū nascit: sic de x et ecclesia oīs
 edentū multitudo genata ē. **C**unū
 ecclesie corp effecta rursū in latē x ponit
 et costę locū replet: et unū uiri corp ef-
 ficat: id ipm dno in euāgelio postulante.
Lat da ut qm ego et tu unū sum: sic
 et ipi in nob unū sūt. **I**ntrogem martio-
 nē q sequitur locū istū qui d uerū usur-
 par ē istrumto. in x et in ecclesia interpretat
 at: cū iuxta illū scptā uerū oīno n ptine-
 at ad x. **S**acmētū h magnū ē: ego a dico
 in x et in ecclesia. **N**on ut pleriq; estimāt oīs
 hystoria q de adā et eua in genesi scpta ē: ad
 x et ad ecclesia facile referi p: s; tūm qd ip
 serui loco ponit: id: ppter h relinquet ho-
 patre suā et matrē suā: et ad. ux. s. y. et. d. i. c. y.
Primū enī h et ipm uatē adā h d x et de ec-
 clesia pphauit. qd reliquit dñs n: atq; sal-
 uatorē patrē suū dñm et matrē suā celes-
 tē iherlm et ueniret ad trā ppter suū cor-
 p ecclesia: et d suo latē eā fabricat sit: et ip-
 t illā ubū caro factū sit. **E**t q n oīa eqta
 sacmēta sūt: s; ē aliud sacmētū mar: et aliud
 min: ppta nē dic: sacmēt h orag: ē. **S**imil-
 q; humilitatē ei iditū ē iherem: ego a dico
 in x et in ecclesia. **G**regoriū nazanzenū uir uald elo-
 quis. isēptis ad pme erudit: cū d h mecu-
 tētaret loco: solebat dice. **V**id qm ista
 plū sacmētū sit. ut apłs in x illō et ecclesia

interpretas. n se ita assat ut testimonij pos-
 tulabat dignitā ex pssisse: s; qdām dixit.
 scio q loc iste ineffabilib plen sit sacmē-
 te: et diuinū cor qrat iter pti: ego a ppos-
 sibilitate sens mei. in x iteri illō et ecclesia
 itelligendū puto: n q aliqd x et ecclesia ma-
 i sit: s; q totū qd d adā et eua d: in x et in
 ecclesia interpretari posse difficile sit. **V**erū
 uos singlū unq; suā uxore sic se diligit.
 et met aliq; eand mē uirū et uxore
 re iu bēri ab apło karitatē:
 q i pri mū pcepta: **S**ic enī
 scptū ē. **D**iliges primū tuū: sic teipō.
Et nē d: unq; suā uxore sic seipm dili-
 gat. **S**igo eadē sic i primū et uxore kari-
 ta erit. **E**t si primū iuxta itpretationē
 saluatoris omīs h ē ho: nulla g erit mē
 uxore: et qrlib; hominū dilectionē diffe-
 rentia karitati. **E**t dice: ualde absurdū
 ē. **I**n primo enī similitudo ponit. ut
 sic eū diliga sic te: et cupia eū saluatū ē.
 in uxore a cōpatio adūbiū. sic n simili-
 tudinē s; appbationē et affirmationē cū
 qdā pondē sonat: qm dicim d uirū q
 uir fec: et d saluatore scptū ē. uidim glo-
 riā ei q gl. un. a pa. n q ipē saluator
 glām hūit ad cōpationē altū unigeni-
 ti. ipē ē enī unigenit: et unigenit si
 et alt fuit unigenit n pot appellari.
Vn altū unigeniti n iogebat exemplo:
 s; sic unigenitū h: semet ipō dēbat
 habē glām possedit. **H**oc idē et lxxij
 psalmi iuxta gō tam exordū sonat.
 w c a t a t o c. t w. i t a o s c. t o i c. e y e e
 e i h. t h k a r a i a. qd anrīs trālatū ē

ss
 ss

n oia sac
 mēta eq
 ua of
 se

quā bon' isrl' d's recti corde. Alioqn uirta
 g'ros idem sic similitudinē magi' uide't q'
 firmitatē significare dictoz: si n̄ ut cō
 firmationē audierit: s; q̄ exemplū. Siml'
 r hoc attendendū. qd uir dilige' iubet
 uxore: mulier ū timē uirū. Congruu
 enī uirō dilactio. mulieri timor: seruo
 ū n̄ solū met: s; et timor iungit. Un̄ r icō
 sequentib' ait. Serui obaudite dñs carna
 lib' cū timore r timore. Mulier ā ut time
 at uirū. Si in dñm met' p'p't timorē sup
 plicij n̄ sinit eū q' metuit eē p'fectū' qñ
 tomagi' imp'fecta erit mulier: n̄ solū dō
 s; i uirū metues. Prop't qd req'rendū. an
 carnalit' uxoz intelligenda sit. r uxoz' ti
 mor. cū sequent' multo meliore' maritis
 iueniant' uxoz: r ei' impent. r domū re
 gāt: q' educēt libō: r familie teneāt dis
 ciplinā: ut luxuriantib' r p' sarta cren
 tib'. Hec uirō' suo' utrū regē debeāt an
 timē: lector' arbito delinq'. Cā si uirta
 allegoriā ut sup' dixim' uxoz i corpe ac
 cipit: uir i aīo. nich' iōgruū ē timē eam
 ut ancilla uirū: i scdō g'adu r i uiliou sub
 stantia stitutā. Animi quippe ut ait
 cris'p' impio: corpe' sinitio magi' utim'.
 ū simplice' intelligentiā mulieri' seq't r
 mariti: dua' significantia' i uibo timo
 re' eē monstrbit. r diē unā d' q' iohē' ait.
 q' timet penā h't: et q' timet n̄ ē p'fect'.
 uirta q' r sui spm' sinituti' hnt i timore.
 qm' erigunt' a dño. dicente' adeo'. Et si pa
 t' sū ego: ū ē glā mea. Et si dñ' sū ego: ū
 ē timor m's. Alterā ū q' apud philospho'
 noiāt. ^{russebi} e' y' d' a' B' i' a. r apud no' lic' r n̄ ple
 ne sonet. reuētia dici p'. Scit q' r p'ba

p'fectū timore: quē q' tenuit p'fect' ē.
 i. xxx' psalino dice'. n̄ ē iopia timtib' ev.
 Pot' g' uxoz simplicit' itellecte' hic impa
 ri met' ut timeat. id: ut reueat' uirū
 suū. **F**ily obedite parentib' uir' i dño.
 hoc enī itū ē. honora patre' tuū r ma
 tre' tuā qd ē mandatū p'mū i p'mis
 sioe. ut bn sit t: r si' longeu' sup' trā.
Ambigue dictū. utrū i dño parentib'
 suū filij debeāt obedire: an parentib'
 suū filij obediāt i dño. Cā utriq; faci
 endū. ut r hy' parentib' q' no' i dño ge
 nauerit. q' fuit paul' r apli. obaudia
 m' r ea faciam' quecq; p'cepūt: q' pa
 rentib' nri' d' q' b' scdm carne' nati su
 m' obtepen' i dño. implente' ea q' n̄ s
 c't'ia dñi uoluntati. Siml' r heticos' co
 artabim' nolente' uet' testamntū eē dī
 boni cui' x' fili' sit. q' rōne apls. x' boni
 dī filij scptā catorū utat: r obediēti
 ā filioz de uete' lege p'sumat. Cā testi
 moniū de exodo sūptū. ita ibi dicit'.
 honora patre' tu. r ma. r. ū bn sit t: r
 si' lon. s. t. q' dñ' d's tuu' dabit t. De q'
 nē ultima ūba subtrax'. Cā mandatū.
 i scalogo qntū ē. Un̄ q'rendū q're nē dix
 erit. qd ē mandatū p'runū. cū p'mū
 mandatū sit: n̄ erit t' dy' alieni. p't me:
 Cobre' n̄nulli ita leg't. qd ē manda
 tū p'mū i p'missioe. q' uij. alia man
 data q' an h' dicta s' n̄ hant p'missioe:
 r i hac sola pollicitatio ferat' adiucta
 ut bn sit t: r si' longeu' sup' trā q' dñ' d's
 tuu' dabit t. S; uident' in n̄ obsuasse sub
 tili: r i scdō mandato remissionē eē so
 uatā. Aut enī. n̄ facie' t' idolu' neq; omēo

55
 55
 55
 55

similitudine eorum quae in celo sunt. et quae in terra
deorsum. et quae in aquis sunt. et quae in terra. non adorabunt ea.
et non immolabunt illis. Ego enim sum dominus deus tuus
et dominus zelotes. qui reddo peccata patrum in fili-
is. usque ad tertiam et quartam generationem. hi qui
me oderunt. et facio misericordiam in milia hominum quae me
diligunt. et custodierunt mandata mea. **O**bscurum
enim quod uerba sunt sponsionis. facies misericordiam in
milia hominum quae me diligunt. et custodierunt manda-
ta mea. **R**ursus quod in decalogo exequitur
de egypto populo prima lex data est. unum
quodque mandatum decalogi. primum mandatum
est appellandum ad operationem eorum preceptorum quae
precepta in lege scripta sunt. **C**um expositione su-
priorum tenentur conabitur. in eo quod distinguitur quod
est mandatum in promissione. dicitur separatum esse man-
datum. honora. pa. t. et ma. t. et precepta repromis-
sione suo loco posita. ut sit longeuus super
terram quae dominus deus tuus dabit. **I**n hoc uero mandato. id est
non facies tibi idolum. neque omnem similitudinem non
seorsum. sed sub uno textu atque sermone non tantum
promissione data. quae sententia in laude di-
finita esse facientis misericordiam in milia hominum quae
eum diligunt. et custodierunt mandata eius. **R**ursus
is quod tota decalogi mandata. primum man-
datum esse attendit repromissione. in qua scriptum est.
ut sis longeuus super terram quae dominus deus tuus da-
bit tibi. non solum ad eorum partem monstrabit quae pa-
rentibus obsequantur. sed et ad alia inuolabilia
precepta. necesse habebit cetera replicare
mandata. in quibus merces habet et primum promit-
tat. ut sit longeuus super terram quae dominus deus tuus
dedit ei. **A**quod dicitur ille erigere debet inter-
prete ut doceat an hoc mandatum illa quae ab eo pro-
lata in scripta esse mandata. **S**i non potuerit
approbare frustum. et in alio precepto hanc repromis-
sione adiuncta esse memorabit. **H**ic recte
tandem phonoe patris et matris non iudaicum et
carnale esse promissum. ut longeuus sit super terram

quae dominus deus tuus dedit ei. **M**ulto enim fuisse eden-
dum. quae in parentibus obsequente cito mortui sunt.
et in parentibus impiis usque ad extremam uenit se-
nectute. **R**espondeat autem iudei et similes eorum.
Si uita istius longitudo est in promissione. et diutino
corpore permanere felicitas est. quod si uult illud in psal-
mi. **H**eu in quo incolat. misericordiam. plene habet. **C**eterum
in salomoni in ecclesiaste. laudauit ego omnes
mortuos quae oli mortui sunt. super uiuentem quae ui-
uit usque in praesens. **M**elior est super hoc duo quae non
dum natus est. et non uidet omne opus malum quod factum est
sub sole. **E**t per paululum. **S**i genuit uir cen-
tum filios. et anno plures uixerit. et multi fu-
erit dies annorum eius. et anima eius repleat bonum. et
sepulta non sit eius. dixi melius esse super eum abor-
tuum. quae in uanitate uenit. et in tenebris non est
operietur. et quod sole non uidet. et ceterum. **S**i enim laudantur super
mortui. et uirtus quaedam quae ante quae in corpore ista debent
dantur anima dege in celestibus arbitrat. melior esse di-
duobus quae nondum natus est. et omnis uita ista temptatio est.
et secundum iob. mori uiri raje. et uirtus eundem. ue-
reniam maledicta die in qua natus est. quoniam non re-
promittit honorantibus patrem et matrem. quod lon-
geu sit super terram quae dominus deus tuus dedit ei. **C**ren-
da est ergo terra quae dominus deus tuus promittit. et tribuit hunc
quae spualis egyptum reliquit. et ceterum omnia patientia
magna et tribilia uita huius dicitur transierit. in-
cerit regem magnum quae peccat dicitur. et transierit in
deum quae lacte et melle fluit. et sub ihu duce. et eri-
cho conuente. et uastata anima quae interpretatur abrup-
tum. in iherusalem uenit. et edificet et templum sub sa-
lomo rege pacifico. et possideat terram quae mansue-
ti est in praesens. huius quae ppe mite quae ipse potest. quae uerum est terra
uiuentium. psalmista quae dicente. ceterum uide. b. di-
t. vi. huius uita longitudine. et sapientia huius in ma-
nu dextra. in sinistra tenentur diuitia. et gloria. **E**t
pater noluit puocare ad iracundiam filios. et educa-
te illos in disciplina et uisitatione. **P**eccatum filiorum est non
obedire parentibus. et quae poterat parentum aliquid.

impare pūsu: aduix̄ ī dño. P̄c̄m ē aū paren-
 tū. paruuol' filio' atq; lactente' ad iracōdā puo-
 care? aut c̄ie iā adoleſcētib' r̄ maion' etati? ea im-
 pare q̄ ḡua s̄. Sic ḡ ī filijs obſeqū. r̄ ſubiectioſ
 m̄ce' ē demonſtra: ita ī parentib' modatū iube-
 t' impiū: ut n̄ q̄ ſuis ſ; q̄ filijs p̄e nouerit.
 Nec hoc p̄cepti ſine uent' ē: s̄; illud adiungit.
 Educate illo' ī disciplina: r̄ i correctioe dñi. Q̄
 correctioe nō legim': meli' ī ḡeo dr̄ ^{noſtra} h̄oyō e-
 cia: q̄ amonitione r̄ eruditione magi' q̄ au-
 ſteritate ſonat. Legat̄ ep̄i atq; p̄bri q̄ filio' ſuo'
 ſecularib' lictis erudiūt. r̄ faciūt comedā legē.
 r̄ m̄moy ſc̄pta ip̄ia cantare. s̄ eccliaſtic' ſoſti-
 tan ſūptib' erudito: iqd̄ i corbanān. p̄ p̄o iūgo
 ul' uidua. l' totā ſubam ſua' effundēs q̄lib' pau-
 p̄ obtulerat: hoc kalendariā t̄rena. r̄ ſatnali
 cā ſportula. r̄ n̄neruale mun'. ḡmmatic'. r̄ oia
 toy. aut ī ſūpt' domestic'. aut ī t̄pli ſtipe. aut
 ī ſordida ſc̄orta iūtit. Hely ſac̄do' ip̄e ſc̄s fuit: s̄;
 q̄ filio' ſuo' n̄ erudiūt i om̄i disciplina. r̄ cor-
 reptione. ſup̄in' occidit. r̄ mortuu' ē. N̄ enī pote-
 rat ad p̄ora extendi. s̄; reirſū ruit. r̄ epyſtoto-
 no iſanabili laps'. in t̄gū ad ſodomā cū loth ux-
 ore reſp̄e. Ict̄e corripuerat filio' ſuo' dice: q̄ re-
 facti' ūba h̄ q̄ ego audio de uob' mala. ab om̄i
 pp̄lo. Nolite filij mei. q̄m n̄ ē bona fama q̄m ego
 audio ſ uob'. De iſt̄modi pat̄b' r̄ yſaia' lac̄mabi-
 li uoce cauſat' dice: r̄ filij alienigenay nati ſ
 eſ'. S̄ ſi h̄ epheli' laici. r̄ pleriq; ū ī pp̄lo ſolet
 hui' uite negotij occupati: p̄cep̄ ut filio' ſuo'
 erudiāt ī om̄i disciplina r̄ amonitione dñi: qd̄
 de ſac̄dotib' eſtimandū ē. de quoy ordine ad
 timotheū ſc̄bit dice: filio' habentē ī obſeq̄o
 cū om̄i honeſtate. r̄ idipſū ad titū iculcat. r̄
 reperit. filio' habentē fideles. n̄ accuſatioe
 luxurie. aut n̄ ſubditō: Et q̄ uicia filiorū
 parentib' imputent: diuſionē cauſatē it̄
 ſerēs aut. oportet enī ep̄m ſine c̄mie eē. tanq̄
 dī diſpenſatoe. N̄ ē ḡ ſine c̄mie ep̄. cui' filio'
 n̄ fuit ſubdit' dō: r̄ i accuſatioe luxurie.
 Serui obedite dñy carnalib' cū timore r̄ tre-

more. r̄ ī ſimplicitate cordi' uirū. n̄ ad oculū
 ſeruentē q̄ hōib; placente: s̄; ut ſui. r̄ fa-
 cientes uoluntate dī ex aīo. cū fidelitate
 ſeruentē ſic dño r̄ n̄ hōib; ſciente' qd̄ u-
 niq; qd̄ boni fecit h̄ recipiat a dño: ſiue
 ſuius ſiue lib'. Prop̄ha loquente ad iher̄ſo.
 q̄ tu ut timēs ab hōie mortali. r̄ a filio ho-
 mini: r̄ pet̄ t̄plā ſua. timorē aū eoy n̄
 timeat: s̄; dñm. xp̄m ſc̄ficatē ī cordib' uirū.
 r̄ ſaluatore eade' uolente. nolite timē eō' q̄
 poſſ' occidē corp'. r̄ p̄ n̄ h̄nt qd̄ uob' faciāt: s̄; ti-
 mete eū q̄ pot' aiām r̄ corp' occidē ī gehennā.
 ſalomoē q̄; paria teſtante. fili honora dñoy
 r̄ ſortabis. p̄ illū aū ne timeat: alit' ui-
 det' apls diuſa p̄tpe. ut ſui cū timore r̄ tre-
 more obediāt dñis carnalib'. r̄ uxoy ut time-
 at uirū. Ad q̄ q̄ ſimpliti' reſpondit. h̄ diey.
 n̄ p̄tis ſui: uicis q̄ ſapie ſc̄ta agnouerit. h̄ p̄-
 cepta oſtitui: s̄; h̄y q̄ p̄ncipia habebāt fidey.
 r̄ doct̄n' humiliorib' idigebāt. Ali' ū aſſit eū
 q̄ n̄ habeat ſp̄m ſuicitat' negy ī timore. neq̄
 q̄ huic ſententię ſubiace: ut cū timore r̄ tre-
 more obediāt dñis carnalib'. Hoc ideo r̄ d̄ ux-
 oye dī q̄ iubet' ut timeat uirū. P̄uro t̄c̄ ī
 hoc q̄ loco ſic ī muliere timorē p̄ reuēntia
 dictū putauit: s̄; artabit' ex eo qd̄ addit' ē
 timoy timoy. Pot' enī uxoy reuēntia ueni-
 re: ut reuēn' timeat uirū. N̄ aū timorē e-
 met'. n̄ ſonabit reuēntiā ſ; timorē. Nec-
 ſario itaq; ī ſui' additū ē: ut p̄ timorē dñy
 habeat r̄ timorē. Ad diſtinctionē dñi ſp̄ual'
 n̄ carnal' dñi ap̄llat' ita ut ſuo q̄c̄q; cōdidit
 ī dñm. r̄ n̄ dū ad ſc̄ie ſūmā puenit. n̄ i d̄ceſ
 ſit dño ſuure carnali cū timore r̄ timore ī
 ſimplicitate cordi' ſui. r̄ ſic ei ſuure fidit' ī
 x̄. n̄ ad oculū ſuēs. ut h̄y faciūt q̄ hōib;
 placē deſidrāt: s̄; ut neceſſitate iuolunta-
 tē ūtat. r̄ faciat ſ ſuute m̄cedē. maritē
 cū dñi carnal' a dño ſp̄e diuſa n̄ impet'. Hoc
 ē enī qd̄ ait. n̄ ad oculū ſuente' ut hōib'
 placente: s̄; ut ſui. r̄ faciente' uoluntate

55
55
55
55

55

dei. **S**icut ipam fidelitate non coacta uult esse
spontanea. **R**e ratio sic sues dno suo sic. **R**e. aq
receptus est fidelis primus suavitatis. non minus quam si
liber uoluntate seruisset. **S**imul et hoc notandum
quod obedientie filiorum atque suorum diuisa subum
uerit. **A**d filios enim dicitur obedite parentibus uir
in dno. ad suos uero obaudite dominum carnalibus cum
more et timore. ut sic in suum et uerum sit met
diuisitate. ita et in filios et suos obedientia dis
creparet. **E**t pulchrum impan' suis ut obediat
dominus adiecit. quia. **R**e. uerum. ut sui. **E**t facien
te uoluntate dicitur. ut scilicet non audiat sui cana
lem dominum. si contra dei precepta uoluit impa
re. **E**t in autem ad corinthios secundum tempus rescriptat.
ne pro occasione fidei in. in maritus et uxo
res diuortia fierent. si eduo' un' edere no
luisse. ita ad ephesios. et ad colosenses. quod plu
rimi in uirtute fidei putabant gentile' dno
contempnendo. ne aditionum modate precepta co
stituit. et ut uirtute uideat et dominos scitare.
et rursum neque dominus doceat audiendo. si uir
osa et nefanda preceptat. **E**t dno eadem facie
te ad illos remittentes mina. scientes quod
iporum et uir dno in celis est. et personam non est acceptio
apud eum. **Q**uia in hunc quod sunt super impauit.
ut dicit dominus eadem facienda que suis. **P**uto illa
quod dicitur. in simplicitate cordis. faciente uolun
tate dei ex animo. et cum fidelitate. siue beniuolen
tia in seruo. quod ^{si nota} eynhoia. utriusque sonare po
test. **U**nusquisque enim quod fecit boni. hoc recipi
et a dno. **S**ive famulus fuerit ut predictum est.
siue liber dominus fuit ut oportet. ut non sit tri
bilis. non promptus ad uerba. scilicet quod ipse habeat dominum
in celis. apud quem non est personarum acceptio. et quod sola
tantum iudicet uoluntate. et iuxta ea dicitur
omni preterat meliore. eligens facta non homines. **D**e
certo fortissimi in dno. et in potentia uirtute
et. **S**cio in geo p uirtute fortitudine posi
ta. id est. ^{uirtute} uirtute. quod ut apud eos. ^{uirtute} uirtute. appllat.
Sed hanc apud nos uirtute est scripta. ut in differente

^{uirtute} uirtute. et ^{uirtute} uirtute. uirtute noient. maxime quod
fortitudo corporis uirtute ai existimat. quod quod et apud
philosophos in. uirtute. fortitudo sit posita.
quod utique anime. et in corporis esse manifestum est. **E**t quod autem co
fortissimi in dno. et in potentia uirtute et. totum sem
in. ut in omnibus uirtute quod super eo intelligunt. qui
crediderunt. **P**rudenter pro specialia
mandata. quod uirtute. et uirtute. parentibus. et filius.
dominus et suis obaudiendum sit. ne generaliter omnibus in omni
ne preceptum ut in dno. et in potentia. fortissimi pro
ret se et diabolum. de quo in sequentibus scribitur. **I**ndui
te omnia arma dei. ut possitis stare et uirtute diaboli
li. **E**t hunc quod in legimus. et hunc quod in scriptis omnibus de dno
saluatore dicunt. manifestissime probat. omnia
arma dei quod ne idem in uirtute intelligi saluato
re. ut unum atque idem sit dixisse. idem uirtute uo omnia
arma dei. quod dixit. idem uirtute ihm. **E**t si enim cing
lum uirtute est. et lorica uirtute. saluatorum. autem. et uirtute
uirtute noiat. nulli dubium quod ipse cingulum
sit et lorica. **I**taque uirtute hunc ipse erit et proparatio
euangelii pacis. et scutum fidei. et galea salutis. et gla
dius spiritus quod est uirtute dei. et uirtute summo et efficaciter. et
cutis super omnem gladium ex utraque parte acutum.
Et alia arma dei possumus estimare quod indu
end' est is quod hunc aduersus diaboli dimicare uirtute.
excepta uirtute quod est. **H**ic enim quod uirtute omnia quod super
eo intelligunt fuit idem. potes erit et uirtute
in uirtute diaboli repugnare. et secundum id quod quod uirtute
tate precept' est. non facile ad falsitatem dogmata de
ducet. uirtute hoc uirtute quod lorica idem est uirtute. in
quod iacul' non potest proficari. non enim cum calciat tu
erit calciamini pulcherrimum proparatio euangelii
pacis. quod is quod proparat in fine opa sua. et idem pa
et homo fact' est. non bellum aliquid. et tumultuosum
agit. non enim cum hunc quod unproparat addeparat. **I**nfideli
ta' quod quod inimica est fidei. ubi scutum est fidei. nihil ua
lebit. **C**aput et quod principale cordis. et anime in omni
sensu locati sunt. salutis galea circumdatum non quod stabit.
Ad extremum. quod uirtute bellator et fortis. omni secta co
trita uirtute occidet. interficiet. uirtute gladium

spe id: ubi di manu tenes. Volens q apls multa
 moda diaboli igenua ostende. qb; no cape nitit.
 p ea loca iqb; n omi ctodia seruem' cor nrm me
 thodia' ei' id: aduentioe' ul' usitua' noiaur.
 Si eni abstinerim' no' acorpū uoluptate' par
 cauto' i avaritia caput. Ad si i avaritia cū uo
 luptate' dēpnim' p luxuria irrepit. i fac no
 bi' uentre' dñi. i phac i illa q fortia eē uide
 bant expugnat. Et qm' solet sapiente' eximū
 pncipe' ea ul' marie obpugnare loca urbiū
 q parū munita s. ut cū p illa irrupit facile
 munita capiant. ita i diabol' p ea q uide
 patere. aut cie n firmit' clausa, irrupit. i ad
 ipsā arcē cordi' i aie puenire. Et qd me necesse ē
 de plib; ei' i hdy' dice' cū ex hy' i cetē usitua
 ei' spete' agnōcant. Diabol' aū nom' geū ē qd i
 terptat' eminator. iuxta hebrei u' simone' p
 petate' q' i th' zabilon qndā similitudinē h'
 uocabuli h' ^{carat' con} katar eo. id: deorsū flūe' dicit'.
 qd scil' paulatū d' utute ad uitū fluxit. i de
 celestib; ad trena corruit. **Q**m' nē nob colluc
 tatio adūs' carnē i sanguinē. s; adūs' pncipat'.
 adūs' potestate'. adūs' rectore' tenebrū hax. ad
 ūs' spūalia neque i celestib;. **N**on puto paulū
 sēbentē ad cōmthio' dice' potuisse. nē uob col
 luctatio adūs' carnē i sanguinē. qb; aut. tēpta
 tio uo' n apphendat n' hūa' fidus aū d's: q n p
 mittet uo' tēptari sup id qd potest'. Etimo
 quippe adūs' sanguinē eē etamia. q ibi tēp
 tatioēs appellat' hūe'. qn' caro acupiscit ad
 ūs' spm' i reuocat no' face' opa sua. fornicā
 tionē. imunditiā. luxuriā. idolatā. inimi
 ciciā. attentionē. emulatioē. irā. rixa. dissē
 sione'. hēse'. i'fidia'. ebetate'. cōmestatioē'. i re
 liq' hē similia. **L**orro nē hūa' tēptatio. n' adūs'
 i carnē i sanguinē pugna. qn' aut ipē sa
 thana' instigat' i anglm' lucis psuade' nitit
 t. ut eū angelū lumini' arbitm'. aut aliqd hōy
 simile' fac' i omi' uirtute'. signi'. i portenti' mōa
 cab' i omi' deceptioē' inq'ratū. **N**ā cū aliq' illaq'

arit inuinc' ut recipiat se i loq' i eo. hōic
 dñi. n' q' caro i sanguis eū decip' aut q' hūa
 tēptatio. s; q' pncipat'. potesta'. rector teneb'
 rū. i neq'tia spūal'. **C**ob're n' dem' locū diabo
 lo. s; i si spē potestate' habenti' ascendit sup
 no' iuxta qd scēptū ē. locū n' dem' ei'. **D**icat q's
 piā hoc qd ait. n' ē nob colluctatio arduis' ca
 nē i sanguinē. s; adūs' pncipat' i potestate'
 i c' q' sequunt' idō dicit. ut doceam' ne ea qdēq'
 no' ministri uita putam' ex carne. carnis
 eē ul' sanguinē. s; aqb'dā spūalib' neq'ty' fug
 geri. **E**t eni qdā d'mone' amouib' i amatois' can
 tici s' uenit' ut ppha q' cōmemorat dice'. **S**pū
 fornicatio' seducti s'. **N**ā i barbara qdā noia
 eoy eē dicunt'. ut sepe stelli s' h'y q's uē uulg'
 malefico' uocat. i cantatioē'. i pce'. i colore' ua
 rio'. i diuisā i genā metalloz. i ciboy. ad q' iuo
 cati assistē d'mone'. i i felice' aia' cape memo
 rant'. **A**ly ū iracūdia'. i furore'. i bella cōmittē.
 aly pēe' inimiciciy'. i i' hōie' odia stare. **C**a
 uult' q' ut auit' apls no' doce' n' ex natā cor
 pē. i matia' carni' i sanguini' h'. uitioy ge
 nā p'cari. s; i' i' hōie' d'monū. p'p'tea aut. n' ē nob
 colluctatio adūs' carnē i sanguinē. s; adūs'
 pncip. i potes'. i c'. **I**dō aū nē eoy q' magice' i' feli
 ce' anib' i' i' uuit'. i face' ista phibent'. i mediū
 exemplū. ptulim'. ut retūdam' eoy opinionē
 q' putat' oīa uita eē carni' i sanguini'. i nul
 lā h're d'mone' potestate' ut no' icētē ad pec
 catū. **T**alē i iacob luctationē putam' passū fu
 isse. qd' scil' adūs' carnē i sanguinē stendit'.
 qn' remansit sol'. i luctabat' cū eo hō adiuuās
 eū. i corrobora' adūs' aliū sudore nimio di
 micantē. **I**siml' uide ne forte ridicli sūt. q'
 arbitriū i ritu luctantiū tota iacob nocte
 luctatū. **E**d eni gñd. si ut illi auit' luctās
 aut suparit aut uict' sit. **S**; iuxta ratio
 nabile' i ouenientē patarche luctā talē
 illi colluctationē fuisse cōdendū ē. q' h'y
 hnt' q' poss' dice'. n' ē nob colluctatio adūs'

55
56
57
58

carne et sanguine. Necesse totum nunc loci ille
exercitum sacramentum cum in suo loco plenum in si uix
ero dissendum sit. **C**rima autem ubi in ueteri testam
to hunc paulus legit. aut quod auctoritate quod mini
me scripta sunt publicari. et conuicium ex
his quod plus et singulari etiam. ubi causa. ad
aduersum goliath. et filiorum israel et alienigena. et
cetera gente scripta sunt in lege et in ihesu. et iudicium li
bro. et regnorum. et paralipomenonum. aliam intel
lexisse apostolum. et spirituale bellum sensit de car
neo. quod pugnantem uictum sit. siue superat. et
satis patet quod unicuique loci. superna fuisse idcirco
potestatem. Regem autem gentium singularium imagine
eorum quod nunc rectorem mundi tenebrarum quod dicunt. ma
los uero homines. spirituale nequam celestibus demonstret
se. **U**idet nobis apostolus alius ubi hunc dicit. **E**phesius. quod
de plus israhel aduersum nationes legit. uident quod
carne sonare et sanguine. ubi gratia egypti
et idumeorum. ammonitarum. moabitum. et gentium ce
terarum. si uultis uere scire. agnoscite quod illa unum
sa significat. etungebat illi. **S**cripta sunt autem propter nos. et
quod sine seculorum diuenerit. ut intelligamus ex illis non esse
nobis pugnam aduersum carnem et sanguinem. sed aduersum spiritu
ales quod dicitur et uisibilem potestatem. aduersum rectorem eorum
tenebrarum quod hunc mundo incubat. et errorum hominum et
inordinatum ostendit. et aduersum spiritualia nequam quod habi
tant in celestibus. non quod dicitur in celestibus gmentem.
sed quod super nos aer celi nomen accepit. unum et aue quod uo
lat per aerem uolucrum celi esse dicunt. **N**am et in alio lo
co de demonibus quod in aere isto uagentur apostolus ait. quod
abulasti aliquando in terra seculum mundi istius. secundum prin
cipem potestatum aeri. spiritus quod nunc operatur in istis diffiden
tibus. **H**anc autem omnium doctorum opinio est. quod aer iste quod celum
inter medium diuidit. et tunc appellatur. plenum sit et
rerum multitudinibus. locis retinetur. aqua principa
tem et potestatem. et rectorem tenebrarum mundi. et spua
lia nequam in celestibus. ut hoc sit. accepit potestatem.
Et quod dicitur aliam apostatam diabolum satellitibus suis
diuisa officia misisse. et non esse hanc distributionem
auctorem dominum. **I**tem per istos diligenter lectu opponit. et
quod scriptum est non est potestas nisi a deo. **U**t si de hominibus dicitur.
quod magis de his quod subtiliorum meliorumque nate.

Itaque qui sentiat blasphemie cum eum ierere. quod unum
quodque iura sua uoluntate diuisa ministris sortitus
sit. **C**um enim in urbibus eorum quod aliqua commiserit flagitiosum
uidum. et bestia aliam. et secare marmoram. et mun
dae spurcicia cloacarum. et prece gladiatorum. et ef
fundendo reorum sanguini destinari. ita et dicitur
ex ipso ab his libertate. istidiam fraudum scelerum.
atque piurum. et reliquum uitioy prudentiam esse sortit
to. ut sit rectorem tenebrarum. quod esse lucis principem
noluerit. **H**uius ergo rectorem mundi atque tenebrarum cum
aduersum aliquem colluctante subplantauerit eum. se
cerit quod conuere. **S**tatu illi suo mundo. et sui te
nebris quod principantur annectit. **H**uius ergo causa fortis
laborandum. ut quod semel audiimus ego elegi
uero de isto mundo. si enim esset de mundo. mundus quod
suum esse amaret. non redam ad mundum. non subici
am ei. et crucifigam nobis mundum. et nos ei. ut rec
tor lucis ihesu pro mundo nos copulet. et sub patris
esse faciat dicitur. et uero de spirituali nequam potes
tate. et de celo eorum quod institutum est. non de sede appel
lari. **I**mpium quippe est ut spiritualia nequam in
celestibus id celum tenere dicant. et quod loquitur deus. celum
in throno est. **I**taque quod intelligit quanta in isto mundo
nobis et presentibus et absentibus fiat dum ea uide non pos
sumus. siue propter eorum humilitatem. nec hoc fragi
le atque terrenum quod aia uoluit. siue quod carnalibus
oculis subtilior nata non pandit. **H**ic uidebit quod
sit tenebris quod ab apostolo nunc dicitur. quod scilicet aut tota in
ta ista terra nuncupent tenebris. lux quippe
lucet in tenebris. et tenebris et tenebris ea non comprehend
unt. aut aie lumini et sensu. terrenum eorum. et eorum mentem.
et humilitatem obubret. et operatur. et obcecet. **S**cia
m autem quod excepto presenti loco. non in ueteri non in nouo
testamento **K**ocano. **K**rato. **P**ae. id est mundi recto
re unquam legitur. **U**t nomen idcirco paulus apostolus finit.
quod necesse habebat ad ephesios disputans reb non
et iusti noua nomina coaptare. **A**d huc quod uidet
ambiguum hoc quod ait in celestibus. dicendum subau
diri posse illud ad omnia. ut sit. non est nobis collucta
tio aduersum potestatem in celestibus. et rectorem tenebr
rum istarum in celestibus. et spiritualia nequam in celestibus.
et non tantum aduersum spiritualia nequam in celestibus. **M**ax

me si intelligam ut ia sup expositū ē. qm ce-
 lestia noient ppter uolucres celi. qd iusu dr plu-
 uia uenire d celo. nq pluvia e celo ueniat. Philo-
 sophi quippe aiut n apli q duob milib passu
 u a tra distare nube. ex qb fundant pluuie. i
 imber irroret. **I**uxta que sensu kara p artai
 q; celi diluuiio apte ee referut. Veritatem qntoqs
 peior fuit. tanto uicinior erit tre loci. i pingui-
 ou substantie. Siqde i tra recudat nob aer. hit
 pinguedine sua. Auut qda i aia corpib libata.
 si attenuate fiunt ipfenti uita i climare. e
 ut ita dica acke ce we atq; ututu i subtile cor-
 p attrite. n habitatas i pinguiouib loci. s; doq
 icorpe e uicina fore. Si u tale fiunt oqb diei
 possit. filij hoii usq; q gu cord. sedm cstitudini
 sue pond ad ifima detri. i pinguedine pguari.
 Post hoc i illud parit dillendū. an ab hac tra i a
 ere aliqs pinguiou loci sit. q apleriq; appellat
 ifn. iq by q dicut iferi amorent. Na u ista sit.
 i q p agnatione. i diuifitate habeat ad eo q spua
 lia naqie icelstib appellat. n e p fenti tēpi de
 putare. Reliquū ē. ut qd it colluctatione carni
 i sanguini. i it rectore tenebrū istaz. i spualia
 neqie icelstib sit. in duob apd aplm manifes-
 ti distam agminib. En eni uult huas tēptati-
 one. h e colluctatioes carni i sanguini iudicare.
 despicie ea atq; tēpne loqt. Es no sepabit a ka-
 ritate di. **T**ribulatio. an angria. an psecutio. an fa-
 me. an nudita. piculū i gladi. **I**uxta qd scptū
 ē. Propē te mortificam tota die. reputati sum
 ut oue occisiois. Si i hi omib supam ppter euq
 dilex no. En u doce no uult d aduifariy potes-
 tati i rectorib tenebrū i spualib naqie icel-
 stib ab alio q capite sumit exordiu. i dicit.
Cert su eni q neq; moe neq; uita. neq; angline
 q; pncipat. neq; p fenti. neq; futā. neq; fortitu-
 do. neq; alitudo. neq; p fundū. neq; alia q libet
 cūta. ponit no sepate a karitate di. q ē i i hu-
 dno nro. **I**uxta qd iustitan q lator uoluit d hoc ca-
 pitulo disputatū sit. qd det ueniā difficul-
 tati loci. i plone ephesiaz q pt arte magica sci-
 re debuerat aqb fuisset aliqn dcepti. **I**deo su

muta oia arma di. ut possit resistē i die ma-
 lo. i uniuersa opati stare. **D**ieo malū aut p-
 ses tēp ostendit. d q sup durat. reduntē tēp
 qm die mali s. ppter angustia i uig hui labo-
 re. q n absq; sudore i ctamie puenim ad pal-
 mā. aut ēre osūmatiois atq; uidit; qn diabolic
 inimic i uindex ista no cupiet parte reti-
 ne. **D**e q libabit q intelligit sup egenū i paupes.
 idie eni mala. l. e. d. h e die iq i i alio loco tēp-
 tū ē. ecce ueniet die ire dñi. **I**alibi. Die eni i
 sanabit furor i ire plen. **E**t rur su. **D**e desi-
 derantib die dñi. **E**t qd nob die dñi. **H**e te-
 nebr i n lux. **Q**uēadmodū si fugiat ho a facie
 leoni. i icrat iur su. i iteat i domū suā i re-
 dinet man sup pariete. i mordeat cū colu-
 ber. i tenebre die dñi. i n lux. i caligo n
 habēs splendorē. **E**m eni n mala ē h die. q te-
 nebr i caligine iuoluit. **D**e q iohel q; ppha
 memorat dicēs. **C**anite tuba i syon. p dicate
 i monte scō. i meo. i fundant omis q habi-
 tat tra. qm adē die dñi. q ppe ē die tenebraz
 i tēpni. die nebulē i caligini. **E**t sophonia p
 ppha de eade die loqt dicēs. **P**e ē die dñi mag-
 na. ppe i uelox nuni. **H**oy die dñi amara ē
 dura i forti. die ire dies illa. die angue i ne-
 cessitati. i rel. **I**t que ifert. **I**affligā hoie. et
 abulabit ut occi. q dno peccauerit. **E**t g possit
 qd i hac die diabolo resistē. q ipē ē acufator
 frum nroz. **a**ssumat oia arma di. hoc eni so-
 nat gce ti a ho ti dia. n ut i latino simplicē ar-
 ma tūlata s. i oib tel armiq; succict. d qb i
 p fentib explicat. sciat se it stare posse si uni-
 uita fiut opat. ut plen celi ututib stabile fi-
 gat gdu. i n moueat de acie. sit q; ex hi de qb
 dñs ait. it qda de hic stantib. i i alio loco. i eni
 fide stati. i psalmista. statuit iqt sup petm
 pede meo. **T**eriq; aqbda itptatio subiducit.
 dicentib n omē aduif diabolū plū morte fini-
 ri. i cū d isto seclō exierim. it nob forti. i apti
 p fentib ot p fente futūm ctam. i sic utd qd pav-
 lo an posuim ex ponit. neq; p fenti. neq; futā. ut
 futā h dicat ee q pt uita istā s icunda ctamā

55

Necū r̄ illud q̄ prop̄t̄ ostendim̄ siue ī p̄senti siue
ī fut̄o placē illi: ut p̄sēs tēp̄ hāc uitā fut̄ūm p̄t̄
mouē significari putēt. **H**oc q̄ qd̄ nē d̄r̄ r̄ oīa o
pati stare ad eundē sensū refer̄t̄: q̄ n̄ possit ali
qs̄ oīa ī p̄senti uita opari: s̄ ex parte qd̄ faciat: si
cut ex parte uidet̄: r̄ ex parte p̄betat̄: r̄ tē p̄fecte
stare ualeat. cū uniuersa fuit opat̄. **A**l̄ ū simpli
ci h̄ exponit dices. ephesio ad fūcās tēptatiōē: p̄
secutiōēs q̄s̄ ei ap̄ls p̄t̄ hāc eplam. p̄hico uidebat̄
sp̄ū puenire. cohortari. r̄ mori. ut oīa faciāt p̄q̄
possit ī fide stare euēḡly: n̄ ī p̄secutiōē currere.
Oiem aut̄ mala p̄p̄e de. xl. psalmo arbit̄m̄ nē cē
sūpt̄a. **S**tare ḡ succēt̄ libo ur̄o uitate. **Q**d̄ uir
ta m̄b̄ carni. r̄ corpi oīa m̄b̄ aīe ī s̄c̄pt̄is uocent̄.
nulli dubiū ē. **D**e quib̄ unū puto ēē nē m̄brū libo
bo: q̄s̄ ut accingam̄ uitate p̄cipit̄. **S**c̄ptū ē q̄ ī
euēḡlio ceta lucā. **D**ix̄ libi ur̄i p̄iecti. q̄ lucne
ardente: r̄ manib̄ ur̄i. **C**a ḡ libi ī genatiōē sem
p̄ accipiunt̄: r̄ semie. scdm̄ illud. de fructu libi
tui ponā sup̄ t̄nū tuū. r̄ alibi. adhuc ī libi erat
leui pat̄s sui ab̄he. q̄n̄ occ̄rit̄ illi melchisedech.
uidet̄ nob̄ accipisse libo suo: q̄ neq̄qm̄ uxori
debitū reddit̄. n̄ sicut libidini: s̄ imitat̄ īgeni
tū d̄ni. genatiōis negotijs n̄ ministr̄s. **H**oc ideo
reor̄ r̄ illud significare. qd̄ iohes zonā pelliceā ha
bebat ēca libos. r̄ n̄ erat de imūdi: q̄ p̄p̄t̄ fluxū
seminū: er̄t̄ cast̄ p̄iecti. cū ara d̄ni habitare n̄ po
st̄: n̄ ex h̄y de qb̄: d̄r̄ ī n̄iis. sūt uestim̄ta ei d̄ssu
ta. **C**ā ū accēt̄ ē uitate. hic uestim̄ta tāltū col
ligit̄: r̄ sur̄sū t̄hit̄: r̄ nudoz̄ laterū feditate bal
teo sp̄uali uelat̄. astringit̄. iclud̄it̄: r̄ parat̄ ē ad
p̄liū. r̄ opa h̄t̄ lucentia. q̄ lucne dicit̄ ardentes.
r̄ indur̄a louca it̄ce. **S**ic difficile uulnat̄ ī h̄e
uel maxie loci q̄ uitā tenet̄. q̄ d̄fertā hamū: r̄ fer
ret̄ iuicē c̄culis se tenentē loucā uitā id̄it̄ ē.
ita q̄ c̄cudat̄ ē multiplici ueste it̄ce. n̄ ad simili
tudine cū ī nec accipiet sagittā. n̄ ī desideria corru
et̄: r̄ furore: s̄ erit mūdo corde. h̄ns̄ artificē hui
louce d̄m̄. q̄ uniuersa: sc̄oz̄ omiū arma. fabicat̄: et
n̄ sinit̄ eū a iaculo uolante p̄d̄ico. r̄ sagittā arborū
tib̄ p̄cuti parit̄: r̄ exuri. **E**t calciaui pedes ī p̄pa
rationē euēḡly paci. **D**iligenti obsuare qd̄ uitā
quāda appellauit̄ aīe pedes. īgredim̄ ī eū q̄ d̄ic̄ ego
sū uia: r̄ q̄s̄ nō oportet calciare ī p̄p̄atiōē euēḡly
paci. **I**h̄oz̄ calciam̄toz̄ figam̄. r̄ illa calciam̄ta ī geo
to p̄celler̄t̄: q̄ h̄re pascha uescit̄tib̄ impant̄: q̄

h̄y q̄ ad faciendū it̄ parati s̄. **S**ic enī ait mandu
cabim̄ illud. **L**ibi ur̄i accincti. r̄ calciam̄ta ur̄a ī
pedib̄ ur̄i: r̄ baculi ur̄i ī manib̄ ur̄i: r̄ comedē
t̄ illud ī festinatioē. pascha ē enī d̄ni. **S**ignū siq̄
de p̄p̄atiōis ē. cū festinatioē. r̄ calciaui pedib̄ come
dere: ut corroborati paschali cibo. lata r̄ horri
bile possit̄ h̄emū p̄nsire. **Q**uā ad huc abulat̄.
calciet̄. **C**ū iordane t̄msiss̄o t̄ra p̄missiōis int̄
uit̄. nudet̄ pedes. **S**olue aut̄ calciam̄ta de pedi
b̄ tuis. loc̄ enī inq̄ stas. t̄ra sc̄a ē. **S**iq̄s̄ n̄ ē iho na
ue. n̄ ap̄ls ē: calciet̄ pedes suos ī p̄p̄atiōē euēḡly
paci. **S**iq̄s̄ aut̄ ap̄ls ē. r̄ it̄. xy. numerari potest.
neq̄q̄. tollat̄ iūta calciam̄tū suū. n̄ ad sc̄optiōēs
r̄ colubros declinando calcaneū regat̄: s̄ iā cō
sumat̄ atq̄ p̄fect̄ stet̄ ī t̄ra sc̄a. r̄ uiuat̄ ī. r̄ se
q̄t̄ agnū q̄cūq̄ uadit̄. **C**rit̄ utriū nā ad distinctio
nē euēḡly altius nē d̄xit̄ paci euēḡly. an̄ c̄re. p̄
p̄m̄ hoc sit euēḡly. ut paci euēḡly nōiet̄. **Q**
q̄ h̄t̄ pace. calciet̄ ē. r̄ euēḡly. **I**cū calciet̄ fuit̄.
p̄p̄atus ē. **E**t p̄p̄atus n̄ se putet̄ ēē p̄fectū. s̄ adh̄
p̄paret̄ ut p̄gat̄. r̄ p̄gēs ueniat ad finē. **S**up̄
oīa accipientes sc̄tū fidei. inq̄ possit̄ oīa tela
naq̄ssimi ignea extinguere. **Q**uasi d̄xit̄. ī omni
ope portate sc̄tū fidei. ut possit̄ recti atq̄ mu
niti excipere ueniente sagittā. r̄ huc atq̄ illuc ar
te ea bellica declinare. **H**ec ē fide sup̄ qua r̄ abra
ham post multa opa atq̄ uitate uir potū. p̄me
reri ut deo sc̄pt̄a d̄ic̄t̄. c̄didit̄ ab̄ham d̄o: r̄ re
putatū ē illi ad it̄cia. **P**specua ī aīe iacula malig
ni. q̄ uult mittere ī corda n̄ra p̄ cogitatioē pessima.
De qb̄ unū uicit̄ ī cor uide: ut id̄eret saluatore.
Itaq̄: n̄ p̄ncipiū quidē h̄re potit̄ inimic̄ aīe
uulnānde si tenuerim̄ sc̄tū fidei. inq̄ n̄ solū
uenientia tela frangūt̄: s̄ etiā teloz̄ ip̄e ignis
extinguūt̄. **D**e q̄ p̄pha c̄plorat dices. **O**ms̄ adulte
rantes. q̄ cliban̄ corda eoz̄. **H**ic umbonē fidei ī ma
nu fort̄ tenuit̄. r̄ s̄it̄ ī d̄no sc̄erit̄ se a uenientia
b̄ iaculi ēē securū. loq̄t̄ ī t̄p̄id̄. ī d̄no s̄ido. q̄m̄ d̄.
a. m. t̄. ī mon. si. passer̄. **E**m̄ ecce per. it̄en. a. pa. sa
su. ī pha. ut sag. ī obs̄. rec. corde. **C**ū ḡ īq̄t̄ s̄id̄ ī d̄no.
q̄ m̄ dan̄ ratioē s̄iliū ut n̄ stem̄ adūsū inimic̄oz̄
imper̄. r̄ iacula q̄ s̄t̄ me ī pharets̄ p̄parauer̄t̄. uolen
te n̄ solū me: s̄ etiā oms̄ recto corde p̄cutē. **H**ec enī
sto sup̄ pet̄m̄. r̄ n̄ t̄msigro ī montes tenebrosos.
r̄ oīa tela hostiū repulsa. ī p̄os q̄ dirigit̄ uirtut̄.
r̄ galeā salut̄ accipite. **P**rop̄t̄ hāc galeā salut̄

om̄s ī capite n̄ro sensus īgr̄i p̄seuerāt. īmar
 ime oculi de q̄bus īrecliaſte ſalomon ait. Sa
 pientis oculi ī capite et. Sciebat enī qd̄ cēt ui
 ri caput. xp̄s. Et quī nā isti oculi in capite col
 locati. Si enī caput uiri. xp̄s ē. & oculi ſapi
 entis ī capite et. ſūt. ſequit̄ ut om̄s n̄r sen
 sus. mēs. cogitatio. ſermo. cōſiliū. ſitam ſa
 pientes fuimus in xp̄o ſit. in xp̄o autē ū
 lumīe. uitate. iuſticia. cunctiq; uirtutibus.

Et gladiū ſp̄s quod ē ūbum dei. p̄ omnem
 orationē & obſecrationē orantes ī omni tē
 pe ī ſpiritu. et ī ipſo uigilantes ī omī iſtan
 tia & p̄ce p̄ om̄ib; ſc̄is & p̄ me. **O**ci ſermo
 de ſp̄u ſancto fluit. cōtrariū ū de t̄ra loq̄t̄.
 & uide ſumit exordiu. **U** de t̄ra ē de t̄ra
 loquit̄. qui de celo uenit ſup om̄s ē. & qd̄ ui
 dit & audiuit hoc teſtat. Porro ſermo dei gla
 dius ſp̄s ē. de quo n̄c paul̄ ait. gladius ſp̄s
 quod est ūbum dei. **U**ies quippe di ſermo
 & efficac. & acut̄ ſup om̄ne gladiū ancipitē.
 & penetrās uſq; ad art̄ aīe. oſſiū. & medullā.
Sui ſp̄s p̄cidit & diuidit multū p̄ficiēs p̄ora
 tionē & obſecrationē cor. q̄ in omī tēpe d̄no
 dep̄cant̄ in ſp̄u. iuxta illud. orabo ſp̄u. ora
 bo & m̄te. Et in hoc p̄ficiēs ut p̄ uigilia et
 p̄ iſtante p̄cem apoſtolus in dei uerbo doc
 trinaq; dicit̄. et hec om̄s opulencia ad a
 lior̄ p̄ficiat ſalutē. ut eis q; ip̄s p̄ſit q̄ pro
 c̄ obſecrāt. Simulq; apli humilita' ammi
 randa. petenti ephesios ut p̄ſe faciāt obſe
 crationē. **A**it quippe. ī omni iſtantia &
 p̄ce p̄ om̄ib; ſanctis. & p̄ me. ut ſec̄ſū ſc̄o.
 ſec̄ſum ſui faceret̄ m̄tionē. **U**t in det̄ ſer
 mo ī adaptione oris mei. ī cōfidentia notū
 face' myſteriū eūgly. pro quo legatione
 fungor ī cathena. ita ut in ipſo audeam
 ut oportet me loq̄. **H**oc qd̄ nunc ait in
 adaptione oris mei. & alibi. os meū ad uos
 ap̄tum ē corinthi. & ap̄iens os ſuū docebat
 diſcipulos dices. et. os meū ap̄ui & adtrari
 ſp̄m. & ap̄iam ī parabolis os meū. et cetā

hys ſimilia. ſic accipiendū q̄ dixit. ap̄i
 ant̄ theſauri. & abſcondita ſec̄lis ſac̄men
 ta pandant̄. ut ſp̄s ſc̄s int̄eat ad ea p̄fe
 renda que latitant. Nam qd̄ hui' teſtimo
 ny id̄. ut det̄ in ſermo ī adaptione oris
 mei. iſte ſit intellectus. ſequentia p̄bāt. **I**n
 cōfidentia inquit notū face' myſteriū eū
 gly. nequaq; in p̄buis & parabolis ſic et
 proph̄a. et ipſe d̄ns adhuc cōſtatut̄ in cor
 pe loquebat̄ dices. uenit hora q̄n nequaq;
 uob in p̄buis loquar. ſ; cōfident̄ de pat̄ an
 nuntiabo uobis. **H**ūc cōfidentie ſermo
 nē ſolus potit obtinē. qui n̄ habuerit cor
 ſe rephendens. **S**i enī cor n̄r̄m nos n̄ repre
 henderit. cōfidentia habem' ad d̄nm. & qd̄
 cūq; petierim' accipiem' ab eo. **R**arus itaq;
 ē. qui cōfidentia notū faciat myſtiū ewan
 gely. quia rarus ē qui cōfidentia habeat ad
 d̄m. **U**s enī glabit̄ caſtū ſe habere cor. **E**t
 q̄s ſtabit dices. mundū ſe cē a peccati. **E**t
 hec quid ſit hoc quod ait. p̄ quo legatione
 fungor ī cathena. ut notū uidelicet faceret
 myſtiū eūgly breuē p̄ſtringendū. **E**t
 quidē qui ſimpliciter intelligit. dicit̄ prop̄
 teſtimoniū xp̄i cum de carcere et de cathe
 nis hec rome poſitū ſcripta miſiſſe. aliu'
 ū p̄p̄ corpus humilitatis. et cathenā iſ
 tam qua circūdam. et needū ſc̄m' ſecundū
 quod oportet nos ſc̄re. et p̄ ſpeculū uidem'
 in enigmate. iſta cū dixiſſe ostendit. & tē
 uere poſſe in cōfidentia euangely ap̄ire
 myſteria. cū cathenā depoſuerit. & de car
 cere liber erierit. niſi forte et in uincu
 lis abſq; uinculis computandus ē qui
 cōuerſationē habet in celis. & de quo di
 ci potest. uos aut̄ non eſtis in carne ſ;
 in ſp̄u. ſi tam̄ ſpiritus d̄i habitat ī uobis.

Ut autē ſciatis que circa me ſc̄. quid a
 gam. omnia uobis nota faciet̄ p̄ticus di
 lectus frat̄. et fidelis miſt̄. ^{domino.} que miſi
 ad uos ī hoc ipſum. ut cognoſcatis que

55
 55
 55

circa nos sunt. et consoletur corda ur̄a.

Dupliciter accipite. uel ideo titicum missum ephesum. ut nuntiaret eis uincula apostoli nota facta eē in omni p̄torio. et cathenā illius ad fidem euuangelij p̄ficisse eo tempore quo e ad colosenses scripsit dicens. que circa me sunt omnia nota faciet uobis titicus frater dilectus & minister et conseruus in dño. quem misi ad uos ob hoc ipsum. ut cognoscatis que circa me sunt. et consoletur corda uestra cum onesimo carissimo. et fideli fratre qui ē ex uobis. qui omnia que hic aguntur nota faciet uobis. **G**randis enim cōsolatio erat. audire paulū romę que domina urbū. et in arte romani imperij de carcere et de uinculis triumphantem. **N**el certe ob id titicū missum esse. ut uitā et cōuersationē pauli quā ignorabant annuntiaueret eis. et quasi quoddam exemplar uiuendi daret discipulis gesta apostoli atq; uirtutes. et cū imitari uolentibus. **H**ęc parua esse poterat consolatio. emulari cupientium. que apostolum egisse cognouerant. **P**ax fratribus et karitas cū fide. a deo patre. & domino ihesu xp̄o. **S**iqua alia dona sūt que tribuuntur a deo patre. et domino ihesu xp̄o. inter hec pax n̄ minus possidet locum que sup̄at omnem sensum. et custodit corda et intellectus sanctorū. serenitas

quedam atq; tranquillitas anime quiescentis. et uniuersam tempestatem. et turbine p̄urbationum fugans. **H**uc similis est karitas cum fide. quoniam ipsam simul deus pater donat et filius ut diligamus deum de toto corde et primos sicut nos met ipsos. et p̄ inuicem nostris precemur. **H**anc pacem et karitatē quā credentibus apostolus imprecatur. hi tantū habent qui fr̄m nomine merentur uocari. **P**ax quippe fratribus et karitas cū fide. **E**t pacē igitur et karitatē et fidem. sic pater prestat ut filius. ut heresis obmutescat. que n̄ uult eadem filium posse. que patrem. **G**ratiā cum omnibus qui diligunt dominū ihesum xp̄m. in incorruptione. **N**on nulli ita hoc interpretati sunt. ut esse putarent diligere dominū nostrū ihesum xp̄m. qui ab opibus corruptionis alienus sit. opa corruptionis in coitu sentientes. **U**nde consuetudo et sermo uulgaris incorruptos uirgines uocat eos qui continent feminarū. corruptos uero eos qui istiusmodi gustauerunt uoluptates. illud quod testimonium accipientes. si quis templum dei corrumpit. corrumpit illum d̄s. **S**ed nescio an hoc ualeant explicare quod scribitur. unusquisque habet donū ex deo. alius quidem sic. et alius sic. **V**ideam igitur ne forte melius sit. omne peccatum corruptionē anime intelligere. et

eos qui a peccato liberi sunt incorruptos uocari. ita ut diligentes dominum ihesum christum in incorruptione sint. dum peccati uinculis non tenentur. et in quibus gratia dei est. Simulque arbitror ad distinctionem eorum qui diligunt dominum ihesum christum. si non in corruptione. nunc positum eos gratiam habere christi qui diligant eum in incorruptione. Quanti enim diligunt deum. parati exilia. parati martyria. parati inopiam. et omnia pro contemptu mundi genera sustinere. et nichilominus carnis passione superant. Sed hijs non imprecatur gratiam apostolus. quia gratia dei est cum omnibus qui diligunt eum in incorruptione. *Explicit epla ad ephes.*

Ave maris stella. Presens scilicet fratris karissimi. mare est. Ad similitudinem namque maris fetet. tumet. salsum est. et instabile. fetet luxuriam. tumet pro superbia. salsum est pro amaritudine. instabile pro curiositate. Oportet itaque fratres oportet nos habere nauem. et ea que ad nauem pertinent. si tam periculosum mare sine periculo transire uelimus. Oportet nos habere nauem. malum. uelum. et duo ligna inter que uelum extendit. superius et inferius. cheruchum que gallum uentum obseruantem uocare possumus. Debeamus habere cordas. remos. guber-

naculum. anchoram. escam nobis necessariam. Rete etiam habeamus. ut aliquem piscem extrahere ualeamus. Videte quid ista significent. Hauius significat fidem. que in abraham qui fuit prima credendi uia. quasi in uno ligno initium cepit. et in ysaac adhuc et in iacob satis arcta fuit. Cepit autem postmodum dilatari nauis ista. secundum propagationem decem tribuum. Humerus enim credentium quantomagis creuit. tanto magis nauem fidei dilatauit. Deinde quoque post transitum maris rubri. suscipientibus filiis israel legem dei. et ipsis intra promissionis premodum multiplicatis. amplius dilatata. Deinde ueniente christo pro humano genere passo. et in omni terra sono apostolice predicationis audito. postquam plenitudo gentium intrare cepit. multum nauem istam dilatauit. In tempe autem antichristi refrigerante karitate multorum. falsis fidelibus exclusis. rursus in artum restringet. et reducet. et sicut abraham in praefata fidei fuit primum lignum. sic ultimus iustus in puppi eius erit lignum ultimum. Sane quicumque ab initio mare presentis seculi salubriter transierit. uerit. quicumque pericula eius euaserit. quicumque ad portum salutis peruenerit. omnes nauis fidei nauigauerit et transierit. fide plurimam hos